

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

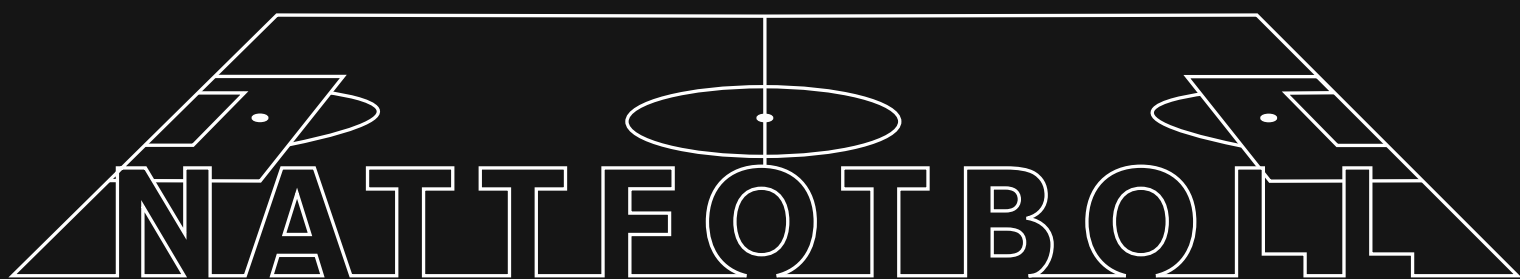
Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/ekostod

Utvärderad med stöd från:

DEN ORGANISERADE
SPONTANIDROTTENS ROLL
FÖR *SOCIAL INTEGRATION*

SOM BROTTSPREVENTIV ÅTGÄRD

AV FRIDA HÖGLUND

GOODSPORT

FÖRORD

Föreliggande studie har utförts av forskare vid Örebro universitet på uppdrag av stiftelsen Goodsport Foundation och finansierats av Brottsförebyggande rådet. Studien handlar om förutsättningar för organiserad spontanidrott att verka brottsförebyggande för ungdomar och dess påverkan på lokalsamhällen med avsikten att bidra till fördjupade insikter och förslag på utvecklingsmöjligheter i dessa typer av verksamheter. Jag vill rikta ett stort tack till involverade föreningar, deltagande ungdomar och den lokala projektledaren i Örebro för er tid och ert bemötande. Slutligen ett stort tack till min handledare Anders Bruhn för vägledning och inspiration under processens gång.

Uppsala, januari 2020

Frida Höglund

*DEN ORGANISERADE SPONTANIDROTTENS
ROLL FÖR SOCIAL INTEGRATION
– NATTFOTBOLL SOM BROTTSPREVENTIV ÅTGÄRD*

SAMMANFATTNING

Sportbaserade insatser för ungdomar har under de senaste decennierna utvidgats som verktyg för att främja social integration och förhindra ungdomskriminalitet. Ett exempel på detta är Nattfotbollsprojektet i Sverige där organiserad spontanidrott sker i samarbete mellan lokala idrottsföreningar, kommuner och en rikstäckande ideell stiftelse. I den här studien har organiserad spontanidrott i form av projektet Nattfotboll studerats i två lokalområden i en av de svenska kommunerna där projektet har varit etablerat i flera år. Syftet med studien var att studera eventuella brottsförebyggande effekter ur ett perspektiv av deltagare och aktörer i det lokala sociala sammanhanget, det vill säga ungdomar, ansvariga och ledare från idrottsföreningar samt polis, socialarbetare och representanter från fritidsgårdar. Detta har gjorts med ett etnografiskt tillvägagångssätt med deltagande observationer och kvalitativa intervjuer med ledare och deltagande ungdomar under etnografiskt fältarbete samt semistrukturerade intervjuer med representanter från idrottsföreningar, fritidsgårdar, kommunpolis och fältassistenter. Data har analyserats i ett perspektiv av social integration och beaktar både sociala och situationella brottsförebyggande teorier så som teorier om socialt kapital, sociala nätverk, sociala band och rutinaktivitetsteori. Resultaten pekar på att Nattfotboll kan fungera som ett verktyg för brottsprevention genom att skapa positiva sociala relationer och att sammanväva sociala nätverk, det vill säga faktorer som stimulerar social integration inte bara för de involverade i Nattfotbollen utan även i relation till lokal kontext. Sådana positiva effekter är dock starkt beroende av struktur, organisation och ledarskap. För löst organiserade aktiviteter, som drivs av ledare som inte är helt medvetna om sitt uppdrag som förebilder, och brist på eftersträvanden att förankra aktiviteterna i det lokala civilsamhället kan i sämsta fall leda till motsatt effekt.

Nyckelord: organiserad spontanidrott, brottsprevention, ungdomar, social integrering, socialt kapital, sociala band, rutinaktivitetsteori

ABSTRACT

In recent decades, sport-based interventions for youth have expanded as a tool for fostering social inclusion and preventing youth criminality. One example of this is the Midnight Football project in Sweden where semi-organized interventions take place in cooperation between local sport clubs, municipalities and a nationwide non-profit foundation. We have studied this sport intervention in two local areas in one of the Swedish municipalities where the project has been established for several years. The aim was to study eventual crime prevention effects from a perspective of participants and actors in the local social context, i.e. youths, sport club leaders, police, social workers, and youth centre staff. This has been done with an ethnographic approach using participant observation and qualitative interviews with leaders and participating youths during ethnographic fieldwork, as well as semi-structured interviews with representatives of sport clubs, community youth centres, municipality police officers, and outreach youth workers. Data are analysed in a perspective of social integration interweaving both social and situational crime prevention theories using social capital, networks and bonds, and routine activity theory. Results suggest that Midnight football can act as a tool for crime prevention by creating positive social relations, i.e. positive networks and bonds stimulating social integration. However, such positive effects are heavily dependent on structure, organisation and leadership. Too loosely organized activities, run by leaders not fully aware of their mission as role models, and a lack of strivings to anchor the activities in local civil society are at risk of leading to the opposite effect.

Key words: sport-based interventions, crime prevention, youth, social integration, social capital, social bond theory, routine activity theory

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

INLEDNING	8
PROBLEMFÖRMULERING	11
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	12
DISPOSITION	13
UNGDOMSBEGREPPET	14
ORGANISERAD SPONTANIDROTT	14
BEGREPPSDEFINITIONER	14
UNGDOMAR OCH BROTTSPREVENTION – EN BAKGRUND	18
SYNEN PÅ UNGA OCH NORMBRYTANDE BETEENDE	
UR ETT HISTORISKT PERSPEKTIV	18
UNGDOMSBROTTLIGHET OCH DAGENS	
BROTTSPREVENTIVA ARBETE	20
PROJEKTET NATTFOTBOLL	23
ÖREBROANDAN	24
ÖREBRO – EN KONTEXTUALISERING	25
FALLET VIVALLA	26
FALLET TEGELBRUKET	29
TIDIGARE FORSKNING	32
UNGDOMAR OCH KRIMINALITET	32
UNGDOMAR OCH BROTT	32
RISKFAKTORER	35
SKYDDSAKTORER	37

SPORT OCH ORGANISERAD SPONTANIDROTT SOM BROTTSFÖREBYGGANDE VERKTYG	38
DELTAGARE I ORGANISERAD SPONTANIDROTT	41
LEDARSKAP OCH FÖREBILDER	42
SAMMANFATTNING	43
TEORETISKT RAMVERK	45
BROTTSPREVENTION SOM BEGREPP	45
SOCIAL INTEGRATION	49
<i>DE SOCIALA BANDENS BETYDELSE</i>	50
<i>SOCIALT KAPITAL OCH SOCIALA NÄTVERK</i>	51
RUTINAKTIVITETSTEORIN	53
SAMMANFATTNING	54
METOD	56
VETENSKAPSTEORETISK ANSATS OCH METOD	56
LITTERATURANSKAFFNING	56
URVAL	57
DATAINSAMLINGSMETODER	59
<i>KVALITATIVA INTERVJUER</i>	59
<i>DELTAGANDE OBSERVATION</i>	61
<i>BROTTSSTATISTIK</i>	62
KONSTRUKTION AV INTERVJU- OCH OBSERVATIONSGUIDER	62
ANALYSFÖRFARANDE	63
FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	65
STUDIENS VETENSKAPLIGA TILLFÖRLITLIGHET	66
METODKRITISK DISKUSSION	67
RESULTAT OCH ANALYS	69
NATTFOTBOLLSAKTIVITETER I PRAKTIKEN	69
<i>FALLET VIVALLA</i>	69
<i>FALLET TEGELBRUKET</i>	72
NATTFOTBOLLSAKTIVITETER – EN SITUATIONELL ANALYS	74
<i>DROP IN – ATT KOMMA OCH GÅ</i>	74
<i>DILEMMAT MELLAN KONTROLL OCH TILLITSSKAPANDE PROCESSER</i>	75

NATTFOTBOLLEN SOM SAMLINGSPLATS	77
RISKER I ANSLUTNING TILL DEN YTTRE MILJÖN	79
SAMMANFATTNING	82
DELTAGANDE UNGDOMAR	82
DRAGNINGSKRAFTER TILL OCH FRÅN NATTFOTBOLLSAKTIVITETER	83
EN HETEROGEN GRUPP?	85
DELTAGARE I RELATION TILL KÖN	87
SAMMANFATTNING	89
INTERAKTIONER OCH RELATIONER MELLAN UNGDOMAR OCH LEDARE	90
KONFLIKTER, SOCIAL KONTROLL OCH DELAKTIGHET	93
LEDARSKAP	96
SAMMANFATTNING	98
NATTFOTBOLL I SIN LOKALA KONTEXT	99
RELATION OCH KOMMUNIKATION MELLAN FÖRENINGAR OCH PROJEKTLEDARE	99
FÖRENINGAR I RELATION TILL SOCIALA INSATSER OCH UTVECKLING AV DEN EGNA VERKSAMHETEN	102
SAMARBETE MELLAN FÖRENINGAR	106
FÖRENINGAR OCH LOKALA AKTÖRER	108
SAMMANFATTNING	111
NATTFOTBOLL I RELATION TILL OFFENTLIG SEKTOR OCH CIVILSAMHÄLLET	111
OFFENTLIG SEKTOR	112
CIVILSAMHÄLLET	121
FÖRÄLDRA(O)ENGAGEMANG	124
SAMMANFATTNING	126
DISKUSSION	127
NATTFOTBOLL SOM BROTTSPREVENTIV ÅTGÄRD	128
LOKAL NATTFOTBOLL I ETT GLOBALT SAMHÄLLE	136
STUDIENS SVAGHETER OCH STYRKOR	138
FÖRSLAG PÅ FRAMTIDA FORSKNING	138
REFERENSLISTA	139
BILAGEFÖRTECKNING	156

INLEDNING

Organiserad spontanidrott har under de senaste decennierna kommit att ses som ett brottspreventivt verktyg för att stävja ungdomskriminalitet. Ungdomar som saknar meningsfulla aktiviteter på fritiden och upplever utanförskap riskerar att utveckla ett kriminellt beteende i större utsträckning än andra ungdomar (jfr Nationella operativa avdelningen [NOA], 2017). I Sverige var unga 2018 överrepresenterade gällande lagföring av brott men även misstanke om brott i jämförelse med resten av populationen. Personer under 29 år utgjorde 46 % av alla som misstänkts för brott och unga mellan 15-20 år 20 % (Brottsförebyggande rådet [BRÅ], 2019). Aktiviteter som innefattar sport har i flera sammanhang – såväl internationella som nationella – antagits vara effektiva i att stimulera ungdomar till alternativa aktiviteter och motverka sådant destruktivt beteende (jfr Dahlstedt & Ekholm, 2018; Ekholm, 2016; Haudenhuyse, Theeboom, & Coalter, 2012). Sportrelaterade aktiviteter är därför en typ av åtgärd som har expanderat under de senaste decennierna (se t.ex. Dahlstedt & Ekholm, 2018; Ekholm, 2016; Silk & Andrews, 2012; Coalter, 2007, Witt & Crompton, 1996). Ett exempel på en sådan typ av åtgärd i Sverige är projektet Nattfotboll. Nattfotboll som verksamhet drivs av den ideella stiftelsen Goodsport Foundation, hädanefter benämnd som Goodsport, och vänder sig till unga i åldrarna 13-25 år (Goodsport, u.å.). Projektet syftar till att främja inkludering, integration och gemenskap samt att förebygga ohälsa och kriminalitet genom att under helgkvällar erbjuda möjligheter för unga att delta i organiserade idrottsrelaterade aktiviteter med utbildade ledare. Idag finns Nattfotboll i främst så kallade socialt utsatta områden över hela Sverige med lokala verksamheter på totalt 22 platser fördelat på 13 kommuner. Nattfotbollen som idé grundar sig på att lokala representanter och samarbetspartners genom stöd från Goodsport bygger upp en verksamhet utifrån det lokala områdets förutsättningar och kontext. Örebro är en av de städer där Nattfotboll har vuxit fram särskilt starkt under de senaste åren. Nattfotbollen – vilken kan inrymma fler typer av idrottsaktiviteter än fotboll – arrangeras i olika områden inom kommunen under ledning av föreningsnätverket Örebroandan.

Det finns flera orsaker till att unga utvecklar ett kriminellt beteende. På en strukturell nivå kan diskriminering och segregerade områden lyftas som bidragande faktorer (se t.ex. Spencer & Yiwei, 2018; SOU 2006:79; Ju 2004:04). Arbetet mot ungdomsbrottslighet är vidare en viktig åtgärd i de områden som har kommit att karaktäriseras som särskilt utsatta – bland annat baserat på de riskfaktorer som föreligger enligt polisens bedömning (jfr NOA, 2019). I Sverige finns idag totalt 23 särskilt utsatta områden enligt dessa bedömningar. Definitionen av särskilt utsatta områden anges inbegripa geografiska områden med en befolkning som har en låg socioekonomisk status, en hög andel anmälda, misstänkta och lagförda brott samt kriminella nätverk och strukturer som påverkar och har inflytande över lokalsamhället (ibid.). Riskfaktorer återfinns vidare inom hemmiljön. Unga som kommer från så kallade resurssvaga hem är överrepresenterade i brottsstatistiken (Bäckman, Estrada, Nilsson & Shannon, 2013). Resurssvaga hem präglas ofta av föräldrar med en låg utbildningsnivå samt en svag ekonomi och arbetsmarknadsanknytning. Barn och unga vars föräldrar är intagna på anstalt eller har ett substansmissbruk riskerar också att utveckla ett kriminellt beteende (se t.ex. Kjellstrand, Yu, Eddy & Martinez, 2018; Besemer, Axelsson & Sarnecki, 2016). En ytterligare risk för att som ungdom utveckla ett kriminellt beteende är att ha blivit utsatt för eller bevittnat våld i hemmet (Steketee, Aussems & Marshall, in press). Vidare har det sociala umgänget visat sig vara centralt för ungdomsbrottslighet. Sociala umgängen som präglas av en kultur med normbrytande beteende kan bidra till att ungdomar utan tidigare lagöverträdelser utvecklar ett kriminellt beteende (Weerman, Bernasco, Bruinsma & Pauwels, 2015). Ungdomsbrottslighet kan sammanfattningsvis förklaras av strukturella, sociala, relationella och individuella orsaker.

Det preventiva arbetet mot brottslighet i allmänhet och ungdomsbrottslighet i synnerhet sker idag i flera dimensioner. Åtgärder som syftar till att förebygga ungas kriminella beteende och utanförskap i Sverige sker ofta i samverkan mellan flera olika aktörer från såväl offentlig som ideell sektor (Forkby, in press; Johansson, 2014). I Sverige har den kommunala socialtjänsten ett övergripande ansvar för att både etablera och stödja samverkan för att främja ungdomars utveckling. De ideella organisationernas roll har dock under senare år kommit att bli allt mer utmärkande, där delaktigheten i lokalsamhället är en viktig aspekt för att skapa inkludering och meningsfull fritidssysselsättning (jfr Dahlstedt & Lozic, 2018). Idrottsaktiviteter som brottspreventiva åtgärder för ungdomar på helger och kvällstid är ett fenomen som har förekommit i olika format sedan

ett par decennier tillbaka men som har fått ett uppsving sedan 1990-talet (jfr Hartmann & Wheelock, 2002). Internationellt sett har interventioner med idrott som fokus förekommit i till exempel USA med Midnattsbasket (eng. Midnight Basketball) sedan 1980-talet (Hartmann & Depero, 2006), i Australien genom den fotbollsinriktade interventionen Football United (Nathan, Kemp, Bunde-Birouste, MacKenzie, Evers & Shwe, 2013) och i Storbritannien i form av Barclays Spaces for Sports (Ramwell, Schostak, Pearce & Brown, 2008). I Sverige är projektet Nattfotboll ett exempel på åtgärd som kan liknas vid ovan nämnda typer av interventioner.

PROBLEMFÖRMULERING

Idrottsaktiviteter i relation till kriminalitet hos unga har studerats på ett flertal olika sätt. På strukturell nivå har idrottsinterventioner riktade till unga bland annat studerats utifrån brottsstatistik (se t.ex. Hartmann & Depro, 2006). Ungas idrottsengagemang har även undersökts på gruppnivå med betoning på social identitet samt prosocialt respektive antisocialt beteende (se t.ex. Bruner, Boardley & Côté, 2014; Nathan et al., 2013). Idrottsaktiviteter som brottsförebyggande åtgärder har vidare studerats ur ett deltagarperspektiv i relation till social rättvisa (Darnell, 2010), social förändring och social inkludering (se t.ex. Ekholm, 2013, 2018) samt genom fallstudier med fokus på social mobilitet och socialt kapital (se t.ex. Morgan, 2018). Organiserad spontanidrott har vidare varit föremål för studier utifrån brottsförebyggande faktorer i termer av social kontroll och social utveckling (se t.ex. Kelly, 2012). Relationer mellan ledare och deltagare i organiserad spontanidrott har i ett flertal studier studerats (se t.ex. Coakley, 2011; Crabbe, 2007; Hartmann, 2003). Tidigare forskning avseende sportrelaterade åtgärder i Sverige har emellertid inte undersökt insatsens brottsförebyggande faktorer utifrån ett samlat perspektiv innefattande både ledare och deltagande ungdomar, lokala aktörer, i form av ideella föreningar, poliser, fältassistenter (det vill säga socialarbetare inom socialtjänstens förebyggande verksamhet) och fritidsledare och övriga brottsförebyggande insatser och förutsättningar i den lokala kontexten. Det finns därför anledning att närmare undersöka projektet Nattfotboll som lokal verksamhet. Den här fallstudien av Nattfotbollsverksamheten i Örebro förväntas bidra till förbättrad kunskap om brottsförebyggande faktorer utifrån samtliga ovan tre nämnda perspektiv.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med den här studien är att i en kommun undersöka Nattfotbollsverksamhet i två lokalområden med fokus på brottsprevention sett utifrån ett perspektiv av ledare, deltagare, övriga lokala aktörers delaktighet och engagemang samt lokalområdenas fysiska och sociala kontext.

- Vilka faktorer avseende brottslighet och brottsprevention kan urskiljas i Nattfotbollens aktiviteter och inre verksamhet?
- Vilka faktorer i lokalområdena kan påverka brottslighet och brottsprevention i relation till Nattfotbollsverksamheten?
- Hur påverkar Nattfotbollen som brottsförebyggande insats de deltagande ungdomarna såväl som det övriga lokalsamhället?
- Hur kan verksamheten bedrivas för att i högre grad bidra till brottspreventiva effekter?

Studien genomförs i Örebro kommun. Kommunen kan ses som ett så kallat avancerat exempel i och med att verksamheten här är en av de första som startades upp i landet och har idag många aktörer och ideella föreningar involverade. Verksamheten bedrivs i ett flertal av kommunens stadsdelar och förortsområden och innefattar ett högre deltagarantal av flickor än i många andra kommuner i Sverige. I den här studien kommer fokus att vara på två lokalområden i Örebro, vilka är stadsdelen Vivalla och föreningsbyggnaden Tegelbruket i stadsdelen Markbacken. I Vivalla är Nattfotbollsverksamheten etablerad sedan ett flertal år medan Tegelbrukets Nattfotbollsverksamhet har pågått i cirka två år.

DISPOSITION

Studien är indelad i tre olika block. Det första blocket avser att skapa en grundförståelse för såväl studiens fokusområde ungdomar, kriminalitet och brottsprevention som lokalområdenas kontext i vilken Nattfotbollsverksamheterna äger rum. Det andra blocket ägnas åt tidigare forskning, teoretiskt ramverk samt metodbeskrivning i relation till studiens syfte och frågeställningar. Det tredje blocket omfattar resultat och analys med tematiska delavsnitt följt av slutsatser och en fördjupande diskussion över studiens fynd. Avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

BEGREPPS- DEFINITIONER

I den här studien förekommer centrala begrepp som kräver definitioner av hur de förstås och används i texten. I följande avsnitt presenteras och definieras därför begreppen ungdom och organiserad spontanidrott.

UNGDOMSBEGREPPET

Definitionen av ungdomsbegreppet är mångtydig och skiljer sig beroende på kontext och perspektiv. Framförallt är det svårt att genom åldersbestämning uttyda när en person är en ungdom eftersom att åldersspannet kan skifta beroende på val av avgränsning (jfr Lalander & Johansson, 2012; Hauge, 1971). En vanlig avgränsning är utifrån lagstiftning där ungdomar mellan 15-18 år kan bli dömda i domstol men med specifika påföljder. Vid 18 års ålder blir en ungdom myndig och ses därmed som vuxen. Andra vanliga avgränsningar är fysiologiska/biologiska, känslomässiga/psykologiska, sociala samt kulturella (Estrada & Flyghed, 2017). I den här studien kommer fokus att vara på ungdomar och unga vuxna som är mellan 15 år och 25 år och som deltar i Nattfotbollsaktiviteter, varvid samlingsnamnen *ungdomar* och *unga* kommer att tillämpas synonymt på föreliggande åldrar. En ytterligare anledning till varför spannet 15-25 år används för att definiera ungdomar är för att Nattfotbollsaktiviteterna i de två olika lokalområdena sträcker sig till högst 25 år. En distinktion kommer däremot att göras i resultat och slutsatser mellan ungdomar som är minderåriga respektive ungdomar som är myndiga. Orsaken till detta är att föräldrarnas ansvar över ungdomarna skiljer sig beroende på ålder.

ORGANISERAD SPONTANIDROTT

Sport- och idrottsaktiviteter kan vara av olika karaktär och innehåll. Ett sätt att

delar in sportaktiviteter är i kategorierna organiserad sport, spontansport och delvis organiserad sport (Blomdahl, Elofsson & Åkesson, 2012). Organiserad sport karaktäriseras av förenings- och klubbidrott med attribut som medlemskap, ledare och återkommande träningar och matcher. Spontansport syftar istället på de sammanhang som saknar organisatorisk inramning, det vill säga aktiviteter utanför skola och föreningsliv. Delvis organiserad sport kan beskrivas som en hybrid mellan organiserad sport och spontansport, i vilken en organisatorisk inramning föreligger men där det ofta saknas krav på deltagande. Linde (2013) menar att skillnaden mellan organiserad spontanidrott och organiserad idrott ligger i medlemskap, ideell struktur och medlemsavgift. Den organiserade spontanidrotten saknar krav på medlemskap och medlemsavgift men innebär lön eller arvode till ledare och ansvariga. Organiserad spontanidrott möjliggörs av ingående medlemsklubbar i och med att dessa driver verksamheten med hjälp av sina medlemmar. Organiseringen av aktiviteter med spontanidrott kräver extern finansiering, vilket oftast sker genom kommunala eller statliga bidrag eftersom att det inte är aktuellt med medlemsavgifter (ibid.). Sammantaget blir den organiserade spontanidrotten ett alternativ till den organiserade idrotten. De sociala mekanismerna från den organiserade idrottsföreningen förs därmed över till den organiserade spontanidrotten. En målsättning vid sidan om den aktiverande och sysselsättande organiserade spontanidrotten handlar också om att värva och engagera ungdomar till det lokala föreningslivet.

Modell 1. Jämförelse mellan idrottsföreningens logik och Drive in-verksamhetens idé och praktik.

IDROTTSFÖRENINGENS LOGIK	DRIVE IN-VERKSAMHETENS IDÉ OCH PRAKTIK
Medlemmar som betalar medlemsavgift, som ger rösträtt vid årsmöte.	Inget medlemskrav, ingen formell rösträtt.
Träning, lagutveckling, seriespel, tävling, rangordning.	Spontant oanmält deltagande, "Bara match".
Verksamheten baseras på ideella oavlönade insatser från tränare, ledare, funktionärer och inom barn- och ungdomsidrotten, föräldrar.	Verksamheten baseras på avlönade insatser. Litet föräldraengagemang. Behov av projektledarkompetens.
Medlems- och aktivitetsbaserad finansiering, bl.a. genom statligt och kommunalt aktivitetsstöd (LOK).	Extern finansiering, mest i form av projektbidrag. Verksamheten gratis för deltagarna. LOK-stöd utgår ej.
Socialisering genom interaktion med förebilder, rollidentifikation med ledare och framstående spelare.	Socialisering genom interaktion med förebilder är en grundläggande del i verksamheten.
Frivilligorganisationens särart och autonomi.	Frivilligorganisationens särart och autonomi nyttjas som en legitimerande resurs.

Källa: (Linde, 2013, s. 122).

I den här studien kommer termen organiserad spontanidrott att användas som benämning på organisationen av projektet Nattfotboll. Organiserad spontanidrott kan på ett övergripande sätt definieras som all form av organisering av sportaktiviteter utanför en förening (jfr Blomdahl, Elofsson & Åkesson, 2012; Linde, 2013). Begreppet omfattar därmed inte former av spontanidrott som inte är organiserad, till exempel lekar och sportaktiviteter på raster under skoltid. I begreppet återfinns de attribut som speglar Nattfotbollsaktiviteter utifrån att verksamhetens drop in-karaktär betonas som aktiviteterna är organiserade genom

både förberedelse men även att det finns ledare på plats som ansvarar och håller i aktiviteterna. Organiserad spontanidrott är även en vanligt förekommande term i publikationer och litteratur, vilket gör det lämpligt att använda som vedertaget begreppet. I den här studien kommer organiserad spontanidrott att utgå från just denna definition, det vill säga organiserade och regelbundna idrottsaktiviteter utanför föreningslivet och skolverksamhet.

UNGDOMAR OCH BROTTSPREVENTION

– EN BAKGRUND

Arbetet med ungdomar och normbrytande beteende sker på flera olika nivåer och sektorer i det svenska samhället. Genom att följa lagstiftning om barn och ungdomar historiskt kan också en förändrad bild av synen på unga skönjas över tid. Åtgärder riktade till unga över tid kan också ge en bild av hur samhället har påverkats av såväl internationella som nationella strukturer och normer. I följande avsnitt presenteras därför lagstiftning och synen på ungdomar ur både ett historiskt men även samtida perspektiv.

SYNEN PÅ UNGA OCH NORMBRYTANDE BETEENDE UR ETT HISTORISKT PERSPEKTIV

Ungdomsbrottslighet är ett fenomen som existerar över hela världen. Ungdomstiden som fenomen hänger samman med framväxten av skolgång och avskaffandet av barnarbete. I Sverige var det först under 1900-talet som barn och unga inte längre behövde arbeta för att få inkomst till familjen, vilket istället skulle komma att bli tid som barn och ungdomar spenderade på dagis, i skolan eller fritid. Unga behövde därmed inte längre ta ansvar under uppväxten på samma sätt som tidigare. Den sociala kontrollen som föräldrar och arbetsgivare hade haft övergick således i stor utsträckning till skolan och offentlig sektor (Kumlien, 1994). Ungdomar fick under 1930-talet större möjligheter till att utöva

fritidsaktiviteter, som till exempel att gå till dansbanan och på bio, genom den lediga tid som unga fick efter skolan (Andersson & Nilsson, 2017). Det började bland annat talas om problematik med ungdomar och deras omoraliska leverne. Vid den här tidsperioden skedde också en våg av urbanisering, där unga flyttade till städer från landsbygd och glesbygd med en ökad rotlöshet som följd (jfr Kamali, 2004). Kriminalstatistik tog, genom ett antal rapporter, fäste på att brottsligheten bland ungdomar hade ökat (se t.ex. Fångvårdsstyrelsen, 1942; Ligabrottsligheten 1941, refererade i Andersson & Nilsson, 2017). Ungdomsbrottsligheten kom senare att bli brännpunkten för svensk kriminalpolitik mellan slutet på 1940-talet och 1960-talet mot bakgrund av dess ökning – trots en ökad välfärd. Under den här perioden framhövs ungdomars benägenhet att begå brott som till exempel tillgrepp av motorfordon, inbrott och förseelser med alkohol inblandat (Andersson & Nilsson, 2017). Andra benämningar på ungdomars oroväckande beteenden var ungdomskravaller eller ungdomsupplopp, vilka var fenomen som väckte oro bland den övriga befolkningen. Till följd av välfärdsstatens tillväxt och den gradvis ökande levnadsstandarden under efterkrigstiden kom antalet lagar att utökas i samband med att fler barn och ungdomskullar föddes och att samhället generellt förändrades genom andra normer och värderingar. Brottsförebyggande frågor kom att få större inflytande i Sverige i mitten av 1900-talet (Andersson & Nilsson, 2017; Kumlien, 1994). Individualprevention kom att bli ifrågasatt under flera år till fördel för allmänpreventionen som under 1970-talet kom att bli legitim (Andersson & Nilsson, 2017). Under 1990-talet skapades alltfler råd och organisationer för brottsförebyggande verksamhet i landet. Mellan 1996 och 1999 växte antalet från ett trettiotal organisationer till cirka 120 (SOU 1999:61). Syftet med det brottsförebyggande arbetet var att minska brottsligheten men även att öka tryggheten bland landets invånare. Viktiga punkter för det framtida brottspreventiva arbetet som betonades vid millennieskiftet var bland annat medborgarnas egna engagemang, insatser anpassade utifrån lokalområdet samt konkreta riktlinjer för genomförande och uppföljning. Ytterligare centrala rekommendationer var att kommuner ansågs bära ta hänsyn till brottsförebyggande faktorer vid stadsplanering, skolväsendet och genomföras i nära samarbete med polis. Det förebyggande arbetet mot unga lagöverträdare betonades specifikt (ibid.). Sammantaget började samhället komma till insikt om att brottsprevention måste vila på en insikt om komplexiteten av olika inverkanse faktorer.

UNGDOMSBROTTSLIGHET OCH DAGENS BROTTSPREVENTIVA ARBETE

Det brottspreventiva arbetet sker idag på flera olika samhällsnivåer och sektorer. Kriminalpolitiken verkar brottsförebyggande på nationell nivå och fungerar som en vägvisare i vilken riktning arbetet mot brott och kriminalitet ska ta. I och med kriminalpolitikens fokus fastställs också vad som karaktäriserar ett avvikande beteende. Riksrevisionen gav dock polismyndigheten kritik i början på 2010-talet för att inte ha en enhetlig definition av brottsprevention. Argumentet var att avsaknaden av en gemensam definition minskar förutsättningarna för att planera, genomföra och följa upp insatser (Riksrevisionen, 2010). Kriminalpolitiken verkar dock inte enbart på strukturell nivå. Styrningen avgör också hur insatser och interventioner både ska utformas och genomföras på grupp- och individnivå (Andersson & Nilsson, 2017). En typ av styrning avser hur gruppen barn och unga ska bemötas vid misstanke eller lagföring av brott. Barn under 15 år får enligt brottsbalken (SFS 1962:700) inte dömas till påföljd. Unga mellan 15-18 år som begår brott kan däremot åtalas för brott. Socialtjänsten blir då en viktig aktör för att tillförsäkra att den unges behov utreds och lämpliga insatser tillsätts. Sedan 2011 har en nationell strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik (ANDT-politiken) influerat svensk politik (prop. 2010/11:47). ANDT-strategin syftar till att sammanbinda flera sektorer och aktörer i samhället för att främja folkhälsa och minska skador och svåra sociala konsekvenser till följd av bland annat missbruk och beroende. I strategin är ett av målen att skydda barn och unga mot sådana typer av substanser och därmed att förebygga en ogynnsam och ohälsosam utveckling (ibid.). Ett ytterligare exempel på angreppssätt för brottsförebyggande arbete på strukturell nivå handlar om trygghet i bostadsområden. Boverket fick år 2018 i uppdrag av regeringen att ta fram åtgärder gällande trygghet i relation till brottsprevention i bostadsområden i enlighet med regeringsbeslut N2018/04599/SPN. Några centrala slutsatser visar på att samverkan mellan parter som kommunen, polis och andra lokala aktörer med lokalkännedom om platsen är viktig vid planering av till exempel offentliga utrymmen och bostadsområden (Boverket, 2019). Resultaten pekar vidare på att det är få kommuner som har rutiner för samverkan avseende brottsförebyggande arbete och trygghetsskapande strategier (ibid).

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret att tillförsäkra kommuninvånare skäliga

sociala villkor på den lokala nivån. Socialtjänstens arbete regleras av bland annat socialtjänstlagen (SFS 2001:453) [SoL]. Lagen är en så kallad ramlag, vilket betyder att det i arbetet med människor ges utrymme för individuella bedömningar baserat på enskildas behov och resurser. Socialtjänstens arbete med barn och ungdomar kan ske på ett flertal sätt; uppdraget innebär att arbeta både förebyggande men också genom mer omfattande insatser när någon form av social problematik föreligger. Ett övergripande rättesnöre i socialtjänstlagen är att barnets bästa och barnets perspektiv alltid ska beaktas i arbetet med barn och unga. Detta är sprunget ur FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen, vilket är en internationell konvention som fastställer barns rättigheter. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 och från och med 1 januari 2020 är den inkorporerad i svensk lag (prop. 2017/18:186). Sverige är därmed inte längre enbart förpliktigt att följa konventionen utan har tagit in konventionen i sin helhet i den svenska lagstiftningen i form av lag (SFS 2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Innebörden av begreppet barnets bästa är inte definierat utan har snarare visat sig vara svårdefinierbart. Orsaken är att barnets bästa skiljer sig både mellan länders kontexter men även mellan barn. I barnkonventionens artikel tre återfinns vidare att:

“ Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.

Artikeln framhåller således att barnens välfärd ska skyddas, vilket även inbegriper ett skydd från att utveckla ett normbrytande och kriminellt beteende. Socialtjänstlagen tar vidare fasta på att förebyggande arbete som kan främja en skälig levnadsnivå ska finnas i alla kommuner, vilket bland annat omfattar fältassistenter som arbetar uppsökande i bostadsområden men även i skolan för att skapa relationer med unga. Socialtjänstlagen bygger i grunden på frivillighetsprincipen, det vill säga att människor är delaktiga på frivilliga grunder, men socialtjänsten kan även i sitt arbete med unga ingripa med tvång genom lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga [LVU]. Barn och

unga upp till 21 år kan beredas vård baserat på miljöfaktorer i enlighet med 2 § LVU eller utifrån det egna beteendet enligt 3 § LVU om en påtaglig risk föreligger för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Miljöfaktorer kan bland annat omfatta psykisk eller fysisk misshandel, otillbörligt utnyttjande eller brister i omsorgen. Faktorer i det egna beteendet inbegriper istället att den unge utsätter sig själv för risker som till exempel missbruk, brottslig verksamhet eller andra socialt nedbrytande beteenden. Socialtjänsten har vidare lag (SFS 1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare [LUL] att förhålla sig till vid fall där minderåriga begår brott. Arbetet med unga lagöverträdare innebär att socialtjänsten bland annat är skyldiga att enligt 11 § LUL lämna ett yttrande till åklagare över vilka åtgärder som har företagits tidigare avseende ungdomen men även inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL för att identifiera behov och insatser för att främja en positiv hälsa och utveckling hos den unge. Socialtjänstens uppdrag innebär således att arbeta med barn och unga förebyggande, behandlande och tvångsvårdande för att tillförsäkra en gynnsam utveckling.

I den ideella sektorn är idrott ett verktyg som uppmärksammas som medel för att främja barn och ungdomars förutsättningar för att utvecklas i en positiv riktning. Riksidrottsförbundet är en aktör som innehar en central roll för föreningsverksamheten i Sverige, där en satsning för att öka föreningsdeltagandet under 2000-talet är det så kallade Idrottslyftet. Satsningen organiseras av Riksidrottsförbundet på strukturell nivå med målet att barn och unga i åldrarna 7-25 ska välja att bli medlemmar i idrottsföreningar och även fortsätta engagemanget livet ut (Riksidrottsförbundet, u.å.). Ett annat mål är att idrottsföreningar och idrottsrörelsen i Sverige ska bli en mer omfattande samhällsaktör. I Idrottslyftet har organiserad spontanidrott, under namnet Drive in-idrott, varit ett medel för att introducera föreningsliv och idrott för ungdomar i åldrarna 13-20 år (Elvhage & Linde, 2012). Drive in-idrotten startade 2009 i flera orter runt om i landet med målet att, enligt projektplanen, implementeras i områden med hög grad av segregation, lågt deltagande i föreningsliv samt en utbredd ungdomsproblematik. En förutsättning för projektet beskrivs även i projektplanen vara att ett lokalt samarbete och samverkan mellan olika aktörer och externa finansiärer upprättas (RF/SISU, 2009). En av de orterna som ingick i projektet Drive in-idrott var Örebro, redan då under benämningen Örebroandan, vilket kan ses som föregångaren till dagens Nattfotbollsverksamhet i staden.

PROJEKTET NATTFOTBOLL

Projektet Nattfotboll arrangeras av den icke-vinstdrivande stiftelsen Goodsport i samarbete med lokala ideella föreningar och kommuner. Nattfotbollen har flera syften. Fokus ligger dock på gemenskap, hälsa, integration, ökat idrottande och minskad kriminalitet hos unga (Goodsport, u.å.). Nattfotboll som startats upp med stöd av Goodsport finns idag i kommuner över hela Sverige med ofta flera Nattfotbollsverksamheter i varje kommun. Goodsports roll i Nattfotbollen är att sprida, utveckla och kvalitetssäkra verksamheten. Nattfotbollen erbjuder inte enbart idrottsaktiviteter för ungdomar utan även ett mentorsprogram för ledare som håller i Nattfotbollen. Mentorsprogrammet innebär att ledare blir tilldelade en mentor från näringsliv, offentlig sektor eller ideell sektor (Goodsport, 2018b). Programmet syftar till att ge ledarna personlig utveckling men även till att skapa sociala nätverk med kontakter på arbetsmarknaden. En annan utbildningssatsning Goodsport erbjuder ledarna är No More Macho som bedrivs tillsammans med Män för jämställdhet. Projektet utgår från MÄN:s metodmaterial Machofabriken som belyser normer kring maskulinitet och dess koppling till våld. Syftet med projektet är att skapa positiva killnormer i socialt utsatta områden för att på så sätt bidra till en mindre destruktiv manlighet och, i förlängningen, ökad trygghet och minskad kriminalitet.

ÖREBROANDAN

I Örebro har projektet Nattfotboll upprättats i flera stadsdelar. I den årliga deltagarenkäten som Goodsport tillhandahåller framgår att antalet deltagartillfällen i Örebro år 2018 var 12 003, varav tjejer 3 639 och killar 8 364 (Goodsport, 2018b). Antalet unika deltagare, det vill säga enskilda individer, uppkom till 2 019 ungdomar. Av antalet unika deltagare var 856 tjejer (42 %) och 1 163 killar (58 %). Snittet över ett år var 57 ungdomar per tillfälle och verksamhet. Nattfotbollen har startats upp med stöd av stiftelsen Goodsport och har med tiden utvecklats till en egen organism – Örebroandan. Örebroandan hör organisatoriskt till Örebro läns fotbollsförbund. Ytterst ansvariga för Örebroandan är styrgruppen tillsammans med en projektledare. I varje geografiskt område är det framförallt – med vissa undantag – lokala idrottsföreningar som är involverade i och ansvarar för den ordinarie verksamheten. Örebroandan har en projektledare som ansvarar för samordningen av Nattfotbollen i hela kommunen. I styrgruppen ingår projektledaren, representanter från kommunen, det kommunala bostadsbolaget samt lokala idrottsföreningar ingår. Projektledaren besöker regelbundet varje enskild verksamhet i kommunen för uppföljning och planering. Besöken innebär en separat träff innan helgaktiviteter och syftar till att tillsammans med ansvariga kontaktpersoner från involverade lokalföreningar följa upp och planera för kommande aktiviteter. Nattfotbollen i Örebro står på tre ben¹. De tre benen representerar de olika typerna av verksamhet som Nattfotbollen och dess aktörer erbjuder under ett år. Det första är aktiviteten under vår- och hösttermin. Under vår och höst sker regelbunden aktivitet under ansvar av aktörer och föreningar i Örebros aktuella områden. Det är kommunen som finansierar aktiviteten under terminerna. Det andra benet består av lovverksamhet, vilket omfattas av samtliga lov med undantag för sommarlov. Lovverksamheten kan ofta involvera andra aktörer och föreningar än de som regelbundet ansvarar för Nattfotbollen under terminerna. Finansieringen skiljer sig också från den ordinarie terminsverksamheten. Ekonomiska medel kommer inte primärt från kommunens egen kassa utan från medel som kommunen har erhållit utöver budgeten, till exempel från staten. Det tredje och sista benet som Nattfotbollen i Örebro står på är sommarlovsverksamhet. Nattfotbollen under sommaren genomförs inte sällan på andra geografiska platser än där verksamheten äger rum under ordinarie terminer. Likt lovverksamhets organisering är det också ofta andra föreningar och aktörer som ansvarar för aktiviteterna. Sommarlovsverksamheten finansieras framförallt av statliga bidrag som kommunen erhåller på årsbasis.

---

¹ **Källa:** Dokument, muntlig kommunikation (projektledare).

ÖREBRO

– EN KONTEXTUALISERING

Örebro räknades 2019 till Sverige sjunde största tätort med kommunens 155 356 invånare (Statistiska centralbyrån [SCB], 2019a). Staden är geografiskt sett beläget i mitten av landets södra delar med goda kommunikationer till landets mest befolkningstäta delar. Under 2018 års medborgarundersökning framkom att 56 % av kommunens invånare skulle starkt rekommendera andra att flytta dit medan 10 % istället skulle avråda från detta (SCB, 2019b). I medborgarundersökningen framkom att befolkningens önskemål på prioriterade områden för förbättring är trygghet, bostäder samt kommunikationer (ibid.). I Örebro varnade SVT Nyheter år 2013 för en ökning av ungdomsbrottsligheten i staden, där stadsdelarna Vivalla och Markbacken² kvalade in högt upp på listan över andelen ungdomar mellan 15 och 19 år som lagfördes år 2011 (SVT Nyheter Örebro, 2013; SVT Nyheter, 2013). Stadsdelen Vivalla i Örebro tillhör sedermera kategorin särskilt utsatta områden enligt polismyndighetens definition och indelning (jfr Nationella operativa avdelningen [NOA], 2019). Det finns även flera andra förortsområden i staden där problem med kriminalitet och gängbildningar har varit omfattande. Problem med drogmissbruk hos unga rapporteras också som ett återkommande fenomen (se t.ex. SVT Nyheter Örebro, 2017).

I Örebro har brottsförebyggande arbete och olika typer av åtgärder riktade mot kriminalitet varit aktuellt under en längre tid. I staden finns ett lokalt brottsförebyggande råd, ÖreBRÅ, vilket bildades 1998 som ett ramprojekt inom BRÅ med ändamålet att genom samverkan utforma strategier och åtgärder för att minska kriminaliteten (BRÅ, 2000). Rådet verkar regionsövergripande med representanter från kommun, polismyndigheten och näringslivet. Genom att kartlägga otrygghet och olika typer av brott i stadens områden finns därmed möjlighet att prioritera platser där brottsförebyggande insatser kan sättas in. I Örebro finns sedan 2014 även projektet Effektiv samordning för trygghet (EST), vilket är ett arbetssätt som syftar till att verka brottsförebyggande genom

---

² I kartläggningen räknades även stadsdelarna Varberga och Oxhagen till Markbacken.

samverkan och kartläggning av otrygga områden och platser (, 2016). Sedan 2015 finns en handlingsplan för att förebygga och arbeta mot våldsbejakande extremism i Örebro (Örebro kommun, 2015). Handlingsplanens mål är att på längre sikt implementera insatser inom till exempel skolan men även riktat till specifika riskgrupper och på individnivå. Det kan sammantaget identifieras tillämpning av ett flertal brottsförebyggande strategier och insatser i Örebro.

FALLET VIVALLA

Vivalla är en stadsdel i nordvästra Örebro. Stadsdelen är belägen bredvid ett handels- och industriområde med närhet till ett naturreservat. Vivalla är avskilt från Örebro centrum genom E18/E20, vilket innebär att området kan kännetecknas som geografiskt separerat från stadskärnan och stadsdelarna runt centrum med sina cirka 3 kilometer från stadens resecentrum. Vivalla som bebott område har en historia som sträcker sig ända från 1480-talet. Området blev ett fullskaligt bostadsområde i och med miljonprogrammet och färdigställdes 1979. I Vivalla bodde 2018 totalt 7 408 personer, varav 2 484 personer var barn mellan 0-15 år och 4 338 personer var mellan 16-64 år (Örebro kommun, 2019). Medelåldern i Vivalla 2018 var 28,9 år för män och 30,2 år för kvinnor. För båda könen var medelåldern 29,6 år. I åldrarna 13-24 år finns 1 623 antal barn och unga, vilket motsvarar ca 21,9 % av Vivallas totala befolkning. Vid den senaste mätningen i månadsskiftet mars-april 2019 var 151 personer mellan 18 och 24 år inskrivna som arbetslösa i Vivalla (ibid.). Siffran gäller båda könen och står för 16,1 % av det totala antalet unga vuxna i samma ålder. I Vivalla fanns 1 222 personer med svensk bakgrund och 6 186 personer med utländsk bakgrund folkbokförda 2018, vilket motsvarar en befolkning som till 83,5 % består av personer med utländsk bakgrund. Definitionen för utländsk bakgrund som används här är personer som är utrikes födda eller som personer som är födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands (ibid.).

Stadsdelen är den enda i Örebro som har en lokal polisstation (Polisen, u.å.). Vivalla har sedan 2014 klassificerats som ett särskilt utsatt område av polisen (Nationella operativa avdelning, 2019). I Örebro finns ett upprättat medborgarlöfte med ett lokalt fokus på Vivalla stadsdel. Medborgarlöftet är ett samarbete mellan Örebro kommun, det kommunala bostadsbolaget Örebrobostäder (ÖBO) samt lokalpolisområde Örebro. Samarbetet har sitt fokus på framförallt

trygghetsskapande insatser, vilka omgärdas av strategier för att bland annat motverka våldsbrott, öppen droghantering och skadegörelse/nedskräpning. De olika parterna har som löfte att arbeta med insatser mot just dessa aspekter. En brottsförebyggande insats i Vivalla som har uppmärksammats i media är de uppsatta övervakningskamerorna i Vivalla centrum (Sveriges Radio, 2019). Under vårterminen 2018 hade 24,3 % av alla elever i årskurs nio på Vivallaskolan uppnått alla mål i skolämnena, vilket utgör 18 av totalt 74 elever. Det är den lägsta siffran av alla skolor, såväl kommunala som friskolor, i kommunen (jfr Örebro kommun, 2018). Siffran kan jämföras med 31,9 % för den skola som hade näst lägst. Den låga andelen elever som klarat målen är den lägsta under de fyra senaste åren, där siffran har legat mellan 32,1 % och 45,2 % (ibid.). Sedan vårterminen 2016 har däremot en nedåtgående trend kunnat urskiljas vad gäller niondeklassarnas slutbetyg. Vivallaskolans högstadium lades ned under 2018 och alla elever fasades ut till andra högstadieskolor i Örebro under samma hösttermin. Åtgärden syftade till att stävja problemet med låga betyg genom att unga från Vivalla skulle gå i samma klass som ungdomar från andra stadsdelar och för att bryta segregationen. Brottsstatistik är en ytterligare aspekt. I följande tabeller presenteras anmälda brott med brottskoder från 2016 fram till 2019-09-20 gällande fredagar, lördagar samt söndagar mellan klockan 00.00-00.06 i Vivalla.

Tabell 1. Anmälda brott fredagar, Vivalla.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	157	160	199	207
Våldsbrott	15	32	34	49
Övriga brott mot person	6	12	7	20
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	21	29	28	33
Skadegörelsebrott	20	26	29	32
Narkotikabrott	23	14	37	19
Trafikbrott	9	9	13	2
Bedrägeribrott m.m.	40	14	16	17
Tillgrepp i butik	1	-	2	-
Övriga Brb-brott	6	7	3	4
Övriga specialstraffrättsliga brott	4	2	8	6
Lokala trafikskoder	-	-	1	1
Ej brott	12	15	21	24

Källa: Status Brottsläge (2019).

Tabell 2. Anmälda brott lördagar, Vivalla.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	101	101	116	148
Våldsbrott	31	21	25	29
Övriga brott mot person	6	4	10	14
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	14	18	27	32
Skadegörelsebrott	10	10	18	26
Narkotikabrott	19	24	20	19
Trafikbrott	8	4	5	13
Bedrägeribrott m.m.	2	1	1	2
Tillgrepp i butik	-	-	1	-
Övriga Brb-brott	3	6	3	3
Övriga specialstraffrättsliga brott	1	6	3	6
Lokala trafikskoden	2	1	-	-
Ej brott	5	6	3	4

Källa: Status Brottsläge (2019).

Tabell 3. Anmälda brott söndagar 00.00-06.00, Vivalla.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	25	26	16	22
Våldsbrott	12	6	6	7
Övriga brott mot person	2	3	-	1
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	1	9	1	1
Skadegörelsebrott	2	-	3	8
Narkotikabrott	3	6	5	3
Trafikbrott	2	-	-	1
Övriga Brb-brott	3	1	-	-
Övriga specialstraffrättsliga brott	-	-	-	1
Ej brott	-	1	1	-

Källa: Status Brottsläge (2019).

Utifrån tabellerna ovan kan en trend i form av en minskning av andelen anmälda brott skönjas under fredagar och lördagar. Det kan även identifieras en förhöjning av andelen anmälda brott under söndagsnätter i Vivalla.

FALLET TEGELBRUKET

Tegelbruket är en förening med lokal i stadsdelen Markbacken i västra Örebro och inhyser Nattfotbollsverksamheten i området. Markbacken är omgärdad av tre andra stadsdelar med nära förbindelse till stadens stadskärna. Byggandet av bostadsområdet skedde mellan 1958 och 1963 men området har varit befolkat åtminstone sedan mitten på 1500-talet. Föreningen Tegelbruket är en idéburen organisation bildad 2013 som karaktäriseras av att vara en mötesplats för framförallt ungdomar och unga vuxna mellan 13-25 år (Pettersson, Larsson, Geidne & Petersén, 2017). Föreningen är verksam i en byggnad anpassad för ett flertal olika typer av aktiviteter, dit bland annat danssalar, gym, bibliotek, idrottshallar, caféservering, teater, klättring, musikverksamhet och boxningsklubb ingår. Tegelbruket som organisation har en brist på rötter i den nära kontexten eftersom att föreningarna i Tegelbruket inte är från Markbacken men i synnerhet på grund av att ungdomarna som deltar i aktiviteter i Tegelbruket kommer från hela Örebro. Avståndet från Tegelbruket till Örebro resecentrum är cirka 1,3 kilometer. Markbacken som område saknar ett högstadium, vilket innebär att ungdomarna som bor i området rör sig mellan flera stadsdelar till vardags. Mot bakgrund av den spridda ungdomsgrupp som är aktiva i Tegelbruket och i Markbacken som område blir inte en beskrivning av stadsdelen relevant i jämförelse med Vivalla. En viss fingervisning om den nära miljön är däremot andelen anmälda brott i Markbacken eftersom att Nattfotbollsverksamheten är belägen i Markbackens centrum. I följande tabeller presenteras anmälda brott med brottskoder från 2016 fram till 2019-09-20 gällande fredagar, lördagar samt söndagar mellan klockan 00.00-00.06 i Markbacken.

Tabell 4. Anmälda brott fredagar, Markbacken.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	33	45	26	52
Våldsbrott	5	5	2	5
Övriga brott mot person	1	2	1	2
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	11	16	12	12
Skadegörelsebrott	7	3	1	8
Narkotikabrott	2	8	4	6
Trafikbrott	1	2	1	4
Bedrägeribrott m.m.	3	3	2	5
Övriga Brb-brott	1	3	1	-
Övriga specialstraffrättsliga brott	-	2	1	4
Lokala trafikskoder	-	-	-	2
Ej brott	2	1	1	4

Källa: Status Brottsläge (2019).

Tabell 5. Anmälda brott lördagar, Markbacken.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	14	33	26	39
Våldsbrott	2	4	8	6
Övriga brott mot person	-	4	-	3
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	9	10	5	11
Skadegörelsebrott	-	3	4	4
Narkotikabrott	2	5	3	5
Trafikbrott	-	4	1	6
Tillgrepp i butik	-	1	1	1
Övriga Brb-brott	-	2	2	-
Ej brott	1	-	2	3

Källa: Status Brottsläge (2019).

Tabell 6. Anmälda brott söndagar 00.00-06.00, Markbacken.

BROTTSKATEGORIER	2019	2018	2017	2016
Total	6	11	2	3
Våldsbrott	5	1	-	-
Övriga brott mot person	-	1	-	-
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	1	3	-	-
Narkotikabrott	-	4	2	3
Bedrägeribrott m.m.	-	1	-	-
Övriga Brb-brott	-	1	-	-

Källa: Status Brottsläge (2019).

TIDIGARE FORSKNING

Forskningsfältet avseende unga, kriminalitet och brottspreventiva åtgärder har påvisat olika slutsatser i förhållande till idrottsaktiviteter. All forskning rör däremot mer eller mindre, även om det inte är uttalat, socialisationsprocesser och vikten av att trygga goda sådana under ungdomstiden. Nedan följer en genomgång av det befintliga kunskapsläget av idrottsaktiviteter som brottspreventiva åtgärder i relation till unga.

UNGDOMAR OCH KRIMINALITET

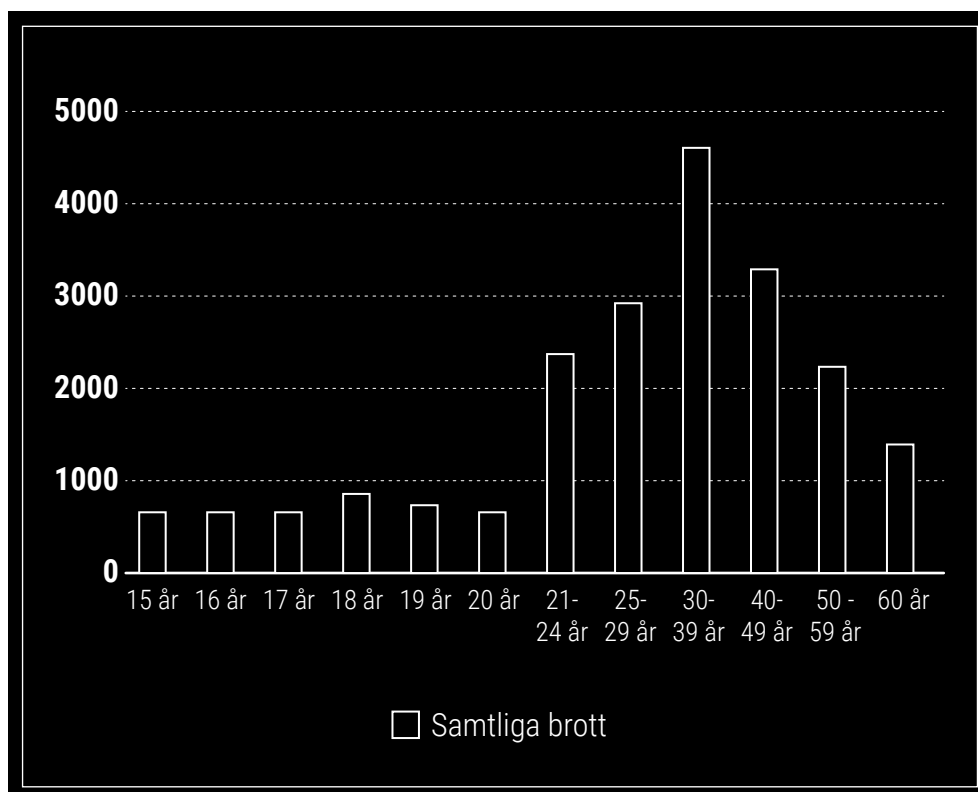
Forskning på ungdomar och kriminalitet spänner över flera ämnesområden. I följande delavsnitt har tre olika fokus valts ut, vilka är *ungdomar och brott*, *riskfaktorer* samt *skyddsfaktorer*.

UNGDOMAR OCH BROTT

Unga som begår brott särskiljer sig från andra lagöverträdande individer och grupper. Många ungdomar begår någon gång ett brott men blir även utsatta för brott (jfr BRÅ, 2018; Muncie, 2004; SOU 1993:35). De unga som begår brott är ofta samma individer som står för den större delen av brottsstatistiken gällande ungdomar (Soothill, Ackerley & Francis, 2003; Mendel, 2000). Ungdomar tenderar också att begå färre brott i relation till stigande ålder (BRÅ, 2000). Offentlig statistik visar att antalet unga i åldrarna 15-17 år som misstänktes för våldsbrott ökade mellan 1990-1995. Det sjönk därefter fram till början på 2000-talet (BRÅ, 2006). Från 2009 fram till 2018 har däremot andelen unga i åldrarna 15-20 år som misstänkts för brott sjunkit i Sverige (BRÅ, 2019). Nationell officiell statistik visar att de vanligaste brottskategorierna för unga i åldern 15-20 år under 2018 var skadegörelse (31 %), narkotikabrott (28 %) och stöldbrott (27 %) (ibid.).

I diagrammet nedan presenteras fördelningen av andelen personer som misstänkts för brott under 2018 relaterat till ålder.

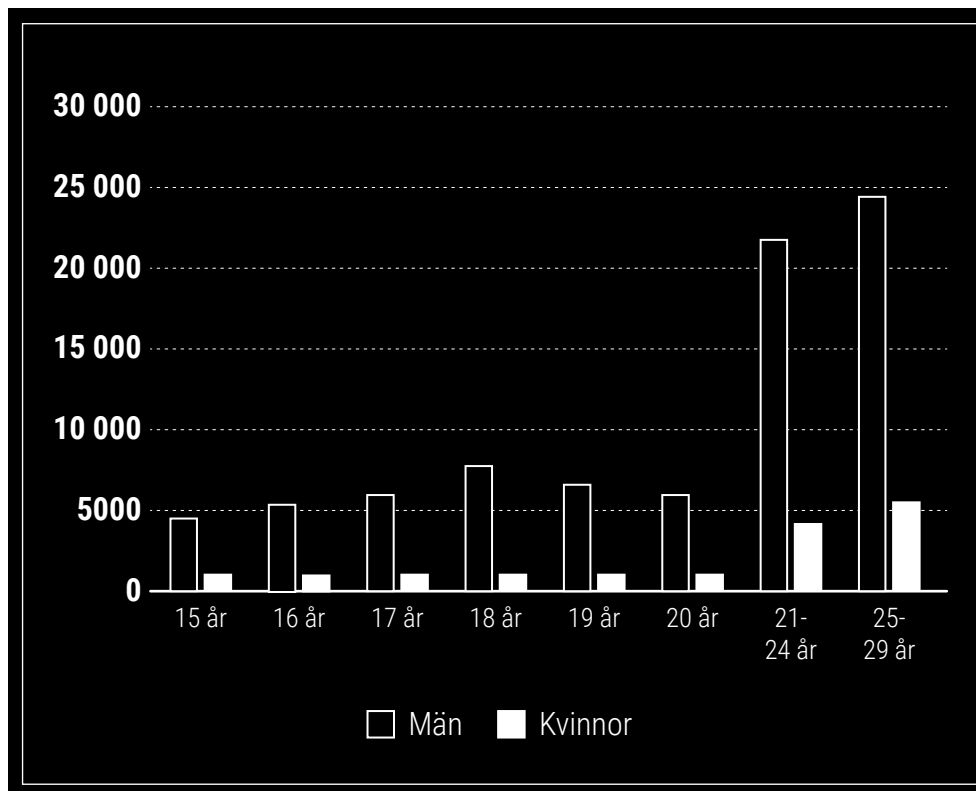
Diagram 1. Personer misstänkta för brott, efter antal brott de misstänkts för under året, ålder, år 2018 (BRÅ, 2019).

Av diagrammet ovan framkommer att gruppen unga står för en stor del av den totala andelen misstänkta brotten i Sverige. Sammantaget är unga i åldrarna 15-20 år misstänka för 42 121 brott i Sverige under 2018 (BRÅ, 2019). Ungdomar före 12 års ålder med ett normbrytande beteende har stor risk att hamna i kriminalitet senare i livet men det finns även en betydande risk att detta sker vid normbrytande beteende efter 12 års ålder (Andershed & Andershed, 2010).

Det finns vidare skillnader bland unga i jämförelse med kön:

Diagram 2. Personer misstänkta för brott, efter antal brott de misstänkts för under året, ålder och kön, år 2018 (BRÅ, 2019).

Vid en översikt av unga som är misstänkta för brott i relation till kön framkommer således att pojkar är misstänkta för avsevärt fler brott än flickor (BRÅ, 2019). Pojkar begår även grövre brott än flickor och blir oftare utsatta för brott (ibid.). Gruppen ungdomar är således heterogen i relation till lagöverträdelser och normbrytande beteende. Pojkar tenderar att anmälas för brott som olovlig körning, inbrott och tillgreppsbrott medan flickor istället lagförs för brott som snatteri, bedrägeri och narkotikabrott (BRÅ, 2019). Det kriminella beteendet hos unga kvinnor påverkas i hög grad av det sociala umgänget (Azad, Ginner Hau & Karlsson, 2018). Att begå kriminella handlingar har – till skillnad från pojkar – för unga kvinnor ofta en social betydelse som grundar sig i normer och gruppträck (ibid.). Tidigare forskning har vidare fokuserat på ungdomsbrottslighet i relation till etnicitet. Forskning understryker att det inte har påvisats några skillnader mellan kriminellt beteende hos ungdomar i relation till etnicitet (Svensson, Burk, Stattin & Kerr, 2012). Annan forskning pekar däremot på att olika typer av brott

skiljer sig mellan ungdomar med olika etniska bakgrunder samtidigt som det även kan urskiljas skillnader inom samma etniska tillhörighet (Junger-Tas, 2001). Anledningen tycks vara kopplad till olika engagemang i sociala institutioner som till exempel familj och skola och till skillnader i att acceptera vissa västerländska normer och värderingar (ibid.). Det finns vidare kritiska perspektiv på huruvida etnicitet bör studeras i relation till brottslighet och ungdomar mot bakgrund av att ett sådant fokus riskerar att reproducera diskriminerande föreställningar (se t.ex. SOU 2006:30; Pettersson, 2005). Det finns till exempel forskning som understryker att det inte finns ett starkt samband mellan kultur eller etnicitet och brott bland människor med utländsk bakgrund (Hällsten, Szulkin & Sarnecki, 2013).

RISKFAKTORER

Med begreppet riskfaktor menas de faktorer som kan bidra till att ett normbrytande beteende utvecklas till kriminalitet och kan återfinnas på individ, grupp- och samhällsnivå. Enligt forskare innebär ett större antal riskfaktorer som omger individen, desto större risk att en ungdom utvecklar ett kriminellt beteende (R. Mullis, A. Mullis, Cornille, Kershaw, Beckerman & Perkins, 2005). Det är däremot svårt att förutspå vilka ungdomar som utvecklar ett kriminellt beteende eftersom unga som har en hög ansamling riskfaktorer inte nödvändigtvis utvecklar ett normbrytande beteende (Tham, 2007). Under barn- och ungdomsåren kan ett flertal riskfaktorer för kriminellt beteende urskiljas, vilka kan delas in i *individuella riskfaktorer* respektive *riskfaktorer i den omgärdande miljön och kontexten*. Riskfaktorer kan härledas till såväl individen som hemförhållanden och kamratumgänge. Impulsivitet, temperament och avsaknad av empati är riskfaktorer på individuell nivå och som finns inom individen (se t.ex. Farrington & Welsh, 2007). Inom familjen understryks ofta antisociala föräldrar, konflikter eller separation mellan föräldrar samt en avsaknad av föräldrars tillsyn över barn och unga som starka riskfaktorer för att utveckla ett kriminellt beteende (ibid.). Enligt Burton och Marshall (2005) är även frånvaron av en nära relation med andra vuxna än föräldrarna en riskfaktor. Nära och trygga relationer med vuxna poängteras därmed som viktiga för barn och unga ur ett brottspreventivt perspektiv (ibid.). En ytterligare riskfaktor för kriminalitet är att som barn eller ungdom bli utsatt för våld i hemmet och försummelse (Faus, de Moraes, Reichenheim, Souza & Taquette, 2019) eller att ha en förälder som är dömd för brott (Besemer, Axelsson & Sarnecki, 2016). Unga som växer upp i familjehem eller har varit i kontakt med

sociala myndigheter under uppväxten riskerar att utveckla kriminellt beteende mer än andra grupper (Vinnerljung & Sallnäs, 2008). Ungdomars umgänge med antisociala kamrater och gäng innebär samtidigt att interaktionerna med prosociala personer begränsas, vilket samtidigt innebär att möjligheterna att ta del av prosociala nätverk och sammanhang minskas (jfr Pyrooz, Sweeten, & Piquero, 2012). Skolrelaterade faktorer kan också påverka utvecklingen av kriminellt beteende. Ungdomar med låga betyg, skolk och avhopp från skolan har visat sig vara riskfaktorer för ungdomskriminalitet (Bäckman et al., 2013). Ovan nämnda skolrelaterade faktorer har visat sig vara sämre hos både pojkar och flickor som har begått brott än de som inte har begått brott (Nilsson & Estrada, 2009; Bäckman et al., 2013). Enligt vissa studier påvisas däremot relativt svaga samband mellan ungdomskriminalitet och skola respektive det lokala samhället i jämförelse med faktorer på individnivå, familjenivå och kamratumgänget (se t.ex. O'Brien, Daffern, Chu, & Thomas, 2013, för en litteraturgenomgång).

En riskfaktor på strukturell nivå i den omgärdande miljön som har visat riskera normbrytande beteende hos unga är utsatthet för diskriminering (Li & Xia, 2018). I den statliga utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (Ju 2004:04) fastslås att det finns strukturella hinder för människor att delta i det svenska samhällslivet på lika villkor och med samma förutsättningar. Strukturell diskriminering sker via strukturer och normer i samhället och reproduceras bland annat genom föreställningar om vad det innebär att vara "svensk" och att tillhöra majoritetssamhället (SOU 2005:41; SOU 2006:79). Invävt i en sådan föreställning finns dragna avgränsningar till människor och minoritetsgrupper som enligt rådande normer och värderingar inte överensstämmer majoritetssamhällets – en uppdelning som kan leda till ett vi och dem-tänk med ett fokus på att integrera människor med samhällets normer och värderingar som rättesnöre snarare än att skapa förutsättningar för en inkluderande social sammanhållning (SOU 2005:41; SOU 2006:73; SOU 2006:79). Integrationsbegreppet blir här centralt utifrån att innebörden kan te sig olika beroende på syftet med integrationen men där en ofta återkommande aspekt blir att lyfta fram och poängtera skillnader mellan människor och där majoritetssamhället står för tolkningsföreträdet om vad integration ska innehålla (SOU 2005:41; SOU 2005:69; SOU 2006:73). Ett fokus på människors etniska bakgrund riskerar att undanröja utrymmet för till exempel människors enskilda behov och resurser (ibid.). Det sker däremot ofta ett förbiseende av enskilda behov hos den offentliga sektorn utan att beakta en strukturell diskriminering i förorter, vilket sker såväl i Sverige som i Europa

(se t.ex. Kamali, 1997, 2002; Wacquant, 2004a). Det finns även riskfaktorer för ungdomsbrottslighet hos unga som växer upp i segregerade bostadsområden. I segregerade områden återfinns ofta många hushåll med utländsk bakgrund, vilka tenderar att i högre grad än andra ha svagare ekonomi, lägre utbildningsnivå och långt till arbetsmarknaden (se t.ex. Hällsten, Szulkin & Sarnecki, 2013; SOU 2006:73). Förortssegregation är en typ av marginalisering av människor där en betoning finns på geografiska områden vilka framställs ha invånare som ingår i en annan gemenskap och värderingar än samhället i stort och som tillskrivs ett utanförskap (jmf SOU 2005:69; Wacquant, 2004b). Unga som växer upp i goda hemförhållanden och bor i områden med social problematik har visat sig utveckla ett kriminellt beteende i högre grad än ungdomar med samma hemförhållanden som växer upp i en omgivning utan en betydande social problematik (Wikström & Loeber, 2000). Detta sker bland annat genom att unga anpassar sig till kamratumgänget i skolan eller andra sammanhang. Ungdomar med föräldrar som är födda utomlands möter ofta fördomar både från offentlig sektor, till exempel skola och socialtjänst, men även genom föräldrars erfarenheter av fördomar (Kamali, 2004). Enligt Kamali (2004) söker sig ofta ungdomar i förorter därför till kamratumgänget mot bakgrund av behovet att få vara i sammanhang där de blir bekräftade. Ungdomars attityder till samhället formas och förstärks därmed av närmiljön och kamratumgänget, där identitetsskapande processer sker (ibid.). Våldsbrott som sker i bostadsområdet eller det omgivande samhället är ytterligare en riskfaktor för ungdomsbrottslighet (Faus, de Moraes, Reichenheim, Souza & Taquette, 2019). Ungdomsgång är till exempel en global företeelse som i stor utsträckning påverkar det lokala samhället (jfr O'Brien, Daffern, Chu, & Thomas, 2013).

SKYDDSAKTORER

Med begreppet skyddsfaktorer menas sådana faktorer som antas motverka riskfaktorer. Skyddsfaktorer är faktorer som kan förebygga att riskfaktorer anhopas och därmed hindra processen att utveckla ett normbrytande beteende. Skyddsfaktorer kan återfinns på flera nivåer och kan kategoriseras som a) *individbaserade* (eng. child-based) b) *familjebaserade* (eng. family-based) samt, c) *samhällsbaserade* (eng. community-based) (Garmezy, 1985). Individbaserade skyddsfaktorer kan karaktäriseras av bland annat sociala färdigheter hos ungdomen i relation till interaktioner med prosociala kamratumgängen men även en tro på moral, det vill säga att kunna orientera sig i vad som är rätt och fel

utifrån samhällets normer (Katz & Fox, 2010). Familjens roll är också betydande för ungdomar i relation till utvecklandet av normbrytande beteende. Positiva relationer mellan barn och förälder (Jennings, Gonzalez, Piquero, Bird, Canino & Maldonado-Molina, 2016) samt hög delaktighet och involvering i ungdomars liv från föräldrarnas sida avseende kontroll och övervakning är faktorer som motverkar lagöverträdande beteende (se t.ex. Jolliffe, Farrington, Loeber & Pardini, 2016). Andra skyddsfaktorer omfattar även att föräldrar ges stöd i sin föräldraroll genom till exempel insatser eller program i kommunal regi (Johansson & Söderberg, 2010). Sådana typer av insatser kan däremot vara stigmatiserande, vilket kan leda till att föräldrar väljer att inte delta (ibid.). En ungdoms engagemang i skolan är också väsentliga i termer av skyddsfaktorer. I samband med ett högt engagemang spelar också lärares och föräldrars förväntningar stor roll (jfr O'Brien, Daffern, Chu, & Thomas, 2013). Förutom skyddsfaktorer hos den unge, familjen och skolan är det samhälleliga engagemanget överlag en betydande skyddsfaktor i ungdomsåren. Ett högt deltagande i samhälleliga aktiviteter och relationer i lokalsamhället, familjer och skolan minskar risken för att utveckla ett normbrytande beteende (Oliphant, Mouch, Rowhani-Rahbar, Hargarten, Jay, Hemenway & Zimmerman, 2019). De personliga relationerna och banden mellan ungdomen och samhällslivet, till exempel genom fritidsaktiviteter och föreningsdeltagande, betonas som centrala för unga att få förutsättningar att skapa positiva relationer till likasinnade ungdomar och andra människor i den omgivande miljön (Smith, Faulk & Sizer, 2016).

SPORT OCH ORGANISERAD SPONTANIDROTT SOM BROTTSFÖREBYGGANDE VERKTYG

Det finns flera antaganden om sport och organiserad spontanidrott som brottsprevention. Två övergripande kategorier av synsätt på organiserad spontanidrott är inriktningarna idealist (eng. idealist orientations) respektive instrumentalist (eng. instrumentalist orientations) (Hartmann & Wheelock, 2002). I tabellen nedan redogörs för Hartmann och Wheelocks (2002) modeller av organiserad spontanidrott i relation till prevention:

Figur 1. Modeller av sport som prevention.

	IDEALIST- INRIKTNINGAR (SPORTDELTAGANDE SOM POSITIV SOCIAL KRAFT)	INSTRUMENTALIST- INRIKTNINGAR (SPORTDELTAGANDE SOM VERKTYG)
Resursbaserade modeller	Sport som karaktärsbyggande	Sport som social kontroll <ul style="list-style-type: none"> • övervakning • resocialisering
Disciplinbaserade modeller	Sport som mobilitet	Sport som "hook"

Källa: Hartmann & Wheelock, 2002, s. 14). Författarens egen översättning.

I modellen ovan kan fyra olika typer av syner på organiserade spontanidrottsaktiviteter urskiljas där idealist- respektive instrumentalistinriktningar ses i ljuset av disciplinära samt resursbaserade preventionsmodeller. Ett första synsätt (sport som karaktärsbyggande) är att organiserad spontanidrott antas vara preventivt genom att sport främjar utvecklandet av människors karaktär, självdisciplin och självkänsla (Hartmann & Wheelock, 2002). Sport i sin rena form med regler och förväntningar på att agera enligt dessa leder således till att människor utvecklas till att ta hänsyn och att utvecklas psykosocialt. Ett andra synsätt (sport som mobilitet) är att sport antas vara ett verktyg för social integrering med möjligheter att avancera genom bland annat ledarskap och vidareutbildningar. Ett tredje synsätt (sport som social kontroll) är antagandet att organiserad spontanidrott skapar tillfällen för unga att aktivera sig och komma i kontakt med positiva förebilder och ledare istället för att befinna sig på riskfyllda platser och begå brott. Den sociala kontrollen blir här av stor vikt. Ett fjärde synsätt (sport som "hook") berör antagandet att organiserad spontanidrott verkar brottspreventivt genom att vara en väg till bland annat föreningsdeltagande och att engagera sig i samhällslivet. I detta synsätt är sporten i sig inte i fokus utan snarare preventiva aspekter som till exempel relationsskapande och behovet av en positiv sysselsättning under fritiden (ibid).

Vissa menar att sportaktiviteter inte bör vara ett ensamt verktyg för att förebygga sociala problem medan andra argumenterar för att brottsprevention genom sport är av betydelse i sig. Ekholm (2013) argumenterar för att det inte finns

vetenskapligt stöd för att sport och idrott är brottspreventivt eller på något sätt består av mekanismer som fungerar brottspreventivt. Det saknas till exempel stöd för en eventuell kausal relation mellan sport och brottsförebyggande effekter (se t.ex. Brettschneider, 2001; Coakley, 2011; Crabbe, 2007). Det har däremot visat sig att ungdomar som deltar i sportaktiviteter och idrottssammanhang i lägre grad än andra ägnar sig åt normbrytande och kriminellt beteende (se t.ex. Caruso, 2011; Donnelly, Darnell, Wells, & Coakley, 2007; Hastad, Segrave, Pangrazi, & Petersen, 1984). Aktiviteter utanför skolan kan således konkurrera om ungdomars tid och därigenom uppta tid från lagöverträdande gärningar (jfr Burton & Marshall, 2005). Vissa typer av sporter kan dock riskera att ett normbrytande beteende utvecklas hos ungdomar, deltagande i sport kan bland annat vara relaterat till aggressivt beteende (ibid.). Ett exempel är så kallade power sports, det vill säga motorsporter, som kan öka risken för att hamna i antisociala miljöer och utveckla normbrytande beteende (jfr Endresen & Olweus, 2005). Andra argumenterar för att sport som sådant är användbart för att förebygga brott hos unga. Sport och fysisk aktivitet betonas till exempel vara effektivt för att reducera kriminalitet inom specifika grupper och samhällen i kombination med andra interventioner (Cameron & MacDougall, 2000). Moral understryks som en aspekt. Manliga ungdomar som deltar i strukturerade sociala aktiviteter i lokalsamhället, till exempel sportaktiviteter och volontärbete, får i större grad en mer utvecklad moralisk hållning om rätt och fel än andra unga män (Walters, 2018). Den utvecklade moralen argumenteras minska riskerna för att utveckla ett aggressivt och våldsamt beteende (ibid.). En annan följd av att utöva sportaktiviteter är att den fysiska och psykiska hälsan förbättras (se t.ex. Cavill, Kahlmeier & Racioppi, 2006). Ett deltagande i sportsammanhang eller idrottsaktiviteter innebär således inte per definition att människor utvecklas i en positiv riktning eller att unga som idrottar blir mer framgångsrika än de som inte idrottar – det beror helt på vilka förutsättningar som föreligger.

Det finns skilda meningar om huruvida organiserad spontanidrott och sport i sig kan verka brottspreventivt eller inte. Smith och Waddington (2004) har i en litteraturgenomgång undersökt brottsförebyggande effekter i program som erbjuder organiserad spontanidrott för ungdomar. Studiens resultat visar att underlagen för att kunna avgöra om spontanidrott leder till att minska kriminellt beteende hos ungdomar är bristfälliga. Chamberlain (2013) för ett liknande resonemang och menar att organisationer som tillhandahåller organiserade sportinterventioner med ett fokus på att minska brottslighet hos unga ofta

saknar ett strukturellt angreppssätt. Chamberlain (2013) menar att ett fokus på individuella behov och strategier – för att till exempel öka möjligheter till arbete i framtiden genom sportinterventioner – är en följd av nyliberala strömningar och västerländska system att hantera kriminalitet. Verksamheter behöver därför vara öppna för vad en sportintervention är och vilket typ av upplägg och mål som krävs sett utifrån den lokala kontextens behov (ibid.). En ytterligare förutsättning för att organiserad spontanidrott ska vara organiserad på ett sätt som främjar unga är en avsaknad av tävling och tävlingsmoment (Coalter, 2005; Fraser-Thomas, Côté & Deakin, 2005; Andrews & Andrews, 2003). Det behöver istället finnas ett fokus på förutsättningar för relationsskapande (Andrews & Andrews, 2003; Cameron & MacDougall, 2000). Med utgångspunkt i en avsaknad av tävling och ett fokus på sociala relationer – och i relation till att inte använda formella spelregler – kan utrymme ges till att ungdomar såväl i grupp som individuellt att uppleva självständighet och delaktighet (jfr Coalter, 2005). Nichols (1997) hävdar istället motsatsen och menar att ungdomars minskande lagöverträdande beteenden i många fall kan härledas till deltagandet i sport. Ungdomar hålls bland annat upptagna av annat än att begå brott, vilket innebär att behovet av spänning och risktagande tillgodoses genom att utöva idrottsaktiviteter. Andra positiva aspekter anses vara att ungdomar får en ökad känsla av tillhörighet, lär sig samarbete i grupp samt att kognitiva förmågor och självförtroende stimuleras (ibid.). En ytterligare fördel som betonas är att ungdomar genom organiserad spontanidrott får kontakt med föreningar och därigenom möjligheter för vidare medlemskap och, i vissa fall, anställning i föreningslivet.

DELTAGARE I ORGANISERAD SPONTANIDROTT

Ungdomar som deltar i organiserad spontanidrott visar på ett antal mönster. I en utvärdering av organiserad spontanidrott i Umeå visar resultaten att deltagarna i idrottsaktiviteterna till stor del består av ungdomar som tidigare har varit eller är aktiva i föreningsidrott, vilket tyder på att ungdomar som inte är föreningsaktiva inte heller deltar i spontanidrottsaktiviteterna (Fahlén, 2011). En av anledningarna anges vara en begränsning vad gäller alternativ av aktiviteter mot bakgrund av att ungdomar som inte vill spela en viss typ av sport inte heller kommer för att delta, vilket leder till att deltagande ungdomar blir en homogen grupp med liknande erfarenheter. I och med den homogena gruppen med ungdomar som har

erfarenhet av föreningsidrott, riskerar också den organiserade spontanidrotten att präglas av tävlingsinslag och aktiviteter som kan liknas vid föreningsidrott (ibid.). I en annan utvärdering av organiserad spontanidrott i Sverige visar resultaten att det främst är pojkar som deltar i aktiviteterna om verksamheten vänder sig till alla ungdomar oberoende av kön (Elvhage & Linde, 2012). Om aktiviteterna däremot vänder sig specifikt till flickor med till exempel specifika tider och aktiviteter för flickor kan förutsättningarna öka för att flickor ska delta i spontanidrott. Flickor upplever ofta att spontanidrott i skolan grundas på pojkarnas villkor, där bollsporter förstås som tråkigt men även farligt, vilket leder till att flickor begränsas i sitt deltagande (jfr Dovborn & Trondman, 2007). Det kan därmed finnas en underliggande uppfattning från flickors sida även i andra sammanhang att sportaktiviteter är tätt sammankopplat med en dominans av pojkar.

LEDARSKAP OCH FÖREBILDER

Relationer mellan ungdomar och vuxna positiva förebilder är av stor vikt för att nå en social utveckling som går i linje med samhällets normer och värderingar, vilket gör ledarskap till en central aspekt. Barn och ungas identitetsutveckling behöver stimuleras genom ledarskap som bland annat främjar utmaningar och motivation (Larson, 2006). Viktiga komponenter i ett ledarskap är att vara tydlig, skapa förutsägbarhet samt att genom kommunikation ställa krav och ge respons på beteenden och handlingar (Larson, 2006; Pratt, Arnold, Pratt & Diessner, 1999). Unga behöver således styras av ett ledarskap med tydliga och enhetliga krav och gränssättningar men där även omsorg och omtanke är grundläggande för att kunna skapa förutsättningar för barn och ungdomar att – såväl individuellt som i grupp – få en gynnsam och positiv utveckling (ibid.). Ledare i idrottsföreningar ser dock olika på sin roll i relation till unga. Ett ledarskap inbegriper framförallt ett flertal sociala dimensioner (Börjesson & von Essen, 2007). Det sociala sammanhanget som ledaren verkar i är en social dimension som främst omfattar kontakten med deltagare och medlemmar men även andra i den sociala kontexten, till exempel föräldrar. Ytterligare sociala dimensioner i ledarskap berör ställningstaganden till olika sociala problem eller frågor samt visionen av den verksamhet som ledaren är en del av och vilken roll som verksamheten har i samhället på såväl lokal som nationell nivå (ibid.). Ledare har således inte enbart en funktion i egenskap av ledare för barn och unga utan upplever även en central roll vad gäller den sociala kontexten och ungas

omgivande sociala miljö. Vid organiserad spontanidrott kan tre sätt som verkar för minskad ungdomsbrottslighet urskiljas sett utifrån ett perspektiv av ledare, ansvariga, involverade aktörer och deltagare (Kelly, 2012). Ett första sätt är att organiserad spontanidrott främjar förändring hos ungdomar genom stöttande relationer och mentorskap, vilket i sin tur påverkar ungdomarna till att begå färre brott. Förutom att främja förändring hos ungdomarna, framhålls även att organiserad spontanidrott påverkar miljöerna och kontexten som interventionen verkar i och på så sätt skapa alternativa platser och aktiviteter för ungdomar att ägna sig åt. Ett tredje sätt som involverade i organiserad spontanidrott menar minskar ungdomsbrottslighet är att interventionerna även influerar och nyanserar sättet att bemöta och svara på normbrytande beteende genom att ha ett fokus på relationer mellan flera aktörer och partnerskap (ibid.). Ledarskapet argumenteras således av involverade aktörer och deltagande ungdomar ha en viktig del i att både skapa relationer men även för att skapa förutsättningar för ungdomar i sin sociala kontext.

SAMMANFATTNING

Forskning om sport respektive organiserad spontanidrott som brottsförebyggande åtgärd pekar på olika resultat. Forskningsfältet är för det första tudelat. Sport argumenteras påvisa positiva utfall vad gäller brottsprevention i form av att deltagare i sportsammanhang och föreningar till exempel visar på en lägre grad av normbrytande och lagöverträdande beteende. Det finns samtidigt resultat som pekar mot att sport saknar brottspreventiva mekanismer och att vissa typer av sporter istället rentav främjar kriminalitet. För det andra intar forskningsfältet olika perspektiv på vilka de hävdade brottsförebyggande faktorerna är. I vissa fall tycks ungdomen på en individnivå vara föremålet för brottsprevention genom bland annat utvecklandet av moral och kognitiva färdigheter samt genom att förbättra den fysiska och psykiska hälsan. I andra fall betonas att ungdomar, i och med deltagande i organiserad spontanidrott, erbjuds en alternativ aktivitet och därmed avhålls från att hamna i kriminella miljöer och att begå brott. I andra fall tycks forskningen betona ledarskap och den sociala omgivningen och kontexten som central för att organiserad spontanidrott ska verka brottspreventivt. De brottspreventiva faktorerna i interventioner som inbegriper sport framhålls vidare handla om organisering, samverkan med aktörer, utförande och vilket sociala innehåll som åtgärderna fylls med. Sammantaget kan viktiga aspekter för att öka förutsättningar för att sportaktiviteter ska minska kriminalitet identifieras

vara socialt stöd från såväl positiva sociala relationer som samhället i stort och samverkan mellan och infrastrukturen kring olika aktörer och sektorer i det lokala samhället, till exempel avseende integration i segregerade områden. Framförallt är det viktigt att idrottsaktiviteter är anpassade och upplägg är anpassat utifrån det enskilda lokalsamhällets kontext och inte utgår från en specifik och statisk modell.

TEORETISKT RAMVERK

Denteoretiskaramen för studien bygger på utgångspunkten att brottsförebyggande arbete måste studeras utifrån såväl långsiktig social problematik som situationella faktorer. Det teoretiska ramverket omfattas av teorin om sociala band (Hirschi, 2002/1969), socialt kapital och sociala nätverk samt rutinaktivitetsteori (Cohen & Felson, 1979). En motsättning mellan teorierna är att teorin om sociala band tar utgångspunkten att starka sociala band till det etablerade samhället förhindrar att människor begår brott medan rutinaktivitetsteorin utgår från att det är de fysiska förhållandena och situationerna som förutsätter att brott kan begås. Den här studien syftar till att se till både sociala och situationella faktorer i syfte att skapa ett helhetsperspektiv på organiserad spontanidrott i relation till brottsförebyggande faktorer. Tolkningsramen omfattar även perspektiv på socialt kapital och sociala nätverk för att fånga deltagande ungdomars relationer och anknytning till Nattfotbollen som verksamhet, det omgivande nätverket och lokalsamhället avseende social integration. En annan central del i tolkningsramen berör förutsättningar för att skapa inkludering och delaktighet genom lokalsamhällets organisering. Inledningsvis presenteras en orientering över brottsprevention och hur begreppet förstås i den här studien, följt av det övergripande avsnittet om social integration där teorin om sociala band samt socialt kapital och sociala nätverk presenteras. Avslutningsvis presenteras rutinaktivitetsteorin med sitt fokus på situationella faktorer avseende kriminalitet.

BROTTSPREVENTION SOM BEGREPP

Brottsprevention är ett vitt begrepp utan någon enhetlig definition. Oavsett användning eller hantering av brottsprevention finns däremot den gemensamma nämnaren *att förebygga brott* ständigt närvarande. Sahlin (2000) menar att prevention och förebyggande arbete förutsätter en föreställning om att individen

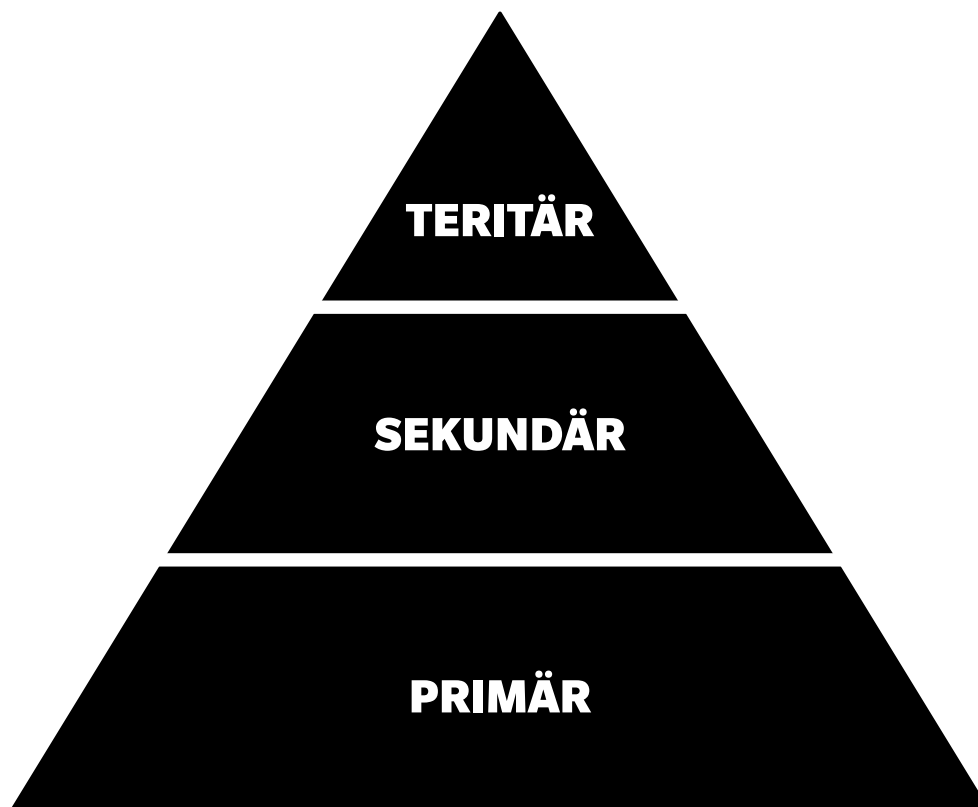
och samhället går att forma. Genom att implementera preventiva insatser på olika nivåer kan människors beteende påverkas och styras. Detta kan leda till att problem i samhället förhindras. Brottsförebyggande arbete handlar i grunden om att påverka mekanismer som utan sådan påverkan kan stimulera till brott (Ekblom, 1996). Brottsförebyggande åtgärder kan te sig olika beroende på kontext (Sahlin, 2000). Vad som anses vara ett brott enligt lagstiftningen i ett land kan ges en helt annan betydelse i ett annat. Detta innebär att det brottspreventiva arbetet skiljer sig beroende på synen på brott och hur illegala handlingar och beteenden definieras. Två konkurrerande synsätt som är viktiga att ha insikt i och som har inflytande vid en presentation av brottsprevention och olika sätt att se på brott är teoribildningarna *rational choice* (Olsen, 1965; Cornish & Clarke, 1987) respektive *determinism* (jfr Glaser, 1976). Rational choice är dominerande inom nationalekonomi och bygger på en syn på individen som den rationelle maximeraren av den individuella nyttan (se t.ex. Olsen, 1965). Idéer som tillhör rational choice hävdar att människan är fri att fatta sina egna beslut och kan därför själv välja att begå eller att inte begå ett brott. Determinism menar i motsättning till detta att kriminella handlingar inte kan styras av människans fria val, utan att vissa beteenden, attityder och egenskaper i princip automatiskt innebär att en människa utvecklar ett kriminellt beteende (jfr Glaser, 1976). Beroende på vilken syn som föreligger påverkas även utformningen av brottsförebyggande insatser – det vill säga om det är individen som ska straffas eller om det är kontexten som behöver förändras. Ett tredje synsätt, vilket tillämpas i denna studie, är det sociologiska om en existerande dialektik mellan struktur och aktör, det vill säga strukturer på olika nivåer av den sociala verkligheten sätter ramar och villkor för handlande och på det sättet verkar styrande. Men inom ramen för dessa finns alltid ett handlingsutrymme och en möjlighet för individen – och kollektivet – att välja att handla. På detta sätt påverkar och förändrar också människors handlingar de sociala strukturerna.

Den ideologi som ligger till grund för den svenska straffrätten innebär en distinktion mellan olika preventionstyper. Straffrättsideologisk teori omfattas av *universell* eller *allmänprevention*, vilket belyser strategier för att på strukturell nivå avskräcka befolkningar i samhällen från att begå brott (se t.ex. Ferrer-Wreder, Stattin, Cass Lorente, Tubman, & Adamson, 2012; Sahlin, 2000). Allmänprevention kan i sin tur delas in i *direkt* allmänprevention respektive *indirekt* allmänprevention. Direkt allmänprevention riktar in sig på att synliggöra konsekvenserna av ett brott, vilket också kan formuleras som ett hot om

straff. Den indirekta allmänpreventionen handlar istället om samhällets normer och moraliska värderingar som kan härledas ur lagstiftningen om brott och straff. De handlingar och beteenden som enligt lag är illegala får på så vis en negativ laddning. Lagstiftningen påverkas samtidigt av praktiken, vilket gör att vissa kriminaliserade handlingar kan bli legala om en sådan attityd föreligger i samhället, vilket grundar sig i sociala, kulturella och historiska uppfattningar. På så sätt kan definitionen av vad som är sociala problem beskrivas som föränderlig över tid och rum – vilket även påverkar hur brottsprevention bör vara utformad och vad som bör åtgärdas (Sahlin, 2000). Brottsprevention kan vidare ske på selektiv nivå. Den selektiva nivån inbegriper prevention som riktas till grupper som riskerar att utveckla ett kriminellt beteende (Ferrer-Wreder et al., 2012). En tredje nivå av brottsprevention sker på indikerad nivå. Brottsprevention på indikerad nivå är främst aktuellt för att förebygga att personer som till exempel har begått kriminella handlingar ska återfalla i brott eller unga lagöverträdare som omfattas av en insats via socialtjänst (ibid.). Brottsprevention kan sammanfattningsvis ske på olika nivåer med varierade typer av angreppssätt.

Åtgärder som syftar till att verka brottspreventiva kan delas in i *sociala* respektive *situationella* åtgärder (se t.ex. Lab, 2016). Den sociala brottspreventionen är ämnad att förebygga brott långsiktigt och fokuserar på sociala orsaker till att brott begås. Viktiga komponenter i social brottsprevention är en strävan efter att skapa relationer och band såväl mellan individer men även mellan individer och samhället (Sahlin, 2000). Sådana typer av kopplingar förväntas leda till att individer och grupper handlar i linje med samhällets normer och värderingar och inte eftersträvar att riskera att förlora de upprättade relationerna och banden till andra människor och samhällslivet (ibid.). Social brottsprevention kan ofta karaktäriseras av att vara multikontextuell i form av att implementeras på olika samhällsnivåer (Ferrer-Wreder et al., 2012). Den situationella brottspreventionen har istället som syfte att rikta in sig på situationer, platser och tillfällen där människor antas vara mer eller mindre benägna att begå kriminella handlingar. Inom ramen för de två kategorierna av brottsprevention kan även primära, sekundära respektive tertiära brottspreventionsnivåer urskiljas (jmf Ferrer-Wreder et al., 2012; Brantingham & Faust, 1976). De olika nivåerna av brottsprevention kan illustreras på följande sätt med utgångspunkt i en modell från folkhälsovetenskap gällande prevention.

Figur 2. Preventionsnivåer.

Källa: Brantingham och Faust, 1976.

Den primära brottspreventionen är av universell karaktär och befinner sig på ett övergripande plan eftersom att den vänder sig till alla i befolkningen (Brantingham & Faust, 1976; Ferrer-Wreder et al., 2012). Utifrån en social brottsprevention berör den primära preventionen bland annat lagstiftning och politik medan den situationella brottspreventionen istället syftar på exempelvis planering av bostadsområden och olika former av larm- och övervakningssystem. Den sekundära brottspreventionen vänder sig istället till specifika samhällsgrupper, platser eller situationer i riskzonen för brott med målet att minska den totala mängden av fall och skada (Ferrer-Wreder et al., 2012). Den sociala brottspreventionen på sekundär nivå berör bland annat insatser mot riskgrupper, som till exempel ungdomar och unga vuxna, och den situationella bland annat polisnärvaro vid identifierade platser som har en hög ansamling av brott. Den tertiära nivån omfattar åtgärder för grupper och enskilda individer som har begått brott med ett fokus på bland annat återfallsprevention (Sahlin, 2000). Ett exempel på social brottsprevention på tertiär nivå är behandlingar och straff medan situationell brottsprevention istället kan handla om alkoholås på en bil för en person som har blivit dömd för rattfylleri.

SOCIAL INTEGRATION

Social integration omfattar en människas integrering socialt i det samhälleliga livet men även sammanhållningen i ett samhälle och kan beskrivas som en process över tid. I den här studien kommer social integration främst att användas som ett paraplybegrepp som inkluderar teorier om sociala band, social kontroll och socialt kapital. Social integration som begrepp handlar generellt sett om att vara en medlem av samhället där en inkluderande gemenskap föreligger (se t.ex. Kamali, 2004). Diaz (1993) definierar vidare integration som deltagande i sociala och ekonomiska fält samt i arbetsmarknaden och med möjlighet och tillgång till kommunikativa plattformar i samhället. Social integration är således tätt sammanknutet till *social sammanhållning*. Det finns däremot flera synsätt på vad social integration är och hur en sådan integration bör vara utformad för att främja och nå social sammanhållning (SOU 2006:79). Liberala förespråkare har förordat ett tillvägagångssätt med metoder och strategier för social integration genom ett kapitalistiskt system med individer och marknaden i fokus. Genom marknadens ekonomiska principer om produktion, varor och tjänster anses sociala band mellan människor och grupper främjas och därigenom leda till sammanhållning och solidaritet. Konfliktteoretiker har rakt motsatt förespråkat ett avskaffande av det kapitalistiska systemet som en nödvändig strategi för att istället kunna nå jämlikhet, social sammanhållning och genom tillämpandet av ett socialistiskt system. Ett tredje, och idag ledande, synsätt är vad som kan kallas för *mjuk kapitalism*. Den mjuka kapitalismen kan sammankopplas med dagens föreställning och innebörd av välfärdsstaten, vilket bland annat omfattar statens och individens ömsesidiga relation för att alla ska ges möjlighet att få ta del av samhällets samlade resurser (ibid). Kamali (2004) hävdar, med hänvisning till Durkheim, att starka sociala band mellan individ och stat försvagar sociala band mellan individer och grupper i samhället. De senare sociala banden verkar däremot mer integrerande än sociala band till staten, vilket av Durkheim och även Kamali (2004) beskrivs som *negativ integration*. En väsentlig aspekt handlar om att som människa uppleva och erfara att staten och samhället företräder de egna intressena och behoven (Kamali, 2004). Social integration och social sammanhållning kan därmed ur strukturella och institutionella sammanhang teoretiskt definieras och förstås ha nära kopplingar till relationer och sociala band mellan individ och stat men även mellan individer och grupper i samhället.

DE SOCIALA BANDENS BETYDELSE

Hirschi (2002/1969) teori om sociala band betonar en individs relationer till det omgivande samhället i förhållande till att begå brott. Teorin hör till kategorin social brottsprevention och fokuserar därmed på sociala orsaker till brott. Teorin karaktäriseras även av att vara en så kallad *kontrollteori*, vilket omfattas av teorier som fokuserar på varför människor *inte* begår brott snarare än att utgå från varför människor *begår* brott. Sociala band syftar på den kontroll som samhället genom relationer utövar på den enskilde individen (Hirschi, 2002/1969). Utgångspunkten är därmed att människans natur är att begå kriminella handlingar och att de sociala banden blir till en social kontroll som gör att människor inte begår brott. Individers sociala band påverkar integreringen till det övriga samhället, där en stark integrering leder till en social kontroll som fungerar brottshindrande. Enligt Hirschi (2002/1969) finns fyra övergripande typer av sociala band, vilka är:

- anknytning (eng. attachment),
- åtagande (eng. commitment),
- involvering (eng. involvement) samt,
- moralisk övertygelse (eng. belief).

Det första sociala bandet, det vill säga anknytning, representerar en individs nära relationer till personer i omgivningen. En individs åtagande, det vill säga det andra sociala bandet, syftar istället på frivilliga förpliktelser som också omfattar en strävan efter att nå välgång i samhället. Åtagande omfattar även en drivkraft till att exempelvis investera tid och energi i att utbilda sig – en investering av ett beteende som riskerar att minska sitt värde om individen skulle överväga att begå brott (Hirschi, 2002/1969). Det tredje sociala bandet, involvering, omfattas av att spendera tid på aktiviteter. Hängivelsen till olika sorters aktiviteter som upptar en människas tid innebär samtidigt att det finns mindre utrymme att ägna sig åt antisocialt beteende och lagöverträdelser rent tidsmässigt. Det fjärde och sista sociala bandet i teorin är den moraliska övertygelsen, vilken innebär en individs övertygelser om att agera korrekt och att göra val som är i linje med regler och lagstiftning (Hirschi, 2002/1969). Beroende på hur starka en individs sociala band är i relation till samhället kan således individer vara mer eller mindre benägna att begå brott. En människas sociala band till det etablerade samhället är genomsyrade av *social kontroll*. Social kontroll kan liknas vid en process vilken kan urskiljas på olika sätt, till exempel i form av normer och lagstiftning, och som

används för att styra och rikta människors och befolkningens beteenden och handlingar. Den sociala kontrollen verkar på så vis inom banden och påverkar människors val och beteenden. Ytterligare kontroll som påverkar människor är den *informella kontrollen*. Informell kontroll bygger på kultur, gemensamma normer, värden och synsätt i den nära sociala omgivningen.

Hirshis teori har varit föremål för kritik utifrån flera olika perspektiv. En återkommande kritik är att teorin bygger på data på pojkar. Naffine (1987) argumenterar för att teorin, genom att inte ta hänsyn till båda könen, är exkluderande och att appliceringen av teorin kan innebära snedvridna resonemang och resultat. Det finns däremot senare studier som empiriskt har prövat teorins hållbarhet på andra grupper i samhället och påvisat att teorin är applicerbar även på andra grupper än pojkar (se t.ex. Akers & Lee, 1999; Junger, 1990; Jensen & Brownfield, 1983, refererade i Boman & Mowen, 2018). I den här studien kommer teorin om sociala band att användas för att identifiera förutsättningar för att stärka ungas sociala band till det omgivande etablerade samhället. Med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar går det inte att säga något om hur ungdomarnas erfarenheter innan, under eller efter Nattfotbollsverksamheten ter sig är det viktigt att poängtera att Nattfotbollen kan innebära olika saker för olika ungdomar beroende på deras erfarenheter och livssituation. Tonvikten läggs således inte på att på individnivå undersöka hur starka band som ungdomar har till samhället utan snarare vilka möjligheter Nattfotbollen erbjuder för ungdomar och i vilken kontext som de sociala banden föreligger. Hirschi (2002/1969) utgår vidare från att människan i sitt naturliga tillstånd dras till att begå brott, vilket är en ytterligare aspekt som behöver förhållas till. I den här studien tas ett teoretiskt avstamp gällande att människor ses som både produkter av en social kontext och miljö men även som subjekt med egna val av handlingar, vilket står i kontrast till en föreställning om människan som naturligt dragen till att begå brott. Användningen av teorin om sociala band i den här studien omgärdas således av en ram eftersom att analysverktyget enbart kan säga något om vilka hinder eller möjligheter som kan föreligga för att utveckla eller bibehålla starka band till samhället.

SOCIALT KAPITAL OCH SOCIALA NÄTVERK

Alla människor ingår i sociala nätverk och påverkas av socialt kapital. Det finns flera definitioner av *socialt kapital* där en gemensam nämnare är att social

gemenskap och sociala relationer vidgar möjligheterna för människor att nå resurser för att vara produktiva (Putnam, 2000). Putnam (2000) definierar socialt kapital som "sociala nätverk och de förbundna normerna för ömsesidighet" (s. 18). Sociala nätverk har ett värde, vilket förkroppsligas genom begreppet socialt kapital. Det sociala kapitalet kan också vara formen av *inkluderande och överbryggande* men även *exkluderande och sammanbindande*. Vissa nätverk håller sig sammanslutna och förstärker en homogen grupp medan andra väver samman olika sociala nätverk och på så sätt skapar heterogenitet. Vid de fall en homogen grupp förstärks kan också en lojalitet inom gruppen växa, vilket kan leda till motsättningar gentemot människor och grupper som står utanför gruppen (ibid.).

Socialt kapital bygger enligt Putnam (2000) på fyra grunder. Den första grunden är information. Beroende på hur stort nätverk och vilken ömsesidighet som föreligger i nätverkets relationer kan information flöda och sprida sig. En individ kan till exempel få information om ett jobberbudande genom sina kontakter i det sociala nätverket och därmed söka arbetet. Ju färre tillitsfulla och ömsesidiga relationer i det sociala nätverket, desto lägre grad av socialt kapital. Den andra grunden i socialt kapital är att normer för ömsesidighet är beroende av relationerna i det sociala nätverket. Deltagande i det samhälleliga livet och organisationer skapar förtroende mellan människor utifrån att relationerna bygger på ett givande och tagande. Tilliten behöver finnas eftersom ett samarbete mellan människor annars blir svår genomförbart. En underlättande faktor för samarbete är således att ett socialt kapital bestående av normer för ömsesidighet och nätverk av samhällsengagemang föreligger (Putnam, 1992). Den tredje grunden för socialt kapital är att kollektiva krafter är beroende av sociala nätverk. Vid en avsaknad av sociala nätverk försvåras kollektiva ställningstaganden mot till exempel grupperns förtryck. Den fjärde och sista grunden för socialt kapital är att identitetsskapande och solidaritet uppmuntras av sociala nätverk som eftersträvar en kollektiv mentalitet snarare än sociala nätverk som stimulerar en individualistisk mentalitet. Människor med många relationer och kontakter i sociala nätverk och starka sociala band har fler möjligheter att skaffa resurser och vara produktiva än människor med få kontakter i sociala nätverk och svaga sociala band och relationer.

Socialt kapital som begrepp har utstått kritik. Coalter (2007) lyfter en kritik mot användningen av socialt kapital avseende organiserad spontanidrott i form av

att socialt kapital som teoretiskt begrepp argumenteras vara diffust och därmed innebära resultat som inte är hållbara. Socialt kapital används i den här studien som ett komplement till teorin om sociala band samt teoretiska perspektiv på sociala nätverk. Genom att tillämpa olika former av sociala relationer och sociala nätverk kan därmed det teoretiska begreppet socialt kapital vara förtjänstfullt för att belysa sociala relationers och nätverks innehåll och värde.

RUTINAKTIVITETSTEORIN

I kontrast till teorin om sociala band, och en mer social förståelse för brottslighet och brottsprevention, ägnar istället rutinaktivitetsteorin utrymme för situationella och tekniska faktorer avseende brott. Rutinaktiviteter avser de dagliga aktiviteter som tillgodoser befolkningens men även enskilda individers behov. Rutinaktiviteter kan utföras i hemmet, arbetsplats samt andra aktiviteter utanför hemmet. Rutinaktivitetsteorin förhåller sig till tre olika förutsättningar för att ett brott ska kunna begås, vilka är:

- *Motiverad förövare*
- *Lämpligt objekt*
- *Avsaknad av kapabla väktare* (Cohen & Felson, 1979).

Med hjälp av de tre förutsättningarna kan en potentiell miljö, plats eller förhållande anpassas för att brott ska vara mindre attraktivt att begås – situationen kan därmed bli mer eller mindre attraktiv för att brott ska begås beroende på om de tre förutsättningarna är uppfyllda. Samtliga tre kriterier är nödvändiga för att ett brott ska kunna begås. Det första kriteriet är att en person som är både är motiverad och förmögen att begå brott befinner sig på en plats. Det andra kriteriet är att det ska finnas ett objekt eller offer inom räckhåll för förövaren. Felsons (1994) modell VIVA konkretiserar bedömningskriterier för vad som karakteriserar lämpliga objekt. Attraktionskraften hos ett lämpligt objekt påverkas av fyra faktorer, vilka är a) *värde* (eng. value), b) *tröghet* (eng. inertia), c) *synlighet* (eng. visibility) samt d) *tillgänglighet* (eng. accessibility). Värdet hos det lämpliga objektet baseras på gärningspersonens subjektiva uppfattning om objektet, vilket gör att ett objekt kan te sig värdefullt för en individ men inte för en annan. Ett lämpligt objekt behöver vidare ha en i sammanhanget så kallad tröghet. Trögheten hos objektet syftar på hur väl och snabbt ett objekt kan föras undan från ett område eller en plats. Synligheten hos objektet handlar

om objektets fysiska och visuella synlighet. Ett objekts tillgänglighet avgörs av hur lätt eller svårt en gärningsperson kan tillskansa sig objektet. Ett objekt blir sammanfattnings ett lämpligt byte om en gärningsperson finner värde i ett objekt, om objektet är lätt att föra bort, om objektet är synligt samt i vilken mån gärningspersonen kan tillgängliggöra sig objektet. Det tredje kriteriet är att det finns en avsaknad personer eller objekt som på något sätt kan skydda objektet eller offret, så kallade kapabla väktare (Cohen & Felson, 1979). De kapabla väktarna kan i sin tur delas in i *intimate handlers* (Felson, 1995) respektive *place handlers* (Eck, 1994). *Intimate handlers* (Felson, 1995) är de som har hand om övervakning, kontroll och ansvar över människor, dit till exempel föräldrar, vårdnadshavare, familjehem och poliser räknas. *Place handlers* (Eck, 1994) är istället de som har övervakning, kontroll och ansvar över en viss plats, t.ex. säkerhetsvakter i en affär eller övervakningskameror på ett torg

Rutinaktivitetsteorin har kritiserats på flera punkter. Teorin har starkt ifrågasatts utifrån dess betoning på positioneringen av det lämpliga objektet, vilket ger underlag för att skuldbelägga offer för att ha utsatt sig för riskfyllda situationer eller att offer borde haft översyn över personliga tillhörigheter och därmed får stå sig själva till svars vid utsatthet för brott (se t.ex. Clarke, 2005, refererad i Lab, 2016). Föreliggande studie tar däremot inte fasta på enskilda individers eller grupperns ageranden eller val av handlingar för att utsättas för brott utan positionerar sig snarare i ett läge för att undersöka vilka förutsättningar Nattfotbollen som verksamhet har att verka brottsförebyggande i sin organisering och utförande av aktiviteter.

SAMMANFATTNING

I den här studien tillämpas tre olika teoretiska infallsvinklar i form av teorin om sociala band, rutinaktivitetsteorin samt socialt kapital och sociala nätverk. De teoretiska perspektiven kompletterar varandra på så sätt att de bidrar med analysverktyg för att utröna social och långsiktig brottsprevention, situationell och kortsiktig brottsprevention samt för att kunna förstå hur sociala nätverk och starka sociala band uppstår och kan upprätthållas. Teorin om sociala band används för att kunna skönja och identifiera sociala relationer som projektet Nattfotboll kan ge upphov till för såväl deltagande ungdomar, ledare, föreningar och lokalområdena och hur sådana band kan verka brottsförhindrande. I relation till teorin om sociala band används begreppet socialt kapital för att kunna förstå

hur sociala nätverk kan förstås och vad de kan innebära för såväl ungdomar som lokalsamhället. Med syftet att urskilja situationella brottsförebyggande faktorer tillämpas avslutningsvis rutinaktivitetsteorin.

METOD

I följande avsnitt presenteras och diskuteras studiens tillvägagångssätt och de val som har tagits gällande vetenskapsteoretisk ansats och metod, urval, datainsamlingsmetoder, analysförfarande och forskningsetiska frågor följt av en kritisk diskussion av tillvägagångssätt och metodval.

VETENSKAPSTEORETISK ANSATS OCH METOD

Den här studien syftar till att undersöka Nattfotbollen som verksamhet och potentiell brottspreventiv åtgärd i relation till erfarenheter och upplevelser av deltagande ungdomar, ledare och professionella i offentlig sektor, vilket föranleder att en etnografisk ansats innehållande ett flertal dataformer såsom deltagande observation, intervjuer och lokal brottsstatistik. Den vetenskapsteoretiska ansatsen vilar i huvudsak på en hermeneutisk tolkande ansats. Studien syftar således till att urskilja meningsinnehåll genom såväl människors erfarenheter av Nattfotbollen som den lokala kontextens betydelse. Den hermeneutiska ansatsen framhåller *tolkning* som ett viktigt verktyg för att kunna urskilja meningsfulla faktorer (jfr Ödman, 2017). I den här studien visar sig tolkning i olika gestaltningar. Vid intervjuer har jag som intervjuare tolkat intervjupersonernas egen tolkning av deras verklighet, vilket går i linje med den *dubbla hermeneutiken* som tar fasta på den subjektiva aspekten av människors förståelse av omvärlden och erfarenheter (jfr Gilje & Grimen, 2007). Vid tolkningen av en tolkning är det däremot väsentligt att kritiskt ifrågasätta för att undvika att meningsinnehåll inte förvanskas.

LITTERATURANSKAFNING

I den här studien har litteratur tagits fram genom de elektroniska databaserna Social Science Premium Collection, Applied Social Sciences Index and Abstracts

(ASSIA), Social Services Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS) samt Digitala vetenskapliga arkivet (DiVA). Sökord som har valts har tillämpats både på svenska och engelska. För att ta fram material som är relevant för studiens syfte och frågeställningar har framförallt följande sökord inkluderats: youth, youth crime, sport-based interventions. Litteratur har även förskaffats via Örebro respektive Stockholms universitets huvudbibliotek samt referenslistor i artiklar och böcker. Inklusionskriterier har bestått av litteratur som framförallt berör studiens fokusområden ungdomar, kriminalitet och organiserad spontanidrott. Vidare inklusionskriterier har varit att samtlig litteratur har genomgått peer review, varit i fulltext samt varit författade på svenska eller engelska.

URVAL

Urvalet av respondenter grundar sig i studiens syfte och frågeställningar, vilket föranlett att Nattfotbollens verksamheter i Örebro, deltagande ungdomar, ansvariga från föreningar, ledare och professionella i offentlig sektor som verkar i närområdena har inkluderats i studiens urval. Ett *strategiskt urval* har därmed varit utgångspunkten mot bakgrund av att personer med specifika erfarenheter har eftersökts (jfr Dutta, 2014). Först kontaktades den lokala projektledaren för Nattfotbollens verksamheter i Örebro för att i ett inledande skede få information om, samt en övergripande blick över Nattfotbollens verksamhet. Genom kontakten med projektledaren erhöles även kontaktuppgifter till representanter från involverade föreningar i både Vivalla och Tegelbruket. Vivalla valdes som område då området är en omvittnad fungerande verksamhet i utsatthetsklassad förort. Den har pågått under längre tid och utmärks även av ett högt antal deltagande flickor. Tegelbruket är en relativt nystartad verksamhet med en otydlig anknytning till den lokala miljön eftersom dess upptagningsområde omfattar hela Örebro och inte enbart stadsdelen som organisationen är belägen i. Projektledaren kan karaktäriseras som en så kallad *gatekeeper* utifrån att denne blev en väg in i den lokala Nattfotbollsverksamheten och dess involverade aktörer. Kontakt togs därefter via mejl med totalt fem ansvariga representanter, varav två ansvariga i Vivalla och tre ansvariga i Tegelbruket, samtliga tillhörande föreningar i Nattfotbollsområdena. Fyra av fem ansvariga från föreningarna besvarade förfrågan om att delta. Kontakten med ansvariga representanter hade två olika syften. Det ena syftet var att tillfråga om intresse för deltagande i en semistrukturerad intervju medan det andra syftet var att inhämta medgivande

att besöka de lokala Nattfotbollsverksamheterna. Vid observationstillfällen i verksamhetsområdena presenterades sedermera information om studiens syfte samt villkor för frivilligt deltagande i observationsintervjuer respektive deltagande observation för deltagande ungdomar och ledare. Ledare tillfrågades på plats om intresse att delta i observationsintervjuer, varvid totalt fem ledare intervjuades. I Vivalla genomfördes en observationsintervju med en ledare för basketaktiviteter respektive en observationsintervju med den ledare för fotbollsaktiviteter. I Tegelbruket genomfördes en observationsintervju med en ledare för Nattsporten respektive en gemensam observationsintervju med två ledare för dansaktiviteten. Kriterier för ledare att delta i studien var att de har varit aktiva ledare under minst en termin det senaste året. Genom ansvariga från föreningar och ledare erhöles kontakt med potentiella respondenter för observationsintervjuer avseende deltagande ungdomar. Kriterier för ungdomar att delta i studien var att de har besökt och deltagit i Nattfotbollens verksamhet minst två gånger under det senaste året samt att de var minst 15 år gamla. Ansvariga och ledare kan därigenom beskrivas ha rekryterat deltagare till studien, vilket gör att urvalet även kom att omfattas av ett så kallat *snöbollsurval*.

I urvalet har, förutom involverade aktörer i Nattfotbollsverksamheten, även en nyckelperson i Vivalla samt professionella från offentlig sektor inkluderats för att få en bild över de lokala kontexter som Nattfotbollen verkar inom. Nyckelpersonen i Vivalla har inkluderats i egenskap av rollen som ansvarig för fritidsgården i Vivalla med anledning av Nattfotbollsverksamhetens direkta förankring genom närheten till områdets fritidsgård. I Tegelbrukets fall kunde förankringen mellan Nattfotbollen och Tegelbruket istället belysas genom intervju med ansvarig representant i och med att Tegelbruket anordnar och tillhandahåller personal till Nattsporten. Kontakt med nyckelpersonen, och förfrågan om deltagande i föreliggande studie, togs vid ett observationstillfälle i Vivalla. I studiens urval har vidare två fältassistenter från den kommunala socialtjänstens förebyggande verksamhet respektive två kommunpoliser från polismyndigheten i Örebro län inkluderats för att få kunskap om professionellas i offentlig sektor erfarenheter och uppfattningar om såväl Nattfotbollsverksamheterna som lokalområdena. Intentionen var inledningsvis att intervjua områdespoliser för aktuella lokalområden i Örebro, vilka dock inte hade möjlighet varvid kommunpoliser inkluderades istället. Förfrågningar om intresse för att delta i studien skickades inledningsvis till fältgruppens gemensamma och officiella mejladress respektive polismyndighetens mejladress för registrator. Slutligen inkluderades två

fältassistenter och två kommunpolis i urvalet med god lokalkännedom om Örebro på kommunal och lokal nivå. Samtliga intervjupersoner har samtyckt till deltagande och fått information om villkor för deltagandet i studien gällande frivillighet, konfidentialitet och användning av insamlad data.

DATAINSAMLINGSMETODER

För att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar, vilka berör erfarenheter av Nattfotbollens verksamhet av ungdomar, ledare och professionella i offentlig sektor samt rutiner och organisering av Nattfotbollen har, som nämnts, datainsamling skett genom ett flertal datainsamlingsmetoder. Under samlingsnamnet *kvalitativa intervjuer* beskrivs semistrukturerade intervjuer och observationsintervjuer, följt av en beskrivning över hur deltagande observation har använts som strategi för datainsamling. Användning av både observationer och intervjuer är en inarbetad metod när syftet är att lyfta samhällets hinder och möjligheter för unga (se t.ex. Lalander, 2016; Kamali, 2004) men även för specifikt organiserad spontanidrott för att få en förståelse av verksamheten inifrån (se t.ex. Ekholm, 2016).

KVALITATIVA INTERVJUER

I föreliggande studie har kvalitativa intervjuer genomförts i formerna semistrukturerad intervju respektive observationsintervju. I syfte att få tillgång till enskilda intervjupersoners erfarenheter av och uppfattningar om projektet Nattfotboll samt de lokala kontexterna har semistrukturerade intervjuer valts som metod för insamling av data. Semistrukturerade intervjuer utgår från uppsatta teman och tillhörande frågeställningar men där intervjupersonen ges utrymme att formulera sig fritt (Kvale & Brinkmann, 2014). Intervjuformen tillåter därmed även viss styrning av i och med möjligheten till följdfrågor för att fördjupande svar (ibid.).

Semistrukturerade intervjuer har genomförts med en projektledare, fyra ansvariga från föreningar, en fritidsgårdsansvarig samt fyra professionella i offentlig sektor. Sammanlagt har 10 semistrukturerade intervjuer ägt rum. Alla intervjupersoner blev tillfrågade om intervjun godkändes att spelas in, vilket ledde till att alla intervjuer med undantag för en har spelats in med hjälp av diktafon för att sedermera transkriberas i sin helhet. Under intervjun som inte

spelades in fördes anteckningar under hela samtalet med en strävan efter att anteckna direkta citat och resonemang. I tät anslutning till intervjun renskrevs anteckningarna för att undvika att delar skulle komma att misstolkas eller glömmas bort. Samtliga intervjuer har genomförts med hjälp av tematiserade intervjuguider med tillhörande frågeställningar (se avsnitt *Konstruktion av intervju- och observationsguider*). De semistrukturerade intervjuerna har ägt rum på olika platser och varit av olika karaktär. Intervjupersonerna har blivit erbjudna att välja plats för intervjun, vilket kan underlätta för intervjusituationen som sådan i och med att intervjupersonen ges utrymme att få välja en miljö som är trygg. Intervjun med projektledaren ägde rum på en föreslagen plats av projektledaren och varade i cirka 2,5 timme. Tre av de fyra intervjuerna med ansvariga från föreningar ägde rum i Tegelbrukets och Vivalla fritidsgårds lokaler. Den fjärde intervjun med ansvarig från förening ägde rum på intervjupersonens arbetsplats. Samtliga intervjuer med ansvariga från föreningar varade mellan en till två timmar. Intervjuerna med fältassistenter ägde rum på plats i fältgruppens egna lokaler och tog mellan 40 och 55 minuter. Intervjuer med kommunpolisier genomfördes över telefon och tog mellan 30–35 minuter.

Under tillfällena för observation har kontinuerliga observationsintervjuer genomförts med ledare och deltagande ungdomar i båda lokalområdena. Observationsintervjuerna har varit av en lågt strukturerad karaktär men med specifika frågeställningar och frågeområden, vilket är användbart under deltagande observation för att nå en djupare förståelse för såväl kontexten som deltagarna men med en viss flexibilitet (jfr Davies, 2002). Inför observationstillfällena upprättades två intervjuguider med övergripande frågor riktade till ledare respektive ungdomar (se avsnitt *Konstruktion av intervju- och observationsguider*). Totalt genomfördes åtta observationsintervjuer, varav fyra intervjuer med ledare och fyra intervjuer med deltagande ungdomar. Observationsintervjuerna genomfördes på plats i lokalerna för Nattfotbollen under pågående aktiviteter. Av hänsyn till intervjupersonerna ägde intervjuerna rum på en avskild plats, till exempel i en korridor eller en angränsade hall. I två fall ägde observationsintervjuerna rum i direkt anslutning till Nattfotbollsaktiviteten på grund av att det inte fanns ett avskilt rum att tillgå. Likt de semistrukturerade intervjuerna spelades observationsintervjuerna in med hjälp av diktafon för att sedan transkriberas i sin helhet.

DELTAGANDE OBSERVATION

Med ändamålet att erhålla kunskap om Nattfotbollens struktur och upplägg i de båda lokalområdena har en etnografisk ansats i form av deltagande observation valts som strategi för att samla in data. En etnografisk ansats är förtjänstfull vid studier av institutioner, kontexter och fenomen som karaktäriseras av komplexa relationer och nätverk på så sätt att kunskap inhämtas genom deltagande snarare än enbart genom intervjupersoners egna tolkningar (jfr Davies, 2002; Dutta, 2014). I den här studien har observationer genomförts i form av att närvara under och delta i Nattfotbollsaktiviteter. Under observationer har jag både observerat men även – om än i mindre grad – deltagit i aktiviteterna tillsammans med ungdomar. Mot bakgrund av att aktiviteterna i hög grad utförs enbart av ungdomarna själva kom min roll att begränsas till vad som kan främst liknas vid ledarnas roll, det vill säga att interagera och observera vid sidan av aktiviteterna. Ett exempel som kan lyftas upp avseende min roll i jämförelse med ledarnas är att jag vid ett flertal tillfällen har fått frågan från ungdomar om jag är ny ledare i Nattfotbollen. Tillämpningen av deltagande observation tillhandahåller möjligheter att kunna förstå en kontext eller verksamhet som en deltagare från insidan (Davies, 2002). Genom att delta regelbundet under en längre period i Nattfotbollsverksamheten i både Vivalla och Tegelbruket kom min förståelse för aktiviteternas karaktär och utformning att fördjupas efter hand, till exempel avseende ledarnas och ungdomarnas sociala relationer samt tysta överenskommelser och förväntningar parterna emellan.

Syftet med observationerna har varit fyrfalt. *För det första* har observationerna syftat till att undersöka struktur, rutiner och upplägg av Nattfotbollsaktiviteter. *För det andra* har syftet varit att skönja sociala relationer och dess betydelse för deltagande ungdomar och ledare ur ett brottspreventivt perspektiv. *För det tredje* har observationerna syftat till att föra fram den fysiska miljön med anledning av den rumsliga kontextens betydelse och förutsättningar för att skapa brottsförebyggande faktorer. *För det fjärde* har observationerna syftat till att skönja ledarnas roll och betydelse. Deltagande observationer är lämpligt för att få såväl praktisk som teoretisk kunskap om beteenden och processer i just sociala kontexter som inte är för allmän åskådan (Jorgensen, 1989). Observationer har genomförts under totalt 43 timmar fördelat på 17 tillfällen under en period om sju månader. I Vivalla har observationer genomförts under totalt 8 tillfällen om totalt 17,5 timmar. I Tegelbruket har observationer genomförts

under totalt sju tillfällen om totalt 13,5 timmar. Två av de sju månaderna var Nattfotbollsverksamheten i båda områdena vilande på grund av uppehåll mellan vår- och sommarperioden samt mellan sommar- och höstperioden. Totalt genomfördes 12 timmars observation under sommaraktiviteter, vilket omfattade två kvällar under en lördag och en söndag. Under och direkt efter samtliga observationer fördes anteckningar i syfte att fånga ögonblicksbilder och för att minska risken att glömma bort händelser och skeenden. Sammanfattningsvis genomfördes observationer under både ordinarie verksamhet under terminerna men även sommarperioden för att kunna skapa en bättre helhetsbild av Örebroandans verksamhet och därigenom kunna rama in förståelsen av den ordinarie verksamheten.

BROTTSSTATISTIK

Med befintlig statistik avses lokal brottsstatistik, det vill säga kvantitativ sekundärdata, från polismyndighetens databas Status Brottsläge. Inom ramen för den lokala brottsstatistiken har fokus varit på såväl kvantitativa mätningar som inkluderade variabler. Syftet med insamlingen av befintlig statistik var att få en övergripande bild över Vivallas och Markbackens brottsstatistik i form av ett komplement till intervjuer och observationer i lokalområdena. Brottsstatistik har använts för att i varje lokalt område ta fram statistik vid olika mätpunkter för att undersöka huruvida andelen anmälda brott har påverkats eller inte påverkats under Nattfotbollens verksamhet i områdena.

KONSTRUKTION AV INTERVJU- OCH OBSERVATIONSGUIDER

Inför genomförandet av kvalitativa intervjuer – såväl semistrukturerade intervjuer som observationsintervjuer – och tillfällen för observation upprättades guider för att rama in innehållet samt fånga intervjupersonernas erfarenheter i relation till studiens syfte och frågeställningar. Intervjuguiderna anpassades utifrån grupperna av intervjupersoner som studiens urval består av, det vill säga projektledaren, ansvariga från föreningar, ledare, deltagande ungdomar samt professionella från offentlig sektor. Totalt upprättades tre olika intervjuguides för semistrukturerade intervjuer, vilka riktades och anpassades till projektledare, ansvariga från föreningar samt professionella i offentlig sektor. Vid intervjun med

fritidsgårdsansvarig i Vivalla tillämpades en modifierad version av intervjuguiden som användes vid intervjuerna med ansvariga från föreningar mot bakgrund av de stora liknelser som finns mellan rollerna och aktivisterna. Två intervjuguides, riktade till ledare respektive deltagande ungdomar, utformades även inför observationstillfällena. Intervjuguiderna för observationsintervjuerna anpassades efter hur Nattfotbollsaktiviteterna är uppbyggda. Anpassningen innebar att frågorna behövde vara koncentrerade och inte för många mot bakgrund av att såväl ledare som deltagande ungdomar var på plats för att delta i Nattfotbollen och kunde därmed inte av förklarliga skäl vara borta en längre stund. I samtliga intervjuguides har öppna frågor varit en utgångspunkt, vilket skapar möjligheter för intervjupersonen att utan större ramar få berätta om egna upplevelser och erfarenheter (jfr Kvale & Brinkmann, 2014). Utrymme har även getts åt att ställa följdfrågor baserat på vad intervjupersonen har berättat. Användningen av följdfrågor ger möjlighet att erhålla fördjupade – men även nyanserade svar – om specifika ämnen och erfarenheter relevanta för en studiens syfte (ibid.).

Vid tillfällena för observationer utformades en gemensam observationsguide för de båda lokalområdena med ett fokus på både social och fysisk miljö. Den gemensamma observationsguiden utformades för att eftersträva en enhetlighet i hur och var uppmärksamheten skulle riktas under observationstillfällena (jfr Gilje & Grimen, 2007). Med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar samt teoretiska ramverk kom observationsguiden att omfattas av fyra kategorier: a) *fysisk miljö*, b) *social miljö*, c) *struktur och upplägg av aktiviteter* samt d) *ledarskap*. Till varje kategori utkristalliserades ett antal frågeställningar för att ytterligare precisera riktningen i observationerna i relation till studiens syfte. Frågeställningarnas innehåll omfattar framförallt brottsförebyggande respektive brottsfrämjande mekanismer i den fysiska och sociala miljön. Samtliga upprättade kategorier med tillhörande frågeställningar syftade till att få en helhetssyn över Nattfotbollsverksamheterna separat i lokalområdena men även för att komparativt kunna utröna likheter och skillnader områdena emellan.

ANALYSFÖRFARANDE

Det insamlade datamaterialet har bearbetats i form av genomläsning, kodning och tematisering med beaktande av studiens syfte, frågeställningar och teoretiska tolkningsram. Genom att bryta ned material för att – med utgångspunkt i tolkning

– koda och tematisera kan meningsfulla teman och mönster urskiljas (Ödman, 2017; Gilje & Grimen, 2007). Det transkriberade materialet från semistrukturerade intervjuer respektive observationsintervjuer lästes till en början igenom separat intervju för intervju. Syftet med genomläsningen var att både minska risken för att empirin skulle bli distanserad men även för att kunna urskilja nyckelord och mönster i relation till studiens syfte, frågeställningar och teoretiska ramverk. Intervjuerna lästes sedan igenom ytterligare för att betraktas i relation till varandra med ett fokus på återkommande nyckelord och mönster. Fältanteckningarna från observationstillfällena hanterades på liknande sätt. Utskrifter från enskilda observationer genomlästes inledningsvis separat för att sedan ses i relation till varandra inom det inre sammanhanget av respektive Nattfotbollsområde för att kunna identifiera framträdande teman. Vid ytterligare genomläsning av utskrifterna jämfördes sedan fältanteckningarna från respektive lokalområde med varandra. Syftet med den komparativa jämförelsen var för att kunna urskilja teman och mönster som återkommer i båda Nattfotbollsområdena. Därefter lästes fältanteckningarna i sin helhet men även de framträdande temana och mönstren i relation till de transkriberade intervjuerna för att kunna tolka dem både i relation till varandra men även i ljuset av varandra. De transkriberade intervjuerna i relation till fältanteckningarna tolkades således både som delar men även i relation till varandra, vilket är förtjänstfullt i processen att få en helhetsbild men även för att kunna identifiera om olika tolkningar av liknande händelser eller situationer föreligger (jfr Ödman, 2017). I analysförfarandet tillämpades sedermera analysverktyget NVivo. Med hjälp av nyckelord och mönster kodades materialet för att skapa en översikt. Underkategorier till de mer övergripande temana kodades också fram. Det transkriberade datamaterialet granskades även med hjälp av ordfrekvenser för att få fram mest frekventa ord och skönja i vilka av intervjuernas sammanhang som orden användes. Analysverktyget användes som komplement till att koda och tematisera materialet manuellt för att få fram övergripande, centrala teman i empirin men även för att säkerställa att temana som framträdde vid genomläsning och kodning också framträdde vid genomlysning av materialet digitalt. Analysförfarandet har påverkats av att data har samlats in under en längre period. Datasamling har skett parallellt med analys av materialet, vilket innebär att analysen av materialet har skett i en process med stegvis växande förståelsehorisont. I analysförfarandet har därför även tolkningen av datamaterialet utvecklats genom att datamaterial har tolkats i ljuset av tidigare insamlat och tolkat datamaterial. En sådan process kan liknas vid den hermeneutiska spiralen, vilken exemplifierar en process över tid där delarna

behöver tolkas i relation till helheten och den växande förståelsehorisonten för att nå en helhetsbild (Gilje & Grimen, 2007; Ödman, 2017). Med ett medvetet byte av tolkningsperspektiv grundat på den förförståelse och teoretiska ram som projektet utgått ifrån.

FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN

Vid studier som berör barn och unga är det av stor vikt att ta hänsyn till forskningsetiska frågor eftersom barn och ungdomar är mer utsatta som grupp än vuxna (Källström & Andersson Bruck, 2017). I den här studien har Vetenskapsrådets (2017) fyra forskningsetiska principer använts som utgångspunkt vid tillvägagångssätt och genomförande av intervjuer med vuxna respektive ungdomar över 15 år. De forskningsetiska principerna består av *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Inledningsvis kommer intervjuer och kontakter med vuxna att redogöras för, följt av intervjuer med ungdomar samt hantering av forskningsetiska överväganden vid observationer. Vid samtliga intervjutillfällen med vuxna har respondenter getts information om innebörden av att delta i studien samt har skriftligen lämnat samtycke till att delta i studien (se bilaga 7). Informationen berörde studiens syfte samt respondenternas rättigheter att när som helst avbryta intervjun och att inte svara på frågor. Samtliga respondenter har skriftligen getts information om innebörden av ett frivilligt samtycke samt rätten att ta tillbaka samtycket om deltagande i studien innan publicering. Information har även getts om att personliga uppgifter som till exempel namn inte kommer att skrivas ut i studien. Det inspelade materialet har förvarats på ett sådant sätt att obehöriga inte har haft tillgång till det. Studien undersöker Nattfotbollsverksamhet i två lokalområden i Örebro, vilket innebär att det finns en risk att beskrivning av titlar och arbetsroller kan röja identiteten för intervjupersonerna lokalt. En sådan risk finns däremot alltid närvarande vid undersökningar av mer eller mindre lokala projekt och verksamheter, vilket gör att hanteringen av konfidentiella aspekter i studien har haft tyngdpunkt på att så långt som möjligt undvika att skriva fram titel och föreningstyp. På grund av att studien har en komparativ prägel, genom de två fallbeskrivningarna av Vivalla och Tegelbruket, har däremot verksamhetsplatserna varit nödvändiga att skriva fram. Vid intervjuer med ungdomar över 15 år har samma process och innehåll som med de vuxna deltagarna ägt rum men med vissa modifikationer. Barn kan behöva längre tid på

sig att bestämma om de vill delta i en studie eller inte (Källström & Andersson Bruck, 2017). Ungdomar har därför närmats genom att både jag själv har tagit initiativ men även ansvariga ledare, vilka har fungerat som gatekeepers till gruppen deltagande ungdomar. Ansvariga har vid samlingar gett utrymme till att presentera mig och min roll på plats men även genom att initiera kontakt med ungdomar som potentiella intervjupersoner. Genom att ansvariga ledare har en relation till ungdomarna och har deras tillit kan distansen mellan mig och ungdomarna minska genom att ansvariga ledare introducerar mig och min roll. I och med att gruppen deltagande ungdomar är dynamisk och ser olika ut tillfälle efter tillfälle i samband med en ofta stor grupp kunde således ansvariga ledare hjälpa till att skapa tillit för mig hos ungdomarna.

STUDIENS VETENSKAPLIGA TILLFÖRLITLIGHET

I den här studien har Lincoln och Gubas (1985) indelning av kriterier för kvalitativa studier varit utgångspunkten för att säkerställa studiens tillförlitlighet. De tre kriterierna är *trovärdighet* (eng. credibility), *överförbarhet* (eng. confirmability) samt *pålitlighet* (eng. dependability). Kriteriet trovärdighet syftar till studiens trovärdighet avseende resultat och slutsatser. Föreliggande studie utgår från såväl intervju- som observationsguider med gemensamma utgångspunkter i syfte och frågeställningar samt tolkningsram. Guiderna har utformats för att vara både riktade men även flexibla och har anpassats utifrån Nattfotbollsverksamhetens kontext, på så vis har guidernas frågeställningar och fokus fungerat som en ram vilken tillförsäkrar att resultat och slutsatser fångar studiens syfte och frågeställningar. Studiens utformning av strategier för att samla in data som undersöker samma typer av frågor stärker vidare trovärdigheten genom att resultat och slutsatser är sammanvävda produkter av flera datainsamlingsmetoder. Kriteriet överförbarhet syftar till hur väl resultat och slutsatser kan överföras till andra kontexter (Lincoln & Guba, 1985). Överförbarheten för föreliggande studies resultat kan vara svåruppnåelig samtidigt som vissa element kan förstås som möjliga att generalisera. Svårigheten att överföra resultaten grundar sig i att varje lokal organisering av Nattfotboll är unik i relation till andra kommuners och stadsdelars organisering. Det går också att skönja hinder för generalisering mot bakgrund av att det rent geografiskt och demografiskt sett finns olika förutsättningar för vad som passar den lokala kontexten (jfr

Wikström, 2007). Studiens syfte har däremot inte varit att generalisera resultat från lokalområdenas Nattfotbollsverksamheter ur sin kontext utan snarare att identifiera och belysa exempel på struktur, organisering samt socialt och fysiskt innehåll som kan förstås som viktiga mekanismer och påverkansfaktorer i en Nattfotbollsverksamhet. Därmed kan studien förhoppningsvis ge underlag och insikter för diskussion, studier och slutsatser kring andra liknande verksamheter, så kallad analytisk generalisering. Det tredje kriteriet, pålitlighet, tar fasta på transparensen i forskningsprocessen (Lincoln & Guba, 1985). Mot bakgrund av att föreliggande studie är av etnografisk och kvalitativ karaktär har en tonvikt lagts på att genom tematiska och utförliga beskrivningar av observationer och citat i resultat- och analysavsnittet i samband med beskrivningar av metodologiska förfaranden och överväganden i metodavsnittet ge underlag för att synliggöra val och avgränsningar. *Förförståelsen* är den förståelse som fenomen ses i ljuset av (jfr Gilje & Grimen, 2007). Den här studien har på ett tydligt sätt även påverkats av en förståelsehorisont som under studiens arbetsgång har utvecklats och byggts på mot bakgrund av att intervjuer och observationer har genomförts under en längre period samt kopplingen till social teori. Jag som författare har allt eftersom fått mer kunskap om såväl lokalområdenas utformning av Nattfotbollsverksamheten som skapat relationer med ansvariga och deltagare. På så sätt har till exempel enstaka observationstillfällen setts i relation till helheten, vilken består av samtliga observationer och intervjuer.

METODKRITISK DISKUSSION

Användningen av brottsstatistiken i den här studien kräver kritisk reflektion och värdering och ett antal ställningstaganden. Brottsstatistik omfattas av fyra karaktäristikor, vilka skapar förutsättningar för statistikens uppbyggnad men även tolkningar av statistiken (Estrada, 2017; Hällsten, Szulkin & Sarnecki, 2013; BRÅ, 2006). Ett första steg för brottsstatistiken är att ett brott måste *upptäckas* (BRÅ, 2006). Det andra steget är att brottet måste *anmälas*, vilket sammanhänger med anmälningsbenägenhet. Ett tredje steg är att brott måste *registreras* och *klassificeras* av polismyndigheten. Det fjärde och sista steget (för brottsstatistikens fullkomlighet) är att ett brott måste *klaras upp*. Brottsstatistik blir på så vis en social produkt snarare än en exakt bild av verkligheten (Estrada, 2017).

Observationstillfällena för studien har genomförts på olika sätt vid olika tillfällen. På grund av annorlunda organisering av Nattfotbollsaktiviteterna men även hur den fysiska miljön är strukturerad, har observationerna tett sig olika beroende på lokalområde. Vid observationer i Vivalla finns till exempel inte tillgång till läktare, vilket innebar att jag stod bredvid ungdomarna som väntade på sin tur att få spela. I jämförelse med Vivalla fanns det i Tegelbruket läktare där jag kunde sitta ned bredvid ungdomar. Min roll och synlighet blev därför olika beroende på i vilken lokal jag befann mig i, vilket också påverkar i vilken grad ledare och ungdomar uppmärksammade mig och eventuellt anpassade sitt beteende utifrån min närvaro. Vid varje tillfälle fanns det dock alltid några nya ungdomar som deltog, vilket gjorde att det inte fanns möjlighet att nå upp till ett idealfall av att jag blev ett känt ansikte för de unga – trots besök under flera helger. Vid observationstillfällena introducerades jag av ledare och ansvariga för ungdomar avseende både min roll som observatör men även för intervjuer under observationer. En risk för att ansvariga är med i processen och rekryterar ungdomar som potentiella intervjupersoner är att urvalet kan leda till ett så kallat selected bias. Mot bakgrund av att ungdomar ofta har behov av någon form av tillitsfull relation krävdes dock att ansvariga i viss grad introducerade ungdomar för mig i förhållande till studiens begränsade tidsomfattning.

RESULTAT OCH ANALYS

Resultat- och analysavsnittet är uppdelat i delavsnitt med utgångspunkt i studiens syfte, frågeställningar och teoretiska ramverk i relation till insamlad data. Inledningsvis presenteras en beskrivning av Nattfotbollsaktiviteter i praktiken för respektive lokalområde följt av ett avsnitt med Nattfotbollsaktiviteter sett ur ett situationellt perspektiv av brottsprevention. Därefter skiftas fokus till ett perspektiv av social brottsprevention på Nattfotbollsaktiviteter genom de två avsnitten *Deltagande ungdomar* samt *Interaktioner och relationer mellan ungdomar och ledare*. I syfte att synliggöra två ytterligare nivåer av Nattfotbollsverksamheterna följer sedan avsnitten *Nattfotboll i sin lokala kontext* samt *Nattfotboll i relation till offentlig sektor och civilsamhället*. Nivåerna syftar till att belysa hur Nattfotboll verkar i relation till brottsförebyggande faktorer från utformning och innehåll av aktiviteter till Nattfotbollen i relation till den lokala kontexten avseende såväl lokalområdesspecifika som organisatoriska aspekter på ett övergripande plan.

NATTFOTBOLLSAKTIVITETER I PRAKTIKEN

I följande avsnitt presenteras en kort beskrivning av en typisk kväll för Nattfotbollens verksamhet i Vivalla respektive Tegelbruket. Avsnittet syftar till att både ge en ögonblicksbild och inramning över verksamheternas utformning och innehåll men även till att presentera variationer inom aktiviteterna.

FALLET VIVALLA

Vivalla är ett geografiskt sett isolerat område i västra Örebro som karaktäriseras av att vara mångkulturellt med en befolkning som till stor del består av människor med olika etnisk bakgrund. Den största samlingspunkten för barn och

ungdomar är fritidsgården och skolgården. Stadsdelen är sedan 2014 klassat som ett särskilt utsatt område av polisens Nationella operativa avdelning. Vivalla har varit med i Örebroandan och Nattfotbollen sedan projektet startade i Örebro 2011. Idag har Vivalla främst två stabila föreningar som är engagerade i Örebroandan. Föreningarna ansvarar för var sin aktivitet under fredags- och lördagskvällarna, vilka huvudsakligen är basket mellan cirka klockan 19.00-21.00 och fotboll mellan cirka 18.00-23.30. Basketaktiviteten vänder sig främst till ungdomar i åldrarna 13-16 medan fotbollen framförallt vänder sig till ungdomar som är 16 år och uppåt. Ofta refereras den förra gruppen till "de yngre" och den senare till "de äldre". I Vivalla används för detta fristående idrottshallar nära centrum. En av idrottsanläggningarna, där basketen utövas, är belägen intill Vivallaskolan och dess skolgård samt en fritidsgård. Idrottsanläggningen består av tre sammankopplade hallar, varav en större och två mindre. Det är framförallt den större hallen som används vid Nattfotbollsaktiviteter. Platsen är omringad av bostäder med undantag för ena kortsidan där ett grönområde med en kort gångväg till Vivalla centrum finns. I en annan men närliggande hall utövas fotbollsaktiviteten. Hallen ligger några hundra meter bort från skolområdet på en mer isolerad plats bredvid en grus- och en gräsplan. Till baskethallen finns en ingång. Dörren är låst och kräver att någon öppnar för att få komma in i byggnaden. När jag kommer dit är klockan strax efter 18.30. Det är redan ungdomar inne i sporthallen som har börjat spela och lattja med basketbollar medan några andra sitter på utplacerade bänkar längs med långsidan. Fram till klockan 19.00 knackar det på dörren när fler ungdomar vill komma in. Bänkarna fylls mer och mer av väskor och jackor som ungdomarna hänger av sig. Vid cirka 19.00 samlas alla ungdomar och ledare av en ansvarig ledare i mitten av hallen. Det är basket som ska spelas. Av ungdomarna på plats finns sju tjejer och 14 killar som vill delta i lagspelet. Några ungdomar som inte vill vara med och spela match står på ena kortsidan och kastar basketbollar mot en korg. Ledaren frågar hur ungdomarna vill dela in lagen. Tjejerna spelar för samma lag i en idrottsförening och ska spela cup i basket nästa helg, de vill därför spela i ett lag tillsammans för att få ett extra träningstillfälle. Killarna delas därefter in i två lag för att ett seriespel ska vara möjligt. Indelningen av lag kan även ske genom att dela upp ungdomarna i till exempel hur långa de är för att göra spelet mer rättvist. Matcherna håller på i cirka 5 minuter och det lag som har vunnit får stanna kvar på planen. Ledarna är med och spelar i lagen och agerar samtidigt domare vid situationer där alla inte är överens om beslutet. En av ledarna som inte är med och spelar går runt och pratar med ungdomarna i hallen. Allt eftersom

kommer fler ungdomar in i hallen. Vissa ungdomar kommer själva, andra två och två. De blir tilldelade ett lag och får västar. Den ansvarige ledaren går och öppnar upp en av de mindre hallarna bredvid då några andra ungdomar ber om att få göra en annan aktivitet än basket. Vid klockan 21.00 har den sista matchen ägt rum mellan de två lag som har vunnit flest matcher. Ungdomarna börjar sedan packa ihop sina saker och de flesta hjälper till att flytta tillbaka bänkar och samla in basketbollar. Vid 22.00 har alla ungdomar gått ut. Ledarna tillsammans med ansvarig ledare sätter sig ner på en bänk i hallen och utvärderar kvällen.

I den andra hallen där Nattfotboll för de äldre äger rum är ledarna på plats runt klockan 18.00. Tidigare terminer har aktiviteten börjat klockan 21.00 och varat till 23.30. Nu har tiden tidigare lagts till 18.00. Hallen har inga omklädningsrum och det står ett fåtal bänkar vid långsidorna. Någon ledare har med sina barn och de leker vid sidan av planen. Det är fem ungdomar på plats strax efter klockan 18.00. Det är för få för att dela in i lag, vilket gör att ledarna väljer att vänta med att sätta igång aktiviteten. Några av ungdomarna står och pratar med varandra medan några har tagit en fotboll och börjat skjuta mot ett av spelplanens mål. Vid klockan 18.30 har det kommit tillräckligt många ungdomar för att kunna dela in i dem i lag. Det är enbart killar på plats. Totalt blir det fyra lag om cirka fem-sex personer vilka ledarna delar ut västar till. Ibland delar ungdomarna in sig själva i lag medan det i andra fall är ledarna som gör det. Ledarna sätter igång matchen genom att kasta upp bollen i luften. Det finns under aktiviteten ingen domare. Ledarna är inte med och spelar utan sitter vid ena långsidan på bänkar och hejar på. Under matchernas gång kan ledarna ibland gå in för att starta igång matcher eller för att – i undantagsfall – ha den avgörande rösten i ett matchbeslut. Under tiden för matcherna pratar ledarna med ungdomarna. Många känner varandra sedan innan – såväl deltagare som ledare. Mellan klockan 21.00 och 22.00 lämnar fler och fler ungdomar hallen. De flesta har spelat i två-tre timmar och är trötta. När alla västar är insamlade och ungdomarna har packat ihop och lämnat hallen behöver ledarna vänta tills centrumvärdarna har kommit för att släcka och låsa dörren. Centrumvärdarna är anställda av fastighetsbolaget som äger hallen och de besöker aktiviteten några gånger under kvällen för att se så att allt är lugnt. Det är inga ungdomar kvar ute efter Nattfotbollen har slutat och hallen är låst.

FALLET TEGELBRUKET

Tegelbruket är en föreningsverksamhet – tillika byggnad – i stadsdelen Markbacken som tillhör området Väster i Örebro. Tegelbruket är beläget i nära anslutning till stadens centrum och erbjuder flera olika idrottsgrenar men även andra aktiviteter som till exempel "caféhäng" och läxläsning. I sin ordinarie verksamhet riktar sig Tegelbruket till ungdomar och unga vuxna mellan 13-25 år medan åldrarna i Nattfotbollen istället är från 16 till 25 år. Ibland kan de som är äldre än 25 och även 30 år delta. Tegelbruket har varit involverade i Örebroandan och Nattfotbollen sedan 2017 och är därmed en relativt nystartad verksamhet. De erbjuder två olika aktiviteter, vilka är futsal³ och basket på fredags- och lördagskvällar mellan klockan 23.00 och 01.00 samt dansaktivitet på lördagar mellan klockan 13.00 och 15.00. Tegelbrukets byggnad är belägen i Markbackens centrum, alldeles intill en mataffär, spelkiosk och busshållplats längs med en av genomfartsvägarna i Örebro. Tegelbruket stänger sin ordinarie verksamhet i byggnaden klockan 23.00 varefter den så kallade Nattsporten tar över idrottshallen. Hallen kan delas in i två hallar med hjälp av en skiljevägg men under Nattsporten används istället läktare för att skilja utrymmena åt för att få en spelplan för futsal och en plan för basket. Det går att ta sig in i hallen genom en dörr utomhus men även genom dörrar i Tegelbrukets inre lokaler. Klockan 22.50 har ännu inte Tegelbrukets ordinarie verksamhet stängt. Inne i Tegelbruket sitter eller står cirka 10-15 killar i olika gruppkonstellationer. De befinner sig vid en av ingångarna till idrottshallen inifrån Tegelbrukets lokaler. Ledarna är redan inne i sporthallen för att förbereda aktiviteten genom att rulla fram läktarna och ta fram fotbollar, basketbollar och västar. Ungdomarna vill gå in från Tegelbrukets korridor men blir tillsagda att gå ut igen och istället gå in i hallen genom ingången på utsidan. Vid ingången på utsidan har en dörrmatta lagts fram och ungdomarna får ta av sig sina skor. Dörren står öppen under hela aktiviteten med dörrmattan som dörrstopp. Ungdomarna har med sig väskor och lägger dem på två hyllor som har dragits fram. Hyllorna står mellan läktaren och ett bord där ledarna sitter för att styra poängtavlan. Vissa har inte bytt om ännu och går därför till omklädningsrummen som ligger i en korridor vid ena kortsidan av hallen. Andra sätter sig på läktaren för att byta om till gym-paskor. Alla ungdomar som har kommit samlas sedan på läktaren. Ledarna för kvällen ställer sig framför deltagarna och presenterar sig med namn. En ansvarig ledare går även igenom ordningsregler, vilka bland annat är att visa respekt och ha kul. Ledarna består av två personal från Tegelbruket samt tre spelare från en förening

---

³ Variant av inomhusfotboll med färre spelare och särskilda regler.

i Örebro. Ungdomarna blir sedan indelade i lag och börjar spela seriespel. Vissa ungdomar vill spela basket och går över till den andra delen av hallen och börjar spela småspel eller kasta mot korgarna. Fotbollsmatchernas längd varierar från kväll till kväll beroende på hur många lag som finns. Laget som vinner får vara kvar på planen. Resterande lag som inte spelar sitter på läktaren. Två av ledarna agerar domare. Det finns en domare på ena sidlinjen och en på den andra långsidan. En av domarna använder visselpipa. Två ledare sitter vid bordet där en ledare styr poängtavlan och den andra sitter på en stol bredvid för att emellanåt vara vid läktaren och prata med ungdomarna. Matcherna pågår fram till klockan 01.00. Det är få ungdomar som går under aktiviteten. Många är kvar fram till slutet. När alla ungdomar har lämnat hallen stängs dörren och låses. Ledarna gör sedan en kort utvärdering över kvällen tillsammans med den som har varit ansvarig. Under utvärderingen diskuteras till exempel om någon incident har skett eller hur stämningen har varit.

Dansverksamheten är en ytterligare aktivitet som erbjuds inom ramen för Nattfotbollen i Tegelbruket. Mot bakgrund av att det vid båda observationstillfällena inte kom några ungdomar för att delta är den följande beskrivningen av vad som karakteriserar en typisk aktivitet grundad på ledares och den ansvarige för föreningens uttalanden. Dansen sker på lördagar mellan klockan 13.00-15.00 när Tegelbrukets ordinarie verksamhet är öppen. Salen har speglar längs med en långsida och en kortsida. Det är två dansare från en förening på plats som ofta håller i en timme var. Ledarna har förberett en uppvärmning samt en koreografi för vardera pass. Ledarna ankommer först till hallen och förbereder musiken som ska spelas. Salen är utrustad med stereo och högtalare. Deltagarantalet kan vara mellan 5-20 ungdomar. Det är framförallt tjejer som kommer till passet men även enstaka killar. Deltagande ungdomar kommer ungefär när passet ska börja och sedan startar uppvärmningen. Under uppvärmningen ser ofta ledarna vilken nivå som deltagarna ligger på dansmässigt, vilket gör att koreografin kan anpassas även när passet har startat för att kunna alla deltagare ska kunna inkluderas.

NATTFOTBOLLSAKTIVITETER – EN SITUATIONELL ANALYS

I följande avsnitt behandlas Nattfotbollsaktiviteter i relation till situationella faktorer med hjälp av temana: 1) *Drop in – att komma och gå*, 2) *Dilemmat mellan kontroll och tillitsskapande processer*, 3) *Nattfotbollen som samlingsplats* och 4) *Risker i anslutning till den yttre miljön*.

DROP IN – ATT KOMMA OCH GÅ

Nattfotbollsaktiviteterna i både Vivalla och Tegelbruket karaktäriseras av att vara så kallade drop in-verksamheter, vilket innebär att ungdomar är fria att komma och gå när de så önskar. Tillämpningen av drop in innebär att aktiviteter blir tillgängliga för unga på flera sätt, en ansvarig i Vivalla uttrycker följande:

“ *Det är spontansport och kom som du är... dörrarna är öppna och drop in. Det är inte som en riktig träning som vår förening har... att man ska komma i tid och att dörrarna är stängda.*

I citatet framkommer minst två aspekter i relation till drop in. Den första aspekten är att ungdomar får komma som de är till Nattfotbollsaktiviteter, vilket bland annat innebär att de inte behöver vara ombytt eller ha färdigheter i sport. En andra aspekt är att ungdomar själva ges möjlighet att välja när de vill och kan komma till aktiviteter. Tillgängligheten för Nattfotbollsaktiviteten blir därigenom större än i till exempel föreningsdeltagande eftersom unga inte har krav på att hålla tider eller att prestera.

Vid tillämpningen av drop in kan däremot ett flertal utmaningar urskiljas ur ett situationellt perspektiv, det vill säga risker för att situationer uppkommer som stimulerar kriminella handlingar. Drop in-verksamhet inbegriper för det första att alla i målgruppen är välkomna, vilket också innebär att det invävt i aktiviteterna kan återfinnas både unga som begått olika brott men även unga som har varit utsatta för brott. Med hjälp av drop in kan ungdomar styra när de kommer och när de går. Det är därmed varken ovanligt eller uppseendeväckande om en ungdom väljer att komma eller gå när som helst under en Nattfotbollsaktivitet.

Därigenom saknas förutsättningar för ledare och ansvariga att ifrågasätta om en ungdom avviker från lokalen. Drop in-verksamheten medför således en problematik i och med att strukturen underlättar för att på ett enkelt och snabbt sätt ta med sig föremål ut ur lokalerna utan att bli upptäckt. Attraktionskraften hos ett föremål avgörs bland annat av hur lätt det är att forsla bort och gömma objektet (Cohen & Felson, 1979). Verksamheten med sin drop in-karaktär är således ur ett situationellt perspektiv till en potentiell förövares fördel och till ett potentiellt offers nackdel eftersom det är relativt enkelt för individer att gå in i hallarna, identifiera eventuella värdesaker eller föremål som är oskyddade och sedan bege sig ut igen.

DILEMMAT MELLAN KONTROLL OCH TILLITSSKAPANDE PROCESSER

Inom Nattfotbollsaktiviteter kan ett flertal kontrollmoment identifieras. En aspekt berör användningen av låsta eller olåsta dörrar in till hallarna där aktiviteterna äger rum. I Tegelbrukets lokaler är dörrarna till idrottshallen upplåsta och står öppna under hela aktivitetstiden, vilket innebär att ungdomar inte behöver knacka på eller säga till om de vill komma in i hallen för att delta. I Tegelbrukets övriga lokaler är däremot samtliga övriga utrymmen låsta och larmade kvällstid efter klockan 23.00. Vid dansaktiviteterna sker istället verksamheten i salar anpassade för dans inne i Tegelbruket där dörrar är upplåsta både till salen men även till Tegelbrukets lokaler. I Vivalla är hallen under fotbollsaktiviteten inte heller låst utan öppen för vem som helst. Under basketaktiviteten i Vivalla är däremot dörren låst där såväl ungdomar som ledare behöver knacka på för att någon ska öppna dörren. Dörrarna – och därmed även vilka som kommer – in till idrottshallarna är således under mer eller mindre uppsikt av ledare och ansvariga på plats.

Under aktiviteter ges vidare ungdomar, både i Tegelbrukets hall och baskethallen i Vivalla, åtkomst till omklädningsrum, där enbart ett fåtal – eller inga – omklädningsrum är upplåsta i syfte att skapa bättre förutsättningar att hålla reda på personliga ägodelar och tillhörigheter. Vid ett par tillfällen har ungdomar i Vivalla blivit av med till exempel mobiltelefoner och andra personliga tillhörigheter i omklädningsrummen. Ungdomar som har blivit av med personliga tillhörigheter och utsatts för brott är brottsoffer samtidigt som det kan antas att ungdomar på plats har agerat förövare. I Vivalla började ledarna och ansvariga därefter att låsa omklädningsrummen. En ansvarig i Vivalla berättar:

“ Vi har en som står vid ytterdörren när det är drop in. Och vi har ibland fixat extra ledare som ska följa när de ska till omklädningsrum och när de ska på toa. /.../ De står där och kollar 'vem går här och vem går där?'. Och det har också kommit... sådana saker har kommit med tiden för att i början började vi såhär att vi öppnade alla omklädningsrum och använde dörrstopp och så där, men när det kom fram att det försvinner saker... att några sitter med sina mobiler i omklädningsrum till exempel, då har vi sagt nej, Örebroandan är inte så... 'ska ni vara här ska ni vara här och göra saker. Ni ska inte sitta med era mobiler i omklädningsrum, då får ni göra det hemma'. Då kommer sådana saker med tiden och det har funkat. Det har funkat när vi har lite extra personal som kollar att allt funkar.

Den beskrivna problematiken är ofta diskuterad i forskning om situationsfaktorer som risker för brott. Ledarna innehar således en roll som dörröppnare och – när resurser finns – även ledare som är tillgängliga för att till exempel låsa upp omklädningsrum. Tillhörigheter som är svårtillgängliga och inte syns kan minska attraktionskraften hos en förövare att begå brott (Cohen & Felson, 1979; Felson 1994). Olåsta dörrar in till såväl hallar som omklädningsrum kan möjliggöra att objekt blir tillgängliga. I de fall där dörrar in till hallarna är upplåsta krävs därför en mer omfattande uppsyn från ledarna för att kunna säkerställa vilka som går in i hallen och därigenom ha en övergripande bild över vilka som befinner sig i hallen. Regeln att låsa dörrar kan därför skapa en förutsägbarhet och trygghet i att de fysiska och personliga tillhörigheterna skyddas samtidigt som tillfällen för potentiella förövare blir färre och försvåras. En ytterligare utmaning handlar dock om väskor och jackor även läggs på hyllor och på bänkar vid sidan av hallarna. Tillgängligheten blir här större eftersom tillhörigheterna inte nödvändigtvis är under uppsikt. Att ledarna låser omklädningsrummen eller skulle kontrollera när ungdomar sitter vid väskor och tillhörigheter skulle dock kunna verka missgynnande i relationsskapandet mellan ungdom och ledare utifrån att en misstänksamhet föreligger men då alla får samma behandling kan en norm av likabehandling och förebyggande skapas, vilket skulle kunna verka förebyggande.

I både Tegelbruket och Vivallas verksamhet kan ledare och ansvariga på plats främst identifieras som en kontrollfunktion över såväl den sociala som den fysiska miljön. Ledarna fungerar på så vis som övervakare vilka utövar social kontroll för att förebygga konflikter och att säkerställa att platsen är trygg. I vissa fall tar även polis och fältassistenter rollen som kontrollfunktioner när de besöker aktiviteter. För att ett brott ska förebyggas krävs att det bland annat finns kapabla väktare på plats (Cohen & Felson, 1979). Kapabla väktare innehar en roll av att skydda objekt eller möjliga offer från att bli utsatta för brott. Två olika typer av kapabla väktare är så kallade intimate handlers (Felson, 1995), vilka har ansvar och kontroll över människor, samt place managers (Eck, 1994), vilka stället övervakar platser. I Nattfotbollen kan såväl ledare och ansvariga som polis och fältassistenter identifieras som kapabla väktare. De kapabla väktarna som kommer i kontakt med ungdomarna består således av en heterogen grupp där olika roller finns representerade. I Vivalla har ledarna i egenskap av att kontrollera och ansvara över människorna också tagit rollen som väktare för platsen i och med att de övervakar omklädningsrummen för att minska risken för att personliga tillhörigheter ska bli stulna. Ledarna behöver därmed omförhandla sin roll som övervakare av den sociala miljön för att få tid till att skydda den fysiska miljön, vilket kan innebära att ledare får mindre utrymme till att arbeta på relationer med ungdomarna. Ledarnas roll som övervakare av platsen och värdesaker får samtidigt en annan typ av övervakningsdimension, där den tidigare nämnda misstänksamheten ges plats. Om det finns tillräckligt med resurser att ta in ledare, som under en kväll inte syftar till att ha ansvar över deltagarna och den sociala miljön utan enbart över värdesaker och platsen, fråntas inte utrymme från arbetet med relationer och den sociala kontrollen. Den kanske viktigaste aspekten av att vara väktare i detta fall är att de som agerar väktare samtidigt har en än viktigare funktion som relationsbyggare och tillitsskapare och förebilder. Verksamheten bygger på så sätt på att alla tar ett kollektivt ansvar – dessa aspekter har på sikt viktigare funktioner som brottsförebyggare än övervakning.

NATTFOTBOLLEN SOM SAMLINGSPLATS

Nattfotbollen som samlingsplats karaktäriseras av att vara en plats för ungdomar som vill aktivera sig och möta andra människor i ett socialt sammanhang under organiserade former men där även ungdomar som inte deltar i aktiviteter kan förekomma. Under Nattfotbollsaktiviteter i både Vivalla och Tegelbruket finns en riktlinje om att det är önskvärt att det enbart är ungdomar som deltar som ska

vara på plats. I Tegelbrukets hallar finns läktare som används sparsamt under aktiviteter. I regel tillåts inga åskådare utan samtliga ungdomar som befinner sig i hallen förväntas delta i aktiviteterna. En ansvarig berättar:

“ Vi har pratat mycket om hur vi ska ha med just åskådare och så där. Det har varit en delad fråga och på riktigt vet jag inte riktigt vad man ska... Jag vill inte riktigt ha massor med folk där för jag vill inte att det ska bli en samling och 'okej det är kallt ute, vi samlas här' utan vi vill ha folk som gör aktiviteter. Så någon enstaka har suttit och kollat på kanske men vi vill inte ha fullt på läktarna... det är inte det... de ska aktivera sig. Det ska inte bli en samlingsplats, så det har vi varit lite hårda med. Så att det inte blir liksom 20 pers på läktarna /.../ Vi vill förknippa att 'okej, Nattsport då ska vi spela fotboll eller basket.... eller dansa på dagen'. Vi vill inte att de ska komma hit och hänga för det kommer inte bli... det kommer bli problematiskt sen.

Genom att undvika att ha åskådare på plats är därmed tanken att minska möjligheter för ungdomar att använda aktiviteten som en samlingsplats att ägna sig åt annat än Nattfotbollens avsedda syfte. Under observationstillfällena identifierades ungdomar som satt på läktaren utan att delta i aktiviteter och vilka även ingrep när en konflikt utspelades på planen.

I Tegelbruket har cirka 50 ungdomar kommit för att spela fotboll och basket en lördagskväll. Strax efter klockan 00.00 sker en situation där en ungdom i pausen tar upp en fotboll och sparkar den på en annan ungdom i ett av motståndarlagena. Ungdomen träffas på överkroppen och går sedan direkt mot ungdomen som sparkade bollen. En ordväxling sker och de andra deltagarna går emellan för att hålla isär ungdomarna. I hallen befinner sig också 8-9 ungdomar som inte har deltagit i Nattfotbollsaktiviteten under kvällen. De sitter på läktaren med jackorna på. Samtidigt som ordväxlingen börjar går åskådarna ner från läktaren till fotbollsplanen och deras vän. Ledarna bryter situationen och den ansvarige ledaren säger till alla åskådare som inte har deltagit i Nattfotbollen – eller som inte har för avsikt att delta – att lämna hallen omedelbart.

Med utgångspunkt i observationen ovan kan därmed åskådare som inte har varit med och deltagit i Nattfotbollsaktiviteten gå från att vara passiva till aktiva aktörer vid konfliktfyllda situationer. Ledare på plats tvingas således hantera både situationen mellan deltagande ungdomar men även åskådarnas potentiella ageranden. I Vivallas hallar under basketaktiviteterna tillåts åskådare i viss utsträckning. Ungdomar som inte vill delta men vara med i hallen och se på får möjlighet att sitta vid sidan av på en bänk längs med långsidan. En ansvarig i Vivalla berättar: *./.../ fastän ibland säger de att 'jag orkar inte spela, jag vill sitta på bänken'.... 'Ja, men du får sitta på bänken och kolla på de andra som spelar'.* I Vivalla finns inga större utrymmen för att vara åskådare till följd av bristen på platser att sitta på. I varken baskethallen eller fotbollshallen finns läktare utan enbart bänkar som placeras ut vid aktiviteterna. En plats kan bli attraktiv för en motiverad förövare att begå brott på om en plats eller objekt görs tillgängliga (Cohen & Felson, 1979). En samlingsplats där individer möts skulle kunna innebära att personer som kommer in i hallen utan att ha för avsikt att delta i aktiviteterna ges tillträde att få åtgång till objekt eller utsätta andra för brott i och med att platsen och miljön tillgängliggörs. Det verkar därmed inte finnas en gemensam linje som efterföljs eftersom att det tillåts åskådare in i hallarna samtidigt som en strävan efter att skapa en samlingsplats i Nattfotbollens tecken finns. En flexibilitet kan däremot urskiljas i och med att ledare och ansvariga möter unga i deras uttryckta vilja av att få delta i den sociala gemenskapen.

RISKER I ANSLUTNING TILL DEN YTTRE MILJÖN

Nattfotbollen sker ofta sent på kvällen. När Nattfotbollen är slut rör sig många ungdomar hemåt medan vissa samlas i grupp. En deltagande ungdom, tjej 18 år, i Tegelbruket uttrycker följande:

“ De flesta går ju hem. Men andra kanske går och ja, men, ställer sig liksom där ute och snackar och skrattar och... ja, så går alla liksom. Det är ju många som bor vid varandra. Så då är det mycket ja, de skrattar, de skämtar, de snackar om vad som har hänt. Såna grejer, som vänner gör. Det händer inte bråk eller sådant. I alla fall inte vad jag har sett.

Tegelbrukets Nattfotbollsaktivitet har precis avslutats och samtliga ungdomar har bytt om och begett sig ut från hallen när klockan är 01.05. Ledarna stannar kvar för att ställa tillbaka material och sopa golvet följt av en utvärdering av kvällen inne i Tegelbrukets inre lokaler. Genom ett fönster ut mot en grönyta på motsatt sida av entrén syns några unga stå och prata med varandra lutandes mot Tegelbrukets fasad.

I Vivalla har Nattfotbollen tidigare erfarit samlingar av ungdomar efter aktiviteternas slut. Samlingarna ledde till klagomål från de boende runtomkring och att områdets nattvandringsgrupp placerades utanför hallarna, vilket är en aspekt som kommer att återkopplas till i ett senare avsnitt. Under observationer har inga samlingar av ungdomar påträffats utanför hallarna eller i direkt anslutning till hallarna efter att Nattfotbollsaktiviteter har avslutats men däremot möjliga samlingar på andra platser och andra mindre samlingar av unga i närmiljön.

När Nattfotbollsaktiviteten är slut i Vivalla en lördagskväll går alla ungdomar ut. I förbifarten hör jag en av ungdomarna fråga en annan: 'Ska du med till city?'. Hallen är helt tömd klockan 22.10. När en kort utvärdering inne i lokalen har genomförts går även ledarna hem. Det finns inga ungdomar utanför entrén. När jag beger mig från hallen till Vivalla centrum ser jag två grupper om cirka fem manliga ungdomar och/eller unga vuxna var. Den ena gruppen står på skolgården medan den andra gruppen befinner sig vid grönområdet mellan skolgården och Vivalla centrum.

Ungdomar behöver även bege sig till och från aktiviteterna när det är mörkt på ofta sena tider. Nattfotbollen som verksamhet har inte riktlinjer eller som uppdrag att se till att ungdomarna går hem i en trygg miljö men där vissa ledare kan ta på sig ett ansvar. En deltagande ungdom, tjej 18 år, i Tegelbruket berättar:

“ Alltså jag känner ju folk, jag känner ju en som jobbar här och sen känner jag flera andra killar som är här. Ja, men de erbjuder sig liksom 'Är det lugnt?', 'Ska jag ringa dig på vägen?', 'Ska jag följa dig halva vägen?'... så det blir ju mycket

sånt att de faktiskt bryr sig. För de ser att tjejer.. det är inte vanligt att tjejer går ut vid den här tiden. Så det blir jättebra. Jag är inte osäker så där 'oh my god jag ska hem'. Liksom 'vad kommer hända nu?'. Utan jag känner mig trygg för att jag vet att jag har någon att gå hem med och sen finns det folk som kanske går hem själv och då kan det nog vara att de känner sig otrygga, men då är det liksom.. om man ber någon ledare här att kan du följa med mig till bussen så kommer de att ställa upp.

Ungdomar kan således uppleva en otrygghet vid hemgång om de går själva men där sällskap istället inger en trygghetsskapande faktor. En ansvarig från Tegelbruket berättar att det har hänt att ungdomar har fått skjuts hem efter Nattfotbollsaktivitetens slut, vilket illustreras med följande citat:

“ *Ibland har jag skjutsat hem folk för bussen har gått. De har missat bussen så står de här utanför och deras vänner bor i närheten och jag bara 'var bor ni' och sen 'hoppa in, jag kör er'. Det är ju såhär, då har de kommit från andra sidan stan. Men det är... de kommer från alla olika stadsdelar.*

Utifrån ovanstående kan samlingar av ungdomar och vägen hem från Nattfotbollen ses som centrala faktorer i den yttre miljön. Ledare agerar i viss mån kapabla väktare även efter aktiviteter och kan på så sätt skydda och förhindra att ungdomarna utsätts för riskfyllda platser och situationer (jfr Cohen & Felson, 1979). Det kan däremot urskiljas en utmaning i att det inte är en självklarhet att ledare har möjlighet eller förutsättningar till detta, vilket kan skapa en otrygghet hos ungdomarna att gå hem. Samtidigt visar Goodsports egna enkätundersökningar att 62 % av ungdomarna instämmer helt och 20 % instämmer till stor del på frågan om de känner sig trygga till och från Nattfotbollen. Samlingar av ungdomar kan vidare urskiljas vara en aspekt som kan leda till otrygghetsskapande platser. Nattfotbollen i Vivalla har genom ett samarbete med bland annat den nattvandningsgruppen stävjat möjligheterna till ungdomssamlingar efter Nattfotbollens slut. Det saknas däremot möjligheter att

säkerställa att ungdomarna inte samlas på andra platser eller tillsammans rör sig till riskfyllda miljöer efter Nattfotbollsaktiviteter.

SAMMANFATTNING

I Nattfotbollen finns såväl främjande faktorer som utmaningar avseende situationella brottsförebyggande faktorer. Nattfotbollsaktiviteters drop in-karaktär kan både tillgängliggöra att ungdomar får en aktivitet med vuxna kontrollfunktioner under kvällstid samtidigt som möjligheter för att utsätta andra för brott – och därigenom att bli utsatt för brott – finns inbäddat. Ledarna har här en central roll genom att arbeta relationsskapande men även att fungera som övervakare av den fysiska miljön. Det finns sammanfattningsvis ett flertal utmaningar med Nattfotbollsverksamheter utifrån ett situationellt perspektiv där drop in-konceptet kräver att organiseringen av såväl social som fysisk miljö är strukturerad på ett sådant sätt att platsen inte innebär en risk att utsättas – eller möjlighet utsätta andra – för brott.

DELTAGANDE UNGDOMAR

Nattfotbollsverksamheterna i Vivalla och Tegelbruket vänder sig till en specifik målgrupp, vilket är ungdomar upp till 25 år. Nattfotbollsverksamheten kan i både Vivallas och Tegelbrukets fall identifieras vara av karaktären selektiv prevention i och med att aktiviteterna vänder sig till målgruppen ungdomar och unga vuxna upp till 25 år (jmf Sahlin, 2000). Universell prevention omfattar åtgärder som riktar sig till alla och inte specifikt till en specifik grupp av individer medan selektiv prevention riktar sig till en specifik grupp av personer där risker att utveckla normbrytande beteende föreligger (Sahlin, 2000). Samtidigt kan verksamheterna i praktiken skönjas vara präglade av en universell karaktär mot bakgrund av att även de som är över 25 år i vissa fall välkomnas samt att det inte finns några krav på till exempel medlemskap för att få tillträde till aktiviteten. I och med att ungdomarna som deltar i Nattfotbollen består av ett brett spann – med den minsta gemensamma nämnaren att de är ungdomar eller unga vuxna – är det en utmaning för ledare att veta om ungdomarna på plats har utvecklat ett kriminellt beteende, riskerar att utveckla ett kriminellt beteende eller om de inte är i riskzonen för att utveckla kriminellt beteende. Här blir därmed relationer mellan ungdomar och ledare viktigt. I Tegelbruket kommer ungdomar från hela Örebro medan det i Vivalla är mer koncentrerat till ungdomar i närområdet. I

Vivalla kan över hundra ungdomar delta sammantaget för basketen och fotbollen under en kväll. Vid Tegelbrukets aktiviteter kan ofta mellan 50-100 ungdomar delta på aktiviteten med futsal och basket medan den mer individuellt inriktade dansaktiviteten istället kan omfatta cirka 5-20 ungdomar under ett pass.

DRAGNINGSKRAFTER TILL OCH FRÅN NATTFOTBOLLSAKTIVITETER

Ungdomar som kommer till Nattfotbollsaktiviteter består av ett brett spann. Många som kommer till aktiviteterna uppges ha ett intresse för sport i relation till tillgängligheten av den geografiska platsen. På frågan om vilka det är som kommer till Nattfotbollen uppges en deltagande ungdom, tjej 16 år, i Vivalla följande: *Människor som bor här i närheten... eller ifall typ någon som spelar basket typ i ett annat lag. De kanske är intresserade och kommer för att kunna spela.* En deltagande ungdom, tjej 18 år, i Tegelbruket berättar följande om vilka som hon brukar gå till Nattfotbollen med:

“ *Det är oftast att vi kommer hit flera. Men just idag var det liksom... många var trötta i laget efter matchen så det blev att jag kom ändå. Men det är många som kommer. Alltså, fast det... så skriver man (sms, min anm) liksom 'jag är här, kom ifall ni vill'. Då kommer det ju flera.*

Intresset för sport kan därför ses som en dragningskraft att komma till Nattfotbollen där såväl föreningsaktiva som icke föreningsaktiva men som kanske spelar en viss sport på fritiden eller i skolan kommer för att delta. Citatet ovan vittnar även om att ungdomar kommer själva till Nattfotbollsaktiviteter men att det sociala nätverket också spelar en viktig roll. En deltagande ungdom, kille 18 år, i Vivalla berättar vidare om hur det sociala nätverkets spelar roll i relation till hur det kan gå till när ungdomar väljer att gå till Nattfotbollen: *Alla vill vara här. Alla vill spela. Alla säger 'ja, vi vill spela'. Förstår du hur jag menar? Det måste vara någon som vill.. om någon... vi säger om 10 stycken säger "vi vill spela", då alla kör.* En deltagande ungdom, kille 16 år, i Vivalla uttrycker följande om valet att gå till Nattfotbollen:

“ *Om de inte orkar som till exempel idag... Jag har en vän som jag sa 'kommer du?' och han sa 'jag orkar inte för jag har*

träning själv ute' så jag kom hit med en annan vän. Han kom hem till mig och sa 'vill du spela?' och jag sa 'okej, kör på' så kom jag hit till slut och spelade.

Med utgångspunkt i båda citaten ovan kan sociala nätverk urskiljas som viktiga incitament för ungdomar att delta i Nattfotbollen, där både information om Nattfotbollen men även möjlighet till socialt umgänge går via ungdomarnas sociala relationer till varandra (jfr Putnam, 2000). Ungdomarna rekryterar således andra ungdomar i sin umgängeskrets. I vissa fall kan däremot valet att gå till Nattfotbollen istället handla om intresset för sport och om det finns andra intressen som konkurrerar med aktiviteten, vilket illustreras av följande uttalande av en deltagande ungdom, tjej 16 år, i Vivalla:

“ Och sen har jag kanske andra vänner som är utanför basketlaget men de har kanske annat för sig, alltså de har inte det här intresset för sport. /.../ Alltså, de kanske inte ens bor här borta i närheten. Och sen kanske de gör annat med andra vänner utanför.

Klockan är cirka 23.00 och 10-15 ungdomar har kommit till Tegelbruket för att spela Nattfotboll. Det är bara manliga ungdomar på plats. Antalet ungdomar blir inte mycket mer under aktivitetens gång. Vid frågan om hur det kommer sig att det inte är så många ungdomar har kommit får jag svaret av ledarna att det är en känd dj som spelar inne i city på en klubb och att många ungdomar som brukar komma till Nattfotbollen befinner sig där.

Ungdomar som inte har intresse för sport eller dras till en annan aktivitet kan således avstå från Nattfotbollen, vilket pekar på att sociala nätverk och relationer i vissa fall inte är tillräckligt när konkurrerande aktiviteter fångar intresset trots att vissa ungdomar kontinuerligt deltar i Nattfotbollsaktiviteter. En individs åtagande omfattar bland annat att investera i tid och energi att ägna sig åt aktiviteter som kan stärka sociala band till det etablerade samhället och till den egna utvecklingen (Hirschi, 2002/1969). I och med att föreningsaktiva kommer till Nattfotbollen för att utöva sporten utanför föreningens organisation

kan det tyda på att steget att delta i aktiviteter som Nattfotbollen blir lättare för ungdomar som redan är föreningsaktiva eller bara intresserade av sport för att ett tillfälle ges att inte enbart träna eller spela match utan att även träffa andra likasinnade. Nattfotbollen bör syfta till att erbjuda något mer än bara sport för det kan de utöva på andra platser – det handlar om sport i sammanhang med övrig social gemenskap – när Nattfotbollen fungerar som bäst erbjuder den social samvaro under lättsamma former kring en aktivitet som är positiv och stärkande och skapar således positiva sociala nätverk och relationer.

EN HETEROGEN GRUPP?

I Vivalla är uppdelningen mellan yngre respektive äldre ungdomar mer påtaglig än i Tegelbrukets verksamhet. Tegelbrukets Nattfotbollsverksamhet på kvällen sker vid ett tillfälle, med ett åldersspann på åldrarna cirka 15-30 år. Vivalla erbjuder istället två aktiviteter på olika sena tider, vilka riktar sig till separata åldersgrupper. De äldre, som ofta deltar i fotbollen under den sena tiden, kan sträcka sig från gymnasieelever upp till cirka 25 år. En vanligt förekommande aspekt är att det är sällsynt med föreningsaktivitet bland de äldre. Många yngre ungdomar i Vivalla som deltar i Örebroandan på basketsidan är däremot involverade i en förening. En ledare i Vivalla berättar:

“ När det gäller de äldre... majoriteten av dem det är de som inte är föreningsaktiva. Och sådana som kanske jobbar och även om åldrarna är låga... så som det ser ut idag har vi knappt någon som är över 22-23, liksom här. Men många jobbar ändå. Så de har fullt upp i veckan och det är de som kommer liksom på helgerna.

Det är Nattfotbollsaktivitet för de äldre i Vivalla en fredagskväll. Vissa av de som spelar har jeans medan majoriteten andra har träningskläder.

I Tegelbruket finns istället vissa föreningsaktiva i gruppen ungdomar som deltar, vilket inte minst visar sig på de träningskläder med föreningstryck som vissa ungdomar har på sig. Samtidigt finns vissa unga som inte är medlemmar

i föreningar men som har deltagit kontinuerligt under helgerna. En ledare berättar till exempel att det går att se att vissa ungdomar utvecklas och blir mer intresserade samt har lärt sig spelet. En ytterligare aspekt som går att skönja hos deltagande ungdomar är den om geografisk anknytning. En fältassistent berättar angående Nattfotbollen i Tegelbruket att det är en blandning från olika stadsdelar på området Väster men även vissa från andra sidan staden: *Västerbarn, i första hand. /.../ En del från Markbacken, en del från Oxhagen, en del från Varberga, en del från Väster centralt. Jag har sett barn ifrån Tybble där också.* Till skillnad från Tegelbruket är det i Vivalla oftast ungdomar från lokalområdet som deltar i såväl fotbollen som basketen, vilket uttrycks av följande citat av en deltagande ungdom, tjej 16 år:

“ *Jag skulle vilja att fler skulle komma hit. Att fler kommer hit. Så det skulle varit, alltså, ännu mer, alltså liksom fullt. Även om det är typ många som kommer. /.../ Inte typ bara någon här i närheten utan fler utanför även om det kommer kanske några.*

På liknande sätt beskriver en deltagande ungdom, kille 18 år, i Vivalla: *Jag är med kompisar här. Jag känner alla, alla här... så... Vi växte upp med varandra, vi gick grund... vi gick skolan när vi var yngre och så där.* Ibland kan ungdomar från andra stadsdelar delta, vilket ofta har ett samband med att ungdomarna från Vivalla går på gymnasier i Örebro centrum och berättar om Örebroandan i Vivalla för sina klasskamrater. På så sätt deltar ibland även ungdomar från andra stadsdelar. Det tycks däremot inte finnas någon kontinuitet i detta, vilket innebär att det vid ordinarie tillfällen för Nattfotbollen i Vivalla allt som oftast enbart deltar ungdomar som är från bostadsområdet. En fältassistent berättar vidare att ungdomarna i Tegelbruket ofta av utländsk härkomst, vilket illustreras med följande citat: *Ofta är ungarna som är där inte svenskar... nu får vi prata väldigt tydligt. De barnen som är där mellan 23.00 och 01.00 är inte svenskar, 90 % av dem är inte det i alla fall.* I Vivalla kan Nattfotbollsdeltagarna beskrivas på liknande sätt då invånarna i stadsdelen till stor del består av människor med utländsk härkomst.

Sociala nätverk kan vara av inkluderande men även exkluderande karaktär (Putnam, 2000). Inkluderande nätverk har ofta karaktären av att vara överbyggande

och skapa möjligheter för att olika sociala nätverk binds samman medan det i exkluderande nätverk istället skapas en homogen sluten grupp av individer (ibid.). Av citaten ovan framgår exempel på hur det i Tegelbruket deltar ungdomar från flera olika stadsdelar i Örebro medan det i Vivalla främst är ungdomar som kommer från närområdet. Samtidigt kan en homogenitet urskiljas i gruppen av deltagande ungdomar i Vivalla eftersom att det finns många olika etniciteter i området. En aspekt avseende integration respektive segregation kan däremot identifieras. Nattfotbollsaktiviteter som sker i lokalområden kan riskera att bli isolerade öar och att enbart människor från näraliggande bostadsområden deltar. Trots att aktiviteten erbjuder förutsättningar att träffa andra ungdomar och att komma i kontakt med föreningar kan till trots en isolation och distans utvecklas. En sådan uppdelning kan komma främja enskilda ungdomar att komma i kontakt med föreningslivet men samtidigt kan en homogenitet i gruppen utvecklas, vilket skapar färre möjligheter att integreras och bredda ungdomarnas sociala nätverk (jmf Putnam, 2000).

DELTAGARE I RELATION TILL KÖN

Gruppen av deltagande ungdomar skiljer sig även åt avseende kön såväl mellan som inom respektive lokalområdes Nattfotbollsverksamhet, vilket kan bero på ett flertal aspekter. Tidpunkten för aktiviteterna är en sådan aspekt. I Tegelbruket sker Nattfotboll med inriktning på basket och fotboll på fredagar och lördagar under kl. 23.00-01.00. På lördagar sker även dans men under dagtid, kl. 13.00-15.00. Tiden för dansen har tidigare termin varit 16.00-18.00 men har tidigare lagts för höstterminen 2019. Dansaktiviteten infördes för att få mer tjejer att delta i Nattfotbollsverksamheten. Det har också visat sig att det deltar fler tjejer på dansen än under basket- och futsalsaktiviteterna nattetid. Trots att det finns möjlighet för ungdomarna att besöka båda aktiviteterna händer det sällan. En ansvarig från dansföreningen berättar: *Vi får bara dansintresserade. Det är sällan fotbollsgrabbarna kommer till oss.... Vi har ju killar i dansen som spelar fotboll men då har de kanske sina grenföreningar men inte att de går till Nattfotbollen och spelar fotboll.* En ansvarig från Tegelbruket berättar vidare att det är oklart varför dansen äger rum tidigare under dagen i jämförelse med aktiviteterna på natten. En anledning som lyfts upp är att tiden kan ha att göra med att danssalarna är belägna inne i byggnaden men kan också att tiden möjligtvis kan anses vara för sent för tjejer att vistas utomhus: *Jag vet inte men det kanske kan ha något att göra med att det är den tiden på dygnet.* Avseende Nattsporten där futsal

och basket är inkluderat framkommer ytterligare gemensamma nämnare mellan sena tider och tjejer. En deltagande ungdom, tjej 18 år, berättar:

“ *Det finns ju de som inte vill gå hit alls. Och jag tror det är på grund av kanske.. jag tror inte att det är på grund av det som finns i Tegelbruket eller vem som är i Tegelbruket. Jag tror väl kanske mer att... ja, men att det är sent på kvällen. Det är bara det som är problemet tror jag. För det heter ju 'Nattsport'... det är ju på natten. Så jag tror att det bara är det som stör. För alla vill ju gå till Tegelbruket. När en hall är öppen då är ju alla här liksom. Så jag tror inte liksom det är Tegelbruket som är felet utan det är ju liksom föräldrarna som inte tillåter och sådana där grejer.*

Vid det första Nattfotbollstillfället för höstterminen i Tegelbruket kommer cirka sju tjejer in med jackorna på i hallen. De sätter sig längst ut på läktaren och tar inte av sig jackorna. Tjejerna sitter kvar och deltar inte i futsal eller basket och lämnar hallen efter någon timme.

Tegelbruket har även i sin ordinarie verksamhet ett färre antal tjejer än killar som deltar i aktiviteter. I Vivalla sker Nattfotbollen också under olika tidpunkter, där killar och tjejer har uppdelade tider under helgkvällarna men även utifrån ålder. Nattfotbollen som riktar sig till tjejer är framförallt basketaktiviteterna, vilka äger rum fram till cirka klockan 21.00 medan fotbollsaktiviteterna, som främst riktar sig till killarna, slutar klockan 23.30. Inledningsvis av Nattfotbollen i Vivalla hade tjejerna ungefär samma tider som killarna varvid föräldrar klagade på den sena tiden.

“ *Örebroandan vill att vi skulle ha öppet lite senare på nätterna och så. Det var svårt för föräldrar att acceptera att deras barn ska vara ute sent på kvällar till klockan 00.00... Förslaget var att vi kanske ska öppna lite senare, till exempel mellan 21.00 och 00.00 eller mellan 21.00 och 01.00 på natten... som det är*

en fredag och lördag när de inte har skola efter. Då började vi så men min telefon ringde hela tiden från oroliga föräldrar som tyckte att till klockan 00.00 eller 01.00 det är mycket. Så de ville att vi skulle ha öppet lite tidigare så att de skulle gå hem lite tidigare. Och vi har också jobbat med frågan och vi fick okej. Precis när det gäller tjejer... att de flesta tjejer får inte vara ute till klockan 00.00 eller 01.00 på natten en fredag eller lördag, då fick vi jobba med frågan och vi sa att 'varför kan vi inte öppna lite tidigare?'. Vi vill att tjejerna ska vara ut och träna och vara med i Örebroandan men vi ska också lyssna på vad deras föräldrar vill... och vi frågade ansvariga i Örebroandan och då löste vi det.

I samråd med den lokala projektledaren för Goodsport och Nattfotbollen flyttades således tiden för tjejernas Nattfotbollsaktiviteter fram. En gemensam nämnare för Nattfotbollen i Vivalla och Tegelbruket är därmed att de aktiviteter som framförallt riktar sig till tjejer är tidigarelagda än de aktiviteter som lockar flest killar. Det finns en uttalad tanke om att det skulle vara önskvärt med mer tjejer under de aktiviteter där det är flest killar men samtidigt erbjuds och anpassas tider och aktiviteter på andra tider på dygnet som är strategiskt riktade till att locka tjejer. Det sker därmed även en anpassning till kulturella föreställningar hos de boende om att flickor inte rör sig ute så sent. Arbetet med och syftet att förhindra brott på kvällar och nätter tycks därför inte vara riktat till tjejer eftersom dessa aktiviteter inte äger rum efter kl. 21.00. Det tycks istället finnas ett annat mål med att arrangera aktiviteterna, vilket är att öka antalet tjejer i Nattfotbollen samt att istället rikta in sig på den fysiska och psykiska hälsan snarare än att arbeta brottsförebyggande. En sen aktivitet är därmed inte ett primärt mål för att verka brottsförebyggande för denna grupp.

SAMMANFATTNING

I Vivalla kan en heterogenitet identifieras vad gäller kön, ålder och grad av föreningsdeltagande. Det finns dock samtidigt en homogenitet i gruppen vad gäller ungdomarnas hemvist mot bakgrund av att majoriteten av samtliga deltagande ungdomar kommer från Vivalla. I Tegelbruket kan en heterogen grupp av ungdomar utifrån ålder, föreningsdeltagande och hemvist istället

urskiljas medan kön istället är en homogen aspekt. En stor del av gruppen ungdomar i Tegelbruket deltar dock i den ordinarie verksamheten – samtidigt som subgrupper av homogena sociala nätverk kan återfinnas mot bakgrund av att ungdomarna kommer från stadsdelar över hela staden.

INTERAKTIONER OCH RELATIONER MELLAN UNGDOMAR OCH LEDARE

Ungdomar och ledare interagerar på olika sätt inom Nattfotbollsaktiviteter. Av de ungdomar som deltar i Nattfotbollsaktiviteter återkommer vissa regelbundet medan andra kommer som nya deltagare. I både Tegelbrukets och Vivallas verksamheter menar ansvariga att det är en utmaning att lära sig alla namn och att lära känna alla ungdomar som kommer för att delta. En självklar målsättning är att få ungdomarna att komma mer regelbundet eftersom att det skapar möjligheter att utveckla sociala relationer och band. I Tegelbruket möts ungdomar från hela Örebro där de sociala relationerna byggs upp genom att ungdomar deltar kontinuerligt. En ledare från Tegelbruket berättar:

“ *Banden mellan ungdomarna är bra eftersom att det är mycket återkommande ungdomar som är här gång efter gång efter gång. Så att de skapar ju bra band sinsemellan också, så att det är det som gör att det oftast är väldigt bra stämning mellan dem och domarna också.*

Till skillnad från Tegelbruket där ungdomarna ofta lär känna varandra på plats finns det i Vivalla redan etablerade relationer mellan såväl äldre som yngre. En ledare berättar:

“ */.../ vissa har gått i skola tillsammans. Du kan inte bjuda hem 20 personer. Här kan de träffas 50, 60 och 70 personer liksom. Och skratta och skämta och prata minnen mellan matcherna och... så... ja, det är en rätt så härlig stämning.*

I och med att aktiviteten återkommande lockar ungdomar finns därmed möjligheter för sociala relationer att utvecklas mellan såväl ungdomar som mellan ungdomar och ledare, vilket skapar förutsättningar för att stärka sociala

band. Det finns däremot, som tidigare nämnts, andra aktiviteter som konkurrerar om ungdomarnas uppmärksamhet och där kontinuiteten av återkommande ungdomar kan variera. Interaktioner mellan ungdomar och ledare inom Nattfotbollen kan vidare yttra sig på olika sätt. I Tegelbruket finns upparbetade relationer med ungdomarna i och med att Tegelbrukets personal ofta möter samma ungdomar i den ordinarie verksamheten. En ledare från Tegelbruket berättar:

“*Tror att det är viktigt att ungdomarna känner att man bryr sig om dem. Det är väl det som gör att man... att man skapar band sinsemellan. Så att... så att de känner att man bryr sig och att man är där för deras skull. Det är så att vi skapar ju band under dagarna på Tegelbruket, sen har vi ofta samma ungdomar på Nattsporten. Så att vi har ju skapat band till dem och... att man alltid är där och skojar och har roligt med dem. Ibland är med och spelar fotboll med dem också... inte bara sitter vid sidan. Så att... viktigt att vara där. Och att de känner att man är där för deras skull.*

På liknande sätt är det i Vivalla då ledarna på olika sätt är involverade i fritidsgården och i föreningarna.

Det är Nattfotbollsaktivitet med de yngre ungdomarna i Vivalla. En ungdom har precis kommit in i hallen och går till den ansvarige ledaren för att hälsa. Ledaren ger ungdomen en kram och hälsar hen välkommen. Proceduren upprepar sig vid ett flertal tillfällen när andra ungdomar kommer fram för att hälsa och prata med ledaren.

Genom andra mötesplatser än Nattfotbollsverksamheten har således ofta ledarna och de ansvariga byggt upp relationer med ungdomarna. Utifrån att ledarna och ungdomarna känner varandra sedan tidigare eller ges möjlighet att bygga relationer under tiden för Nattfotbollsaktiviteter kan ungdomar få tillit till vuxna. Ledare i både Tegelbruket och Vivalla betonar vikten av relationer till de deltagande ungdomar och att se Nattfotbollen som en social mötesplats att

umgås på. En deltagande ungdom, kille 18 år, i Vivalla uttrycker att det även som ungdom är betydelsefullt att ha en relation till ledarna: *Jag känner alla de som är ledare. Det är kul att ha dem.. att ha någon som känner oss.* I Vivalla finns nätverk och relationer som sträcker sig över familjer och professionella, där de flesta vet vilken familj och vilken gata som en ungdom bor på enbart för att de bor i Vivalla och umgås med varandra. Alternativt att de spelar i föreningen och att de därmed är kända för ungdomarna genom idrottsföreningarna. I Tegelbruket betonas att det inte handlar om att ledare och ansvariga behöver vara från eller bo i närområdet utan att det spelar in huruvida de arbetar på Tegelbruket eller inte. I Tegelbruket eftersträvas därför att ledare som inte är anställda på Tegelbruket får samma respekt som de som arbetar i huset, vilket illustreras med följande citat:

“ *Vi vill påminna om att lyssna på ledarna, för det kanske är ledare utifrån som inte är kända för dem. Vi ledare här i huset kanske... vi känner ju de flesta. Men just att ledare utifrån får samma respekt som de visar för oss.*

Ungdomars relationer till ledare är av stor vikt vad gäller brottsprevention. Anknytning är ett viktigt socialt band som innebär att individer har nära relationer till andra i sin omgivning och är en aspekt i att verka brottsförebyggande (Hirschi, 2002/1969). I Tegelbruket betyder inte ledarna "utifrån" ledare som kommer från någon stadsdel utanför Markbacken utan illustrerar snarare ledare som inte tillhör Tegelbrukets personal. Referensramen kan därför urskiljas vara Tegelbruket och inte bostadsområdet, vilket istället skiljer sig från den syn på ledare "utifrån" som finns i Vivalla där bostadsområdet istället är utgångspunkten och inte till exempel fritidsgården eller idrottsföreningarna som ansvarar för Nattfotbollen. I Tegelbrukets Nattfotboll kommer ungdomar och unga vuxna från flera olika stadsdelar för att utöva idrott under helgkvällar och helgnätter. Ungdomars anknytning till vuxna i sin omgivning ser således olika ut beroende på Nattfotbollsområde baserat på relationer utanför Nattfotbollsaktiviteten. Starka sociala band mellan individer och grupper fungerar även mer integrerande än mellan individ och stat, så kallad negativ integrering (Kamali, 2004). Genom Nattfotbollen kan således relationsskapande figurera utifrån två aspekter med utgångspunkt i resonemanget ovan. Ungdomar och ungdomsgrupper från olika stadsdelar kan möta vuxna och andra ungdomar och på så vis vara en plattform för att skapa relationer med människor över stadsdelar, till närområdet

och till föreningslivet. En ytterligare aspekt berör den om integration. Med utgångspunkt i Nattfotbollen och den lokala förankringen kan ungdomar, dess familjer och andra involverade erhålla en stärkt social integreringen i samhället om en betoning på de enskilda behoven och resurserna föreligger (jmf SOU 2006:73; Kamali, 2004). Förutsättningar för att skapa relationer mellan ledare och ungdomar behöver därför föreligga för att skapa starkare sociala band och därigenom sammanhållning genom social integration.

KONFLIKTER, SOCIAL KONTROLL OCH DELAKTIGHET

Konflikter är en del i interaktionen såväl ungdomar emellan som mellan ungdomar och ledare där ledare har en aktiv roll i att stävja sådana. Konflikter utspelar sig på olika sätt och i olika grad under Nattfotbollsaktiviteter. Ansvariga i såväl Vivalla som Tegelbruket berättar att det sällan uppstår konflikter men att om det ändå sker så handlar det ofta om sporten och idrottsutövandet. Det kan till exempel gälla en för hård tackling, att någon gör ett mål eller att någon drar i en tröja för att komma åt bollen. Ansvariga för såväl Tegelbruket som Vivalla berättar att ledarna för Nattfotbollen lär sig att granska och ha en överblick för när det är dags att gå emellan och avbryta en eventuell konflikt om det sker under spelets gång. Under ett observationstillfälle i Tegelbruket uppkommer två situationer som kan identifieras som fysisk konflikt och ytterligare konflikter som kan identifieras som muntliga konflikter.

Under aktiviteten spelas fotboll i den ena hallen. Ungdomarna som deltar och som sitter på läktaren är enbart killar. Fotbollsmatcherna är fyra minuter långa och det är fyra lag som är med. Två lag sitter på läktaren och två lag är ute på planen och spelar. Under matcherna agerar en ledare domare, vilket tydliggörs genom användningen av visselpipa, och en ytterligare andradomare utan visselpipa följer den andra långsidan av planen. Mellan läktaren och ena hörnlinjen är ett bord placerat där två ledare sitter och observerar matchen samt har hand om tavlan och poängen för matcherna. Muntliga konflikter uppstår.

De muntliga konflikterna tycks ofta sammankopplas med att ungdomarna är missnöjda med domslut. De kan då vifta med armarna och gå fram till domaren för att visa sitt missnöje gällande till exempel en avblåsning eller avsaknaden

av en avblåsning. De fysiska konflikterna har istället att göra med ungdomarnas samspel med varandra. En ansvarig för Nattsporten i Tegelbruket berättar att det krävs att ledarna är stabila eftersom mötena mellan unga från olika stadsdelar i vissa fall kan innebära konflikter: *Det kräver inte så mycket från ledare förutom just att man ska vara stabil... för det behövs. Det kommer ju folk från olika områden. Vissa kanske inte är bästa vänner... så man måste hålla koll där inne liksom.* Det går att utläsa minst två olika former av social kontroll ur ovan beskriva situation. För det första kan det urskiljas en social kontroll mellan ungdomarna. De ungdomar som gå emellan för att bryta konflikten kan förstås ha tudelade intressen. Vissa av ungdomarna tar initiativ när de märker att två medspelare börjar diskutera. De håller isär dem och ställer sig mellan. Det kan vara en vän som de känner och därför vill förhindra att något sker. Det kan också handla om att ungdomarna vill att matchen ska fortsätta utan några större avbrott. De ungdomar som inte deltar i konflikterna, såväl muntliga som fysiska, påverkas av om andra medspelare hamnar i konflikt med varandra. Det kan också handla om en norm om att inte tåla vad som helst växer fram, vilket skapar en förväntan över att om en tackling blir för hård eller om någon tar bollen från en annan så innebär det verbala eller fysiska konsekvenser. Trots att vuxna finns närvarande i egenskap av övervakare och kapabla väktare utspelar sig fysiska konflikter ungdomarna emellan. En möjlig tolkning är att ungdomarna inte uppfattar de vuxna som tillräckliga väktare och att de vuxna därmed inte fyller en funktion som avskräckande (jmf Cohen & Felson, 1979). Det kan också vara så att det i fotbollsmatcherna blir möjligt att upprätthålla fysiska konflikter genom att fysiska konflikter tillskrivs ett mindre värde på så vis att de "ingår i spelet". Fysiska konflikter riskerar således att osynliggöras på grund av fotbollsmatchernas karaktär och normer av att "tävlingsinstikt" och "kämparanda". Genom att ledarna agerar domare blir deras roll en tydlig övervakare istället för att ge utrymme för att vara sociala förebilder och att skapa sociala relationer (jmf ibid.). Användningen av domare kan däremot också vara en strategi för att öka förutsättningarna för ett enhetligt regelverk som alla ungdomar måste följa för att få ta del av aktiviteterna, vilket kan leda till förutsägbarhet och struktur. I Vivalla har ledarna istället en mer distanserad roll avseende att vara domare när det kommer till de äldre. En ledare uttrycker följande:

“ *Med de yngre är vi domare hela tiden. Vi har en domare hela tiden på planen. Med de äldre... om det skulle vara så att de inte är överens, då kliver vi in som domare. Men annars*

så är de väldigt bra på att döma själva. Vi sitter, vi kollar, vi applåderar, vi hälsar på dem och välkomnar dem... men vi behöver inte vara domare mer än mellan matcherna när vi bara kastar upp bollen egentligen... eller när dom inte är överens själva.

Klockan är cirka 20.30 och de äldre ungdomarna spelar fotboll i Vivalla. Ledarna sitter på sidan av på bänkar och tittar på matchen. På planen sker en tackling nära mål och en diskussion blossar genast upp lagen emellan om huruvida det ska vara straff eller inte. Båda lagen går samman och pratar högt och intensivt och viftar med händerna. När någon minut har gått tar en spelare bollen och lägger på straffpunkten medan målvakten ställer sig i mål. Diskussionen ledde till slutsatsen att det skulle bli straff. Ingen ledare går emellan under tiden för situationen. Matchen spelas sedan vidare.

De äldre ungdomarna i Vivalla ges således möjlighet att själva få diskutera och komma överens om ett gemensamt beslut, vilket kan identifieras som att ungdomarna ges utrymme att vara delaktiga i aktiviteten. I Tegelbruket kan en liknande distanserad roll hos ledarna identifieras när det kommer till planen där basket utövas bredvid fotbollsmatcherna. Under tillfällena för observation förekommer inte någon gång en match mellan två lag med båda korgarna. Ungdomarna har istället fokus på en korg i taget och har småspel framför. Skillnaden på basket och fotboll tycks vara att det är fler som är intresserade av att spela fotboll och att ungdomarna är engagerade i matcherna medan det ofta är äldre som spelar på basketsidan. En ledare i Tegelbruket uttrycker följande:

“ *Glada ungdomar som kommer hit med ett leende på läpparna och får göra det de tycker om. Det är inget som... fotbollen är något de brinner för och det märker man på de också. Även basketdelen fungerar också... mer självgående på den sidan med äldre... äldre ungdomar... så att det är mycket sprall, mycket skoj, mycket glädje.*

Delaktighet är en ytterligare aspekt i relationer och interaktioner mellan ungdomar och ledare. Delaktigheten kan urskiljas genom bland annat hur pass involverade ungdomarna är i deras egna aktiviteter. I Nattfotbollen utövas olika sporter beroende på område. I Vivalla utövas framförallt basket och fotboll medan det i Markbacken och Tegelbruket främst är dans, futsal och basket som erbjuds. Valen av sporter baseras till stor del på vilka typer av föreningar som medverkar, där det i dagsläget är fotbollsföreningar, dansförening och basketföreningar som deltar. Deltagande ungdomar har däremot möjlighet att själva få välja om de vill göra någon annan aktivitet eller sport under aktivitetstiden. Det finns således en tydlig tanke om att ungdomarna som deltar i Nattfotbollen både ska vara delaktiga och få utrymme att vara sig själva samtidigt som en social kontroll och ram runt aktiviteterna föreligger. Ungdomarna får välja vilken eller vilka sporter och/eller aktiviteter de vill utföra. En deltagande ungdom, tjej 16 år, i Vivalla berättar: *Vi brukar kanske ha olika aktiviteter. Om vi kanske kör basket en gång, eller fotboll eller... ja, det finns mycket att göra men det beror på vad majoriteten säger att de vill göra.* I Tegelbruket är det däremot förutbestämt att det är basket och fotboll som kommer att erbjudas. Ungdomar som har deltagit i Nattfotbollen under en längre tid känner väl till regler och riktlinjer, vilket innebär att de får en förutsägbarhet kring vad som kommer att ske och vad som kan ske om till exempel regler skulle brytas. De ungdomar som kommer till Nattfotbollen för första gången får istället nya regler och riktlinjer att förhålla sig till. Reglerna berör såväl sociala bemötanden och beteenden som ordningsregler av mer fysiskt slag. Ibland kan det hända att ungdomar som är obekanta med reglerna utagerar och testar gränserna för regler och ledarnas kompetens och ledarskap. Äldre på basketplanen ges större tillit och därmed behöver inte ledare vara på plats. De som spelar futsal har istället en hårt hållen struktur med domare, visselpipa och poängtavla, vilket stimulerar till tävling och är näraliggande till en matchstruktur.

LEDARSKAP

En fältassistent berättar att en uppfattning om Nattfotbollen i Tegelbruket är att det finns tydliga förväntningar på hur såväl ungdomar som ledare ska vara, där det är viktigt med ett ledarskap som hjälper ungdomarna att veta vilka förväntningar som finns:

“ *Det händer inte tråkigheter där inne. Alla vet sina roller... det finns ledare med ett tydligt ledarskap. Det förväntas av dig att*

du ska spela... ja, sköta den roliga delen som du ska göra. Och alla vet vad... hur de ska bete sig där, för att gör man inte det så blir man dragen åt sidan och så pratas man med. Och då fattar man till slut vad det är som krävs av dig där på planen. Och då är det positivt. Negativt är när du inte vet, osäker, inget tydligt ledarskap.

I Vivalla har ansvariga för basketaktiviteten haft diskussioner med ledare om konflikthantering och bemötande med syftet att förmedla en tydlig och enhetlig bild till ungdomarna om ledarnas roll och konsekvenser vid konflikter. En ansvarig i Vivalla berättar:

“ /.../ vi har haft i början tuffa ungdomar som ska komma och ”vem är du? Varför ska du säga regler till mig?” till exempel... Ja, men vi satt och... ’ni ska förklara’ har jag sagt. ’Ni ska förklara att så här jobbar vi här’. Så vill man vara här måste man lyssna och är det någon som inte lyssnar alls då som sagt sitter vi med vid sidan i ett eget rum och berättar att ’vill du fortsätta att vara här...’ så jobbar vi.

Utvärderingarna är en del av vad som kan beskrivas som arbetet för att få en enhetlig referensram avseende ledarskap och bemötandet gentemot ungdomar men även avseende social kontroll. Ansvariga har på olika sätt samlingar och träffar med ledare innan och/eller efter Nattfotbollsaktiviteter. I Tegelbruket avseende aktiviteterna på nattetid samlar alltid ansvarig de ledare som ska delta under kvällen för att diskutera. På fotbollssidan sker även kortare utvärderingar efter aktiviteterna är avslutade. I Vivalla på basketsidan samlar ansvarig de ledare som deltar en halvtimme innan varje aktivitetstillfälle men även efter varje aktivitet under en halvtimme i syfte att utvärdera kvällen, vilket uttrycks i följande uttalande:

“ När alla ungdomar går hem sitter alla ledare och går igenom hur kvällen var, vad det är som har hänt. Kanske har jag varit i en hall och det har hänt något i en annan hall och då berättar

dem det .... Så vi får information om allt som har hänt. Det kan hända att någon förälder ringer mig, så det är inte bara de som är på plats som har svar.

Genom de här samlingarna skapas gemensamma referensramar för ansvariga och ledare, vilket i sin tur skapar förutsättningar för ett enhetligt förhållningssätt gentemot de ungdomar och unga vuxna som de möter under Nattfotbollen. Den sociala kontrollen omfattas bland annat av att upprätthålla ordningen av normer och önskvärda beteenden (jfr Hirschi, 2002/1969). Ledarnas utvärderingar och arbete för att skapa ett enhetligt förhållningssätt kan urskiljas som en strategi i att skapa gemensamma normer genom social kontroll. En brottsförebyggande faktor gäller den om att agera utifrån en moralisk övertygelse i linje med samhällets värderingar (jfr Hirschi 2002/1969). Ledarna kan i sina roller därmed även identifieras arbeta för att deltagande ungdomar ska ges ramar vad gäller beteende och val av handlingar i relation till vilka beteenden som är rätt respektive fel. Interaktioner mellan ungdomar respektive mellan ungdomar och ledare kan sammantaget beskrivas ha relationer och relationsskapande som grund, där Nattfotbollsaktiviteter är en av de arenor som används för att bygga relationer.

SAMMANFATTNING

Interaktioner mellan ungdomar och ledare består såväl av relationskapande utanför som under Nattfotbollsaktiviteter. Relationsskapandet påverkas således av huruvida ungdomarna har relationer till ledarna och de ansvariga sedan tidigare. Inom ramen för relationskapandet kan vidare möjligheter för ungdomar att integreras socialt men även att stärka banden till det omgivande samhället och samhället i stort föreligga. En tyngdpunkt ligger därför här på att som ledare och ansvariga säkerställa att relationsskapande ges utrymme för att på så sätt främja sociala band och den sociala integrationen – förutsättningar för social sammanhållning. Inbäddat i Nattfotbollsaktiviteter finns vidare konflikthantering, där utspel kan ske både mellan ungdomar men även mot ledare. I arbetet för att skapa gemensamma förhållningssätt gällande normer och fostran av ungdomar är utvärderingar av Nattfotbollsaktiviteter en central del i båda Nattfotbollsområdena. Ungdomar kan genom en enhetlig och gemensam referensram tillhandahållen av ledare få tydliga rutiner, regler och normer att förhålla sig till under Nattfotbollsaktiviteter, vilket också skapar förutsägbarhet för ungdomarna. En sådan förutsägbarhet och tydlighet kan

lämna utrymme till sociala relationer istället för diskussioner och förhandlingar om hur Nattfotbollsaktiviteter borde eller ska bedrivas och innehålla i termer av regler och rutiner.

NATTFOTBOLL I SIN LOKALA KONTEXT

I följande avsnitt presenteras Nattfotbollsaktiviteter i relation till det omgivande sociala sammanhanget och kontexten. Inledningsvis presenteras samarbete mellan föreningar och projektledare följt av kommunikation och samarbete mellan och inom föreningar. Avslutningsvis behandlas föreningars samarbete och relationer med centrala lokala aktörer i respektive Nattfotbollsområde.

RELATION OCH KOMMUNIKATION MELLAN FÖRENINGAR OCH PROJEKTLEDARE

Nattfotbollen under ledning av stiftelsen Goodsport har utarbetat vissa gemensamma riktlinjer och regler – inom ramen för dessa utformas sedan regionala och lokala anpassningar till specifika villkor och upplevda behov. Nattfotbollen, i Örebro även kallad Örebroandan, har en projektledare som ansvarar för verksamheten på ett övergripande plan i kommunen. Projektledaren arbetar på framförallt två nivåer:

“ Vi har en... hela organisationen för Örebroandan /.../ Jag är ju i ledningsorganisation i och med att jag är den enda som är anställd. Och där har jag en styrgrupp som består av dom som är uppdragsgivare, det vill säga Örebro läns fotbollsförbund, Örebro kommun och ÖBO. /.../ Den andra rollen, det är ju operativt, det vill säga att se till att föreningarna kommer med. /.../ Jag är också den som får fatta beslut om att... vi har haft två föreningar i sommar som inte uppfyllt de krav vi har... och då får jag sitta och ta dom diskussionerna. Och sen skulle jag nog säga att den viktigaste delen, det är nog lite, därför jag har fått den rollen... det är ju utvecklingen.

Projektledaren ingår i och svarar alltså till en styrgrupp bestående av representanter från föreningsliv, kommun och det kommunala bostadsbolaget. Projektledarens

roll består av att operativt sköta Nattfotbollen genom att bland annat ta in föreningar, föra diskussioner med och ta beslut om föreningar inte uppfyller kraven att ingå i Nattfotbollsverksamheten samt – framförallt – att upprätthålla kontakten med föreningar under perioder av aktivitet där såväl planering som resurser och behov för respektive lokalområde diskuteras. Föreningarna möts framförallt i forum tillsammans med den lokala projektledaren, där det i regel är en kontaktperson från varje förening som deltar. Projektledarens förväntningar på kontaktpersonerna handlar om olika aspekter, vilket illustreras i följande uttalande:

“ *Det är att de är med på träffarna vi bestämmer. /.../ Jag förväntar mig att de har kommunikation med mig beroende på när de inte klarar av att göra uppdraget. Och uppdraget är ju att bemanna de tider som är, och kör vi 19-22 som är det vanligaste så ska de vara bemannade och på plats 18.30-22.30.... och vi har kravet att ledarna ska vara +18, ledarna ska gå utbildningen och ledarna ska vara drogfria. Jag förväntar mig också att de rapporterar varje verksamhetsgång, så när de är klara så har vi en app... en länk som är kopplad till Goodsport, där vi... där jag kan gå in och hämta om jag vill.*

Nattfotbollen under ledning av stiftelsen Goodsport har utarbetat vissa gemensamma riktlinjer och regler – inom ramen för dessa utformas sedan regionala och lokala anpassningar till specifika villkor och upplevda behov. Nattfotbollen, i Örebro även kallad Örebroandan, har en projektledare som ansvarar för verksamheten på ett övergripande plan i kommunen. Projektledaren arbetar på framförallt två nivåer:

“ *Goodsport har ett antal utbildningar så där har vi haft fyra personer som gick upp och gick en utbildning som egentligen är en årsutbildning. Man träffas på en kursgård och så kör man fredag, lördag och söndag och där man pratar mycket om rollerna när du är på Nattfotboll, alltså... 'jag är någon som tar emot ungdomarna', 'jag är någon som driver själva aktiviteten', eller 'jag är en hängare på, liksom, i arenan eller*

den platsen'. Och det är klart att i den bästa av världar så skulle vi ha möjlighet att utbilda alla ledare... så blir det inte utan då blir det ansvariga i föreningar. Så dem som vi har som kontaktpersoner väljer ut antingen sig själva eller någon ledare.

Utbildningarna som Goodsport tillhandahåller ges således inte till alla ledare utan några utvalda personer får delta och sedan förväntas dessa föra vidare informationen och kunskapen till föreningarna och de involverade på hemmaplan. Inom föreningarna sker en ständig kommunikation och ett tätt samarbete mellan ansvariga, ledare och projektledare. Relationen mellan projektledaren och föreningarna baseras enligt den förstnämnda på tillit och förtroende:

“ Det handlar inte så mycket om projektledaren /.../ Relationerna skulle jag säga är det absolut viktigaste och att få dem att förstå att det är de som är ansvariga för verksamheten: 'jag är inte någon kontrollör på något sätt men jag vill heller inte se att ni gör något ni inte kommer överens om, för gör inte ni... då har jag inga problem med att då är ni borta'.

Relationen handlar således även om olika ansvarsområden och att föreningarna blir delegerade uppgifter utifrån det förtroende som finns. Det finns till exempel gemensamma bestämmelser för vilka som ska vara ledare, där det är föreningarna som har ansvar över de ledare som ska arbeta med ungdomarna. Den lokala projektledaren berättar:

“ De krav som är, är att antalet ledare som man bestämmer att man ska vara där med också är där, ledarna ska vara minst 18 år, ledarna ska gå utbildning, ledarna ska vara nyktra och drogfria och ledarna ska av föreningarna kollas upp avseende brottsregistret. Inte vi utan föreningarna. För ledarna är inte våra utan föreningarnas. /.../ Det är föreningen som har sina ledare och det är föreningen som har ansvar över sina ledare.

Det tycks därmed finnas en inbyggd tillit till föreningarna samtidigt som en kontrollaspekt kan identifieras. Föreningarna delegeras att tillhandahålla

ledare som uppfyller kraven som ställs men även att praktiskt organisera och verkställa de veckovisa aktiviteterna som erbjuds. Som tidigare nämnt har såväl projektledare som kontaktpersoner från föreningar även krav på sig att delta i regelbundna träffar. Projektledaren träffar föreningarna från Vivalla i regel en gång per vecka medan träffarna med Tegelbruket sker cirka en gång per månad. Anledningen till att projektledaren träffar föreningarna i Vivalla oftare än föreningarna i Tegelbruket är framförallt att Vivalla har fler klubbar involverade samt att fler typer av aktiviteter anordnas, till exempel under somrarna.

FÖRENINGAR I RELATION TILL SOCIALA INSATSER OCH UTVECKLING AV DEN EGNA VERKSAMHETEN

Föreningarnas deltagande i Nattfotbollen kretsar inte enbart kring Nattfotbollsaktiviteter. En central del i den lokala organiseringen av Nattfotbollsaktiviteter berör den om ekonomiska medel till de föreningar som är involverade och ansvarar för aktiviteter samtidigt som föreningarna genom sitt deltagande också ges tillfälle att rekrytera nya medlemmar och utveckla den egna föreningen. Projektledaren framhåller att ekonomiska medel är en sådan aspekt av att utveckla föreningar, vilket illustreras med hjälp av följande citat:

“ *Det blir en typ av... vi lockar föreningarna att vara med, med pengar till föreningarna, och föreningarna har lärt sig att gör vi det här bra så tjänar vi ganska mycket pengar till föreningen samtidigt som utbildning och utveckling är det vi strävar efter.*

En ansvarig från en förening i Vivalla pekar på nyttan av att vara involverade i Nattfotbollen utifrån föreningens möjlighet att utvecklas utifrån ett perspektiv av Vivalla som ett område med låg socioekonomisk status:

“ *De som jobbar i Örebroandan från vår förening... det är A-laget kan man säga. Det är stora tjejer och killar och det är som vi sa att för att de ska kunna spela sina matcher, kunna åka på cuper, göra roliga saker tillsammans, då sa vi att då måste de jobba med Örebroandan. Vi har lagt krav på dem. De måste jobba med Örebroandan för att de ska kunna göra såna saker för att... vi kommer från ett område där familjer med många*

barn, arbetslösa föräldrar, så att... spelare kan inte betala allt och vi vill inte att de ska sluta bara för att de inte kan betala. Utan vi har fixat jobb till dem som ska göras. Och en av de här grejerna är Örebroandan.

En ytterligare aspekt som föreningar framhåller är att värva medlemmar, vilket en ansvarig i Vivalla uttrycker på följande sätt:

“*Örebroandan är spontant organiserad idrott men också 'kom som du är'. Och där börjar vi också få möjlighet att träffa andra ungdomar som bara vill komma spontant och göra saker men med tiden de har kommit och vill också vara medlemmar. Så det var också en reklam till föreningen att vara med i Örebroandan.*

Ett ytterligare exempel är den sociala gemenskapen i att ges möjlighet att börja i förening samtidigt som ungdomar får utöka sitt sociala nätverk, vilket en deltagande ungdom, kille 16 år, i Vivalla uttrycker på följande sätt:

“*Du får allting som du vill. Eller typ, du kan få vänner väldigt snabbt här och du kan få, vad heter det... ett lag som du kan spela med i basket. Alltså, om du kommer hit och du blir sugen på basket och vill köra det många gånger, tills du har lärt dig. Som jag, jag kunde inte köra basket när jag började men nu kan jag köra det till slut.*

Ungdomar som deltar i Nattfotbollen och som blir medlemmar i föreningar kan också ges förtroende att vara ledare, vilket en ledare, kille 18 år, i Vivalla uttrycker på följande sätt:

“*Jag var faktiskt med men jag gick inte så mycket för jag hade skolan och träningar och matcher. Jag visste inte om att Örebroandan fanns men när jag kom in på föreningar tyckte de att jag var bra och så och sen blev jag ledare. Först visste jag inte vad Örebroandan var. Ibland kom jag och spelade men bara för att latta och så.*

Föreningar kan således genom Örebroandan erbjuda unga vuxna rollen som ledare, där ovan exempel visar att vissa ledare själva har varit med som deltagare i Örebroandan. Ungdomar kan därigenom kunna använda sina sociala relationer i ett nätverk till att engagera fler ungdomar, både i egenskap av ledare men även deltagare. Projektledaren beskriver att det är optimalt om hälften ingår i en förening och hälften inte, där en fördelning med mindre föreningsaktiva än icke föreningsaktiva inte eftersträvas:

“ *Jag tror inte att det är bra att det är 90-10, som någon säger ja men då har vi nått fler... ja vi måste ha dom som är med i förening så dom kan lära dom andra också... 'haka på mig på torsdag då ska jag och träna'. För det är ju liksom ändå ett mål att dom ungdomarna som kommer på fredagarna och lördagarna, ska få något vettigt att syssla med.*

Nattfotbollen beskrivs således som ett medel eller ett introducerande steg för ungdomar att nå vidare sysselsättning. En typ av kretslopp kan här utkristalliseras mot bakgrund av att Nattfotbollen kan uppmärksamma ungdomar till att pröva olika aktiviteter och komma i kontakt med föreningar, för att sedan bli medlemmar och till sist även ledare för Nattfotbollen och då ges möjlighet att utvecklas som förebilder och ledare och påverka ytterligare ungdomar att delta i aktiviteterna – såväl i Nattfotbollens verksamhet som i föreningslivet.

En brännpunkt i Nattfotbollens verksamhet är den om vilka föreningar som ska vara involverade. I Vivalla finns det lokala områdesknutna föreningar medan det i Tegelbruket istället är en förening med flera grenföreningar samt en förening som inte är knuten till Tegelbrukets ordinarie verksamhet som ansvarar för Nattfotbollen. I ett lokalområde kan däremot flera föreningar vara intresserade av att ingå i Nattfotbollen men där redan etablerade föreningar vid sådana fall behöver backa undan till fördel för de nya föreningarna. Den lokala projektledaren berättar:

“ *Om det kommer en ny förening så vill ju föreningen ha några platser. Och då kommer det bli ramaskri för då måste de ordinarie föreningarna släppa några ledare. Och det kommer de säga att 'det vill vi inte'. Och då kommer jag säga så här:*

'den här föreningen två och den här föreningen två och den här föreningen två. Och så tjuvtror ni inte på varandra utan ni gör det i samförstånd och vill ni inte så tar vi in tre nya klubbar'. Och det är ju det här spelet.

En situation där nya föreningar involveras i Nattfotbollen kan således innebära minskade intäkter för enskilda föreningar, vilket belyser en typ av beroenderelation mellan föreningar och engagemanget i Nattfotbollen avseende ekonomiska medel. Engagemanget i Nattfotbollen innebär samtidigt en källa för ekonomiska medel som kan främja föreningarna och utvecklingen av ungdomslag. Det lokala föreningslivet kan således påverkas på olika sätt avseende föreningarnas fortlevnad och utveckling. Nattfotbollsverksamheten i sig kräver dock – förutom intresserade föreningar och projektledare – även finansiering för att såväl kunna starta upp Nattfotboll som för att utveckla och expandera. I Örebro använder sig den övergripande verksamheten Örebroandan av främst kommunala medel och där företag används vid sponsring av små medel eller produkter till aktiviteter. Den lokala projektledaren berättar:

“ /.../ så har vi här i Örebro satsat på att det bara är kommun eller kommunala bolag som går in med medel och att vi istället kan ta pengar från företag som lite grädde på moset. /.../ då är det mycket lättare för företagen att ställa upp. /.../ när konjunkturen vänder så är det inte säkert att företagen har de pengarna kvar och då är det lättare tror vi att vi har kommunen med oss.

Utifrån citaten ovan kan en plattform för sociala nätverk och möjlighet att stärka sociala band urskiljas. Nattfotbollen bildar en mötesplats för såväl ungdomar som vuxna att stärka sociala band till samhället men framförallt till föreningslivet (jmf Hirschi, 2002/1969). Deltagandet i det samhälleliga livet och organisationer skapar vidare förtroende mellan människor, där även gemensamma normer av samhällsengagemang växer fram (jmf Putnam, 2000). Genom att ungdomar får möjlighet att komma i kontakt med föreningar och bli medlemmar kan ungdomar således ges inträde till att engagera sig i organisationer och samhällslivet, vilket också ger förutsättningar för att förtroende och tillit kan skapas mellan ungdomar och samhället.

Ungdomar som blir medlemmar i föreningar kommer således i kontakt med normer, värderingar och gemenskap i samhället som kan stävja ett utanförskap och förebygga en utveckling av normbrytande beteende. Involverade föreningar kan vidare identifieras befinna sig i en situation där de både utför en social insats men där den egna föreningen samtidigt stärks. En viktig aspekt gällande föreningarnas utförande och involvering handlar således om förståelsen av social integration i sammanhanget eftersom att innehållet och målet som ansvarig projektledare och föreningar bygger Nattfotbollsaktiviteter på behöver ha en förankring i ungdomarnas enskilda behov och resurser (jmf Kamali, 2004).

SAMARBETE MELLAN FÖRENINGAR

Föreningarna samarbetar inte enbart med projektledaren utan även med varandra på olika sätt. Samarbetet och kommunikationer mellan föreningar ser däremot olika ut i de två lokalområdena. I Markbacken finns inte något större etablerat samarbete mellan föreningarna i Örebroandan. Samarbetet handlar snarare om relationer inom Tegelbrukets ordinarie verksamhet eftersom dansen också har sin grenförening i Tegelbruket, vilket en ansvarig uttrycker på följande sätt:

“ Vi har ju samarbetat med basketen och haft event tillsammans, då har vi ju träffat deras deltagare. Några utav dem i alla fall. Och så träffas vi alltid i korridorerna men... och jag tror att barnen och ungdomarna som är mer i huset träffar alla andra men jag som ledare har inte den tiden. /.../ Jag har en god relation till personal på plats och även cheferna som arbetar och har hand om... dem har vi alltid en kommunikation med. Men det är inte så att vi hinner hänga med basketen eller fotbollen. /.../ vi försöker samverka mer och försöker hitta sätt för hur vi ska träffas men som Örebroandan som har fotbollen och vi har dansen, vi träffas ju inte under samma tider ens. För det är olika.

En ansvarig i Vivalla berättar att föreningarna som håller i Nattfotbollen i Vivalla brukar hålla sig för sig själva under tiden för aktiviteterna men att det finns en nära kommunikation mellan föreningarna innan och under helgernas aktiviteter samt vid träffarna med den lokala projektledaren. En ansvarig i Vivalla berättar:

“ Vi träffas när vi ska träffa ansvarig för Örebroandan. Om han ska berätta något nytt för oss. Då träffar vi varandra, annars under Örebroandan. Nu eftersom det är två hallar är vi upptagna med vår hall och de är upptagna med deras. Men när vi ska hämta material till exempel då träffas vi eftersom Örebroandans material står i samma förråd till exempel. Men nu som det... blir stor grupp och vi kör utvärdering själva och de kör utvärdering själva och de kör i den andra hallen och vi kör i stora hallen. Annars är det mycket kontakt. Vi ringer varandra om det behövs och så om de behöver hjälp från oss eller om vi behöver hjälp från dem. Vi ringer varandra mycket.

Det sociala avståndet mellan föreningarna involverade i Nattfotbollen skiljer sig därmed åt mellan de två lokalområdena, vilket främst tycks bero på skillnader avseende tidpunkt för aktiviteter. Det tycks också bero på att föreningarna inte har något större samarbete eller kontakt utanför Nattfotbollens verksamhet. I kontakten med projektledaren kan även föreningar i Nattfotbollen få krav på sig men där engagemanget kan vara till nytta på flera olika sätt, bland annat avseende utveckling men även att erhålla resurser. Här spelar även att den ena verksamheten är lokalanknuten på ett helt annat sätt än den andra, föreningarna i Vivalla arbetar normalt i Vivalla, andra sociala länkar kan ledigt förutsättas. Projektledaren berättar om sin roll för att utveckla föreningar:

“ Det är ju projektlederi, inte att jag går ner och visar... /.../ På Andan bör jag visa hur ska du kunna vara en ledare där ute och att du ska vara ledare. /.../ För mig så är det mer att se på det högre uppifrån och inte vara så stuprör. /.../ Det är inte fotbollsträning,... du får vara hur duktig fotbollstränare du vill men nu ska du vara ledare och ikväll ska vi spela volleyboll... 'Jag behöver flera', 'Nej, du behöver bara ha en volleyboll. Eller om du behöver 10 volleybollar då ringer du till den föreningen för de är också med och då har du hen som kontaktperson', 'Ska jag ringa?', 'Ja, du ska ringa för du sa ju att du ville

vara med i vår verksamhet. Och sen kan du fråga hen om kontaktpersonen kan flytta sina ledare hit och så tar du dina ledare och åker dit.

Ur ovanstående beskrivning är det särskilt värt att notera och reflektera över föreningarnas olika former av samarbete men även vilka förutsättningar som ges för att samarbete mellan föreningar ska kunna ske. Graden av socialt kapital i sociala nätverk påverkas bland annat av hur väl information kan flöda mellan de sociala nätverken och vilka normer för ömsesidighet och beroende av relationer som föreligger (Putnam, 2000). Vid relationer och samarbete mellan sociala nätverk kan förtroende och tillit växa, vilket kan skapa möjligheter för att få resurser och skapa en social gemenskap (ibid.). Projektledaren arbetar för att sammanknyta kontakter mellan föreningar och att arbeta för att ledare ska anordna aktiviteter på andra platser. Utifrån ovan aspekter är således ett mål hos Nattfotbollens ledning att såväl delegera som sammanfläta kontakter mellan föreningar för att på så sätt kunna möjliggöra att broar skapas mellan olika sociala nätverk. Det kan däremot urskiljas en förutsättning för detta i och med att föreningar tycks behöva ha ytterligare gemensamma nämnare än att vara involverade i Nattfotbollen. En utmaning här handlar till exempel om att separata föreningar har hand om aktiviteter på olika tidpunkter, vilket ofta leder till en distans mellan de sociala nätverken i lokalområdet snarare än broar. Sammanfattningsvis handlar detta om att ge möjligheter till föreningar att möta andra föreningar, vilket även kan få ungdomar att möta andra och därigenom integreras med andra sociala nätverk som annars skulle ha varit svåra att komma i kontakt med.

FÖRENINGAR OCH LOKALA AKTÖRER

I Nattfotbollsverksamheten i både Tegelbruket och Vivalla finns en framarbetad samverkan mellan de lokala verksamheterna som Nattfotbollen huserar i. Tegelbrukets Nattfotbollsverksamhet är kopplad till att två till tre anställda från Tegelbruket är engagerade under helgerna. Det är även med en kontaktperson tillika ansvarig personal vid Tegelbruket som den lokala projektledaren samarbetar och kommunicerar. I Vivalla finns istället nära kopplingar till fritidsgården som ligger alldeles bredvid hallarna där aktiviteterna utövas och dit ansvariga från föreningarna har kopplingar genom att de arbetar där. Projektledare framhåller att samarbetet med verksamheterna blir till en säkerhet

i att Nattfotbollsverksamheterna kan fungera även om något inför en kväll skulle gå fel, vilket illustreras med hjälp av följande uttalande:

“ *I förberedelsearbete så kan det hända att ledare inte är där och då blir det jättejobbigt. Och då har vi säkerställt i Vivalla att det är någon från gården som är där. Då är det klart att någon häromkring vet om det och tar det ansvaret. I Tegelbruket är det säkerställt eftersom att det är personal som är där eftersom att vi annars inte kommer in i lokalen. /.../ Händer det något så åker jag självklart ut*

Fritidsgården i Vivalla har köpt in Örebroandan som en tjänst under fredagar och kan därmed erbjuda Nattfotboll som aktivitet till besökare vid fritidsgården. En ansvarig från fritidsgården beskriver att verksamheterna vill fokusera på vilka möjligheter det finns att nå ut till ungdomar gemensamt: *Vi räknar det som vår aktivitet och vår verksamhet; inte som en konkurrent. Vi räknar hur många ungdomar vi når och hur stora möjligheterna kan bli i området oavsett om det är fotboll eller basket eller Örebroandan eller här.* I jämförelse med Vivalla har istället Tegelbruket ett annat upplägg, vilket framförallt beror på inbokade tider och salar. Tegelbrukets Nattverksamhet startar när Tegelbrukets ordinarie verksamhet slutar, vilket gör att ungdomar inte har möjlighet att till exempel nyttja husets övriga resurser annat än idrottshallen. Undantaget är dansaktiviteten som erbjuds under dagtid då den ordinarie verksamheten är igång. En sådan situation kan utgöra att en distans till Tegelbruket som mötesplats utvecklas eftersom ungdomarna och unga vuxna inte ges tillfälle att upptäcka föreningshusets aktiviteter och verksamhet. Samtidigt har det visat sig vara många ungdomar som redan är aktiva i huset som också deltar i Nattsporten. På så sätt kan en tydlig koppling mellan Nattfotbollen och vilka ungdomar som deltar då det inte enbart tycks vara närheten mellan lokalerna som utgör en sammanflätning utan även personal och relationer. En ytterligare skillnad mellan fritidsgården i Vivalla och Tegelbruket är verksamheterna i sig. Vivalla är en kommunal fritidsgård medan Tegelbruket är organiserat som en förening som huserar flera olika grenföreningar och tillhörande aktiviteter. Ett av kraven för att som ungdom få vara i Tegelbruket är även att inneha en form av medlemskort. En fältassistent berättar följande:

“ *Markbacken har ingen fritidsgård exakt.. alltså, Tegelbruket är något annat än fritidsgård. Det är större än en fritidsgård och de jobbar på ett helt annat sätt än en fritidsgård. Så att aktörer i området finns inte tyvärr. Ungdomar som bor i Markbacken, de vistas inte i Markbacken heller. Antingen är man tillräckligt gammal för att komma in på Tegelbruket och då gör man det. Eller så är man inte det och då är man på olika gårdar, fritidsgårdar, som är i närheten av det. /.../ Tegelbruket jobbar på ett annat sätt. Det är inte riktigt som... du kan inte bara... eller kan du men det är uttalat att några gånger kan du bara gå och hänga där men sen vill de att du ska delta i deras aktiviteter. Det kravet har inte de andra fritidsgårdarna.*

Mot bakgrund av att Tegelbruket i sin ordinarie verksamhet använder sig av krav på medlemskap och att många ungdomar som deltar i Nattfotbollen även är involverade i Tegelbrukets ordinarie verksamhet kan således en skillnad gentemot ungdomarna som besöker Vivalla fritidsgård urskiljas. Ungdomarna i Tegelbruket är inte nödvändigtvis engagerade i en idrottsförening men kan ha ett medlemskap i föreningen Tegelbruket och ingår därigenom i ett liknande föreningsssammanhang – om än med fokus på olika former av aktiviteter och socialt umgänge – med sig. Tegelbrukets personal arbetar däremot med även med uppsökande verksamhet i olika stadsdelar i Örebro, vilket innebär att personalen genom relationer med ungdomar också kan framföra information om Nattfotbollen när de berättar om Tegelbruket.

Sociala nätverk som karaktäriseras av att vara homogena består ofta av sammanslutna grupper medan heterogena sociala nätverk omfattar flera nätverk som har vävts samman (Putnam, 2000). En vidare utmaning som kan urskiljas är att föra fram information om Nattfotbollen till ungdomar som inte är engagerade i Tegelbrukets ordinarie verksamhet för att nå övriga ungdomar och därigenom att undvika att en homogen grupp av ”Tegelbruket-ungdomar” uppstår – på samma sätt som det också kan uppstå en grupp av ”Vivallaungdomar” i Vivallas verksamhet. En ytterligare faktor är dock, som tidigare nämnt, att deltagande ungdomar i Tegelbruket kommer från stadsdelar över hela Örebro. Gruppen av ungdomar i Tegelbruket kan således beskrivas varken som homogen

eller heterogen eftersom att gruppen inte kan beskrivas som sammansluten samtidigt som det inte kan beskrivas som att flera sociala nätverk har vävts samman. Det kan däremot urskiljas homogena subgrupper i ungdomsgruppen som deltar i aktiviteterna, vilket kan innebära att det finns utvecklade lojaliteter inom subgrupperna. Sådana lojaliteter kan leda till motsättningar, vilket bland annat kan tolkas visa sig i de fysiska och verbala konflikter mellan ungdomar som tidigare har beskrivits. Det är därför viktigt att arbeta för att överbrygga de homogena subgrupperna bland ungdomar i Nattfotbollen genom att skapa en mentalitet av solidaritet och gemenskap och att genom relationsskapande överbrygga sociala nätverk för att stärka de sociala banden.

SAMMANFATTNING

I både Vivalla och Tegelbruket har Nattfotbollen en nära koppling till fritidsgården respektive Tegelbrukets ordinarie verksamhet. I båda fallen är ansvariga ledare både föreningsaktiva och kopplade till verksamheterna i fråga. Samarbetet mellan föreningar kan identifieras vara av olika slag. En målsättning hos projektledaren är att föreningar ska överbrygga kontakten mellan lokalområden. I praktiken kan däremot föreningarnas kontakt med varandra beskrivas som begränsad men med vissa gemensamma kontakter och samarbeten. I Vivalla pågår Nattfotbollsaktiviteterna samtidigt, varvid en naturlig kontakt mellan föreningarna ofta sker. I Tegelbruket sker istället Nattfotbollsaktiviteter på olika tidpunkter, vilket är en anledning till att fotbolls- och basket aktiviteten under helgnätter inte har någon större kommunikation med dansaktiviteten på eftermiddagarna. Fotbollsföreningen som tillhandahåller ledare på helgnätter är dessutom inte belägen i Tegelbrukets byggnad, vilket ökar avståndet både socialt men även fysiskt mellan föreningarna.

NATTFOTBOLL I RELATION TILL OFFENTLIG SEKTOR OCH CIVILSAMHÄLLET

Nattfotbollsverksamheterna påverkas inte bara av närområdets sociala sammansättning och existerande föreningsliv utan även av de offentliga aktörer som verkar i detta, som till exempel socialtjänst, polis och skola, men också kontakten med civilsamhället och föräldrar.

OFFENTLIG SEKTOR

Aktörer i den offentliga sektorn verkar i båda lokalområdena men på olika sätt. En av de aktörerna är polisen. I Vivalla finns en lokal polisstation med områdespoliser som har ett fokus på Vivalla. Vivalla som bostadsområde kan kännetecknas av att vara ett socioekonomiskt utsatt område med en majoritet av de boende bestående av nya svenskar med olika kulturella bakgrunder. Vivalla är, som tidigare nämnt, klassificerat som ett särskilt utsatt område utifrån NOA:s indelning av svenska områden, där organiserad brottslighet föreligger och påverkar invånarna. En fältassistent berättar: */.../ det är ju klassat som ett särskilt utsatt område av polisen så att det finns ju stora utmaningar i området.* En av aspekterna som hör till utsattheten i området är även trångboddheten. I Markbacken skiljer sig däremot arbetet, en kommunpolis följande: *Det är inte samma organisering i Markbacken som i Vivalla.* Polisen arbetar brottsförebyggande på olika sätt, där en metod är arbetssättet Effektiv samordning för trygghet (EST) som används i hela Örebro. En kommunpolis berättar:

“ *I EST ingår bland annat alla kommunala verksamheter, ÖBO, Västerporten, väktarbolag, kollektivtrafik, SOS, Region Örebro län, Länsstyrelsen. Om en ny aktör kommer ser vi vilken som ska knytas in. Rapportera... in till alla verksamheter det man ser. Lägesbilder över hela Örebro och med fokus på stadsdelar till viss del. Partnerskapsområdet Vivalla ett av dom. Där finns tätare lokalsamverkan som är kopplad till områdespoliser. Kommunpoliser har ett mer strategiskt arbete än områdespoliser på plats.*

Arbetssättet handlar framförallt om samarbete och samverkan kring trygghet i bostadsområden och platser, där flera olika representanter ingår. Genom veckovisa träffar med representanterna kan rapporter och lägesbilder i olika områden identifieras, varvid en fördelning av resurser beroende av behov också kan genomföras. Inledningsvis är det platsen som är i fokus, där en åtgärd till exempel kan vara att öka närvaron av väktare. Om rapporterna från lägesbilderna fortsätter att visa på otrygghet diskuteras istället mer långsiktiga åtgärder. Ett exempel som lyfts fram är att om det finns många otrygghetsskapande ungdomar som hänger på en plats så är det platsen som blir föremål för åtgärder. Ett sätt

kan vara att öka någon form av vuxennärvaro, till exempel en nattvandringsgrupp. Det är då viktigt att få en gemensam lägesbild hos såväl kommun och polis som frivilligorganisationer. Åtgärdsarbetet kan då samordnas och fördelas. Om polisen inte hinner med att patrullera platsen kan nattvandring till exempel sättas in. En kommunpolis berättar:

“*Varje vecka ser vi över vad som behövs och fördelar resurser på vissa ställen. Om problemen kvarstår försöker vi arbeta mer strukturerat och långsiktigt, genom att bland annat göra orsaksanalyser. Vi kan till exempel behöva göra saker på lång sikt. Om skadegörelse finns över tid... övervakning kanske inte hjälper utan då kan det sättas in alltifrån polisiära, kommunala eller frivilliga åtgärder.*

En relativt ny insats i Vivalla centrum är användningen av kameraövervakning. Kameror för att övervaka platser får en roll som så kallade kapabla väktare (jfr Cohen & Felson, 1979). Övervakning genom kameror fungerar således som en kontroll av miljöerna för att verka både avskräckande och därmed förebyggande men också som ett verktyg för identifiering om brott begås i den offentliga miljön. Förutom mer situationell brottsprevention finns även ett etablerat samarbete mellan fritidsgård, föreningar och den lokala områdespolisen i Vivalla. En ansvarig i Vivalla berättar: *Våra poliser känns inte som att de är poliser utan det känns som att de är människor från området.* Trots att det brottsförebyggande arbetet sker övergripande över hela Örebro finns vissa skillnader mellan olika stadsdelar. En kommunpolis berättar:

“*Vivalla har mer resurser... det är enklare eftersom att vi har mer resurser där. Till exempel fanns problem med stängningar av centrum och det fanns en oro. Först använde vi väktare som stängde men som fick problem och fick stöttning från polis. Sedan arbetade vi med fastighetsvärdar och trygghetsvärdar från området som sedan också blev anställda vid fastighetsbolaget. Väktare och polis behövde inte vara där mer sen.*

Det har således i Vivalla skett en process av både situationellt men även långsiktigt brottsförebyggande arbete. I Tegelbruket finns också ett samarbete med polisen, där polisen genom den brottsförebyggande arbetssättet EST varje vecka träffar bland annat fältassistenter och andra aktörer för att diskutera kommande aktiviteter under veckan och helgen för Tegelbrukets ordinarie verksamhet men där också Nattfotbollen lyfts upp och uppmärksammas. Polisen får därmed information om vilka tider och dagar som Nattfotbollen är planerad till, vilket underlättar för att planera in besök när aktiviteterna genomförs. En kommunpolis vittnar om att det inte har rapporterats några större oroligheter rörande Örebroandans verksamhet: *Det har varit få tillfällen med ordningsstörningar... det kan lätt bli ordningsstörningar när man samlar så många ungdomar.* En annan kommunpolis är av liknande åsikt och uttrycker att Örebroandan inte har haft någon större problematik kopplat till sig, vilket illustreras med följande citat: *Varje vecka kör man uppkoppling med polis, kommun och fältare. Och då ser man vilka aktörer som är gång under helgen. Och där ligger Spontanfotboll som en punkt. ... Jag har aldrig hört att det har varit strul.* Den lokala projektledaren berättar att det inte går att avgöra om Nattfotbollen har haft effekt på lokalområden men att det går att tyda vissa trender och mönster gällande till exempel lugnare områden och engagemang i föreningar, vilket uttrycks i följande uttalande:

“ *Man kan nog säga att det enda vi vet med säkerhet är att i de områden där det finns fungerande föreningar, så är det lugnare i området än i områden där det inte finns. /.../ Det vi kan säga enkelt är att vi ser att föreningslivet ökar och vi har fler ungdomar på de mötesplatser som vi har. /.../ Sen gör inte vi det här och tror att vi är ensamma om det utan det är många, många andra aktiviteter som måste göras.*

I kontakter med det kommunala bostadsbolaget som äger bostäderna i Vivalla har information fåtts om att en nedåtgående trend i mängden skadegörelse har skett sedan Nattfotbollen startade. En ansvarig i Vivalla berättar:

“ *Sedan Örebroandan startade har det blivit mindre skadegörelse här i skolan på fönster och så där. Innan var de här och försökte göra sönder fönster och så... och vara på*

taket på skolan. De vill göra någonting och det försöker de att hitta .... När de vet att hallen är öppen då är de där.

Såväl polis som företrädare för Nattfotbollen har alltså identifierat att föreningslivet påverkas positivt av Nattfotbollen men att det inte enbart krävs en sådan typ av verksamhet för att skapa trygga områden för ungdomar och övrig befolkning. Det är däremot inte enbart flera typer av verksamheter som krävs utan även att verksamheter bedrivs på rätt sätt. En kommunpolis menar att det är positivt att sådana här typer av verksamheter finns om de organiseras på rätt sätt, vilket illustreras med följande uttalande: *Det är positivt om det ordnas med kontroll. Inte ett ställe att till exempel kunna deala med narkotika.* En förutsättning för att verksamheter ska vara fungerande ur ett brottsförebyggande perspektiv är enligt kommunpolisen att verksamheten kan tillhandahålla stabila ledare som agerar förebilder och att aktiviteterna inte blir en grogrund för andra ändamål, till exempel narkotikahandel. En annan kommunpolis argumenterar för en liknande åsikt:

“ *Det måste finnas någon form av ordning och reda. Jag förutsätter att det finns någon form av organisation kring Nattfotbollen. Det behöver inte vara jättemycket men något som gör att det funkar... så att det inte finns arenor för annat.*

Mot bakgrund av ovan citat kan således vikten av att Nattfotbollsverksamheten organiseras på ett sätt som gör att aktiviteterna fylls av såväl kontroll som positivt innehåll urskiljas, vilket går i linje med ett innehåll av social kontroll som syftar till att genom normer skapa gemensamma rättesnören för önskvärda beteenden eller sociala relationer (jmf Hirschi, 2002/1969). I uttalanden från samtliga grupper i urvalet återkommer däremot ett fokus på att Nattfotbollen erbjuder ett alternativ till att ungdomar befinner sig i riskfyllda situationer eller platser till skillnad från ett socialt innehåll. En kommunpolis berättar till exempel att bristen på sysselsättning kan leda till att ungdomarna sysselsätter sig med andra aktiviteter: Poliserna ute ser en markant skillnad när det finns en sysselsättning för ungdomar... det finns annars fler som drar runt och det händer saker. En annan kommunpolis uttrycker på liknande sätt att platsen är viktig men betonar däremot aktivitetens roll, vilket illustreras med följande citat: När det finns en bra struktur på det så tror jag att det är väldigt nyttigt. Man får

en aktivitet istället för att hänga i centrum eller i trapphus. Det är klart att om det är en strukturerad aktivitet som är gratis så är det alltid bra. En ansvarig i Vivalla menar på liknande sätt att Nattfotbollen tillhandahåller möjligheter till fysisk aktivitet och att ungdomar inte lägger tid och energi på att isolera sig hemma eller ägna sig åt normbrytande beteende:

“ *Man mår bra fysiskt, man springer, man får ta ut sig och får ut energi. Så kommer man hem och är trött, duschar, äter och sover istället för att kanske vara hemma och bara hålla på med spel eller vara någon annanstans och göra dumheter.*

Möjligheten att erbjuda ungdomar ett alternativ till att hänga i centrum är även något en ledare från Tegelbruket påpekar som en viktig del gällande Nattfotbollen:

“ *Att ungdomar har någonstans att vara på kvällen. Jag tror att det är väldigt viktigt för många av dom. Inte för alla men för många är det väldigt viktigt att ha någonstans att gå en fredag- och lördagskväll och inte hänga uppe i centrum eller uppe på stan och har någonting att göra helt enkelt på kvällar och helger.*

En deltagande ungdom, kille, 18 år, i Vivalla är av en liknande åsikt: *Istället för att springa på stan och göra något annat. Istället kan man vara här och spela och ha kul tillsammans.* En deltagande ungdom, tjej 16 år, i Vivalla uttrycker vidare att föräldrarna anser att Nattfotbollen är en bra plats för att ungdomarna då kan vara i en trygg miljö:

“ *Mina föräldrar tycker att det är jättebra så länge som jag inte typ, alltså, det här är ganska bra istället för att jag ska vara ute och göra annat och... ja, typ annat som dåliga saker typ, ja... förstöra ute, hamna i kriminalitet... Man vet aldrig vad som händer. För oftast så är det att man är ute och vet inte vad man ska göra och sen leder det till dåliga saker... så därför är det bra att det här är öppet. Så att man vet vad man gör på en fredagskväll. Något som är bra.*

Utifrån citaten ovan kan Nattfotbollen i egenskap av aktivitet och verksamhet men framförallt av plats skönjas ha en stor betydelse. Individens val av att spendera tid på aktiviteter och att involvera sig i olika former av sammanhang kan stärka sociala band till det etablerade samhället i och med att utrymmet för att ägna sig åt antisocialt beteende minskas (Hirschi, 2002/1969). Grundargumentet som kan identifieras är således att om ungdomar är på Nattfotbollen så kommer de inte att ägna sig åt normbrytande eller lagöverträdande beteende eller umgås i kretsar med antisociala attityder. "Platser" och "stan" uttrycks som riskfyllda situationer där ungdomar kan hamna i kriminalitet hamnar i fokus där ungdomar ska rustas för att stå emot och hållas borta från. Ungdomarna tilldelas en passiv roll genom att de istället för att bli utsatta för kriminalitet och negativa utvecklingsspiraler ska befinna sig på en plats där de kan skyddas. Att ungdomar befinner sig på Nattfotbollen behöver däremot inte stävja utvecklandet av ett normbrytande beteende på längre sikt. Ungdomar har till exempel fortfarande möjlighet att sig åt lagöverträdelser efter Nattfotbollensaktivitetens slut. Med tanke på avsaknad av föräldrar och engagemang i aktiviteten hemifrån kan ytterligare möjligheter identifieras för ungdomar att utveckla normbrytande beteende. Ett arbete för att stärka det sociala innehållet och främja relationsskapande mellan såväl deltagande ungdomar som mellan ungdomar och ledare behöver därför vara ständigt närvarande. Aktiviteterna kan annars skapa möjligheter för ungdomar att komma i kontakt med andra ungdomar som redan har ett utvecklat normbrytande beteende och därigenom börja umgås i antisociala kretsar. Det är även svårt att veta om Nattfotboll lockar de ungdomar som har störst behov av en sysselsättning, vilket gör att erbjudandet om Nattfotboll handlar om ungdomarnas eget val av aktivitet. En ansvarig i Tegelbruket berättar:

“ Det är ju ett stort antal ungdomar som kommer hit. Och sen behöver det inte betyda att bara för att en ungdom är på stan så gör de något fel utan vi vill liksom erbjuda något för de som vill göra någonting. För jag kan inte tvinga hit en ungdom, en ungdom kommer hit av egen vilja. Men har jag ingenting att erbjuda då väljer den något annat. Men om jag erbjuder något, de som vill, de kommer. Och de som gör något annat, de gör något annat oavsett vad jag erbjuder.

På så sätt kan relationer utanför Nattfotbollen vara av stor vikt, där både

ungdomarnas egna sociala nätverk och relationer med ansvariga och vuxna spelar in. För att ungdomar ska ges förutsättningar att gå till Nattfotbollen är en förutsättning att någon form av band eller relation mellan ungdomar eller ungdomar och verksamheten föreligger. Det krävs däremot inte enbart att en plats är öppen och erbjuder en aktivitet. En viktig faktor är även att aktiviteterna och verksamheterna fylls med ett innehåll som är positivt för ungdomar. En kommunpolis berättar:

“ *Det finns många grupper som vill starta verksamheter och aktiviteter men det är viktigt att någon bra stark och vuxen kontrollfunktion finns på platsen... det kan annars bli negativt. /.../ Viktigt är att när man startar upp saker och att det finns en bra struktur och ordningsregler... det är inte så bra om man tror att det kommer gå bra men att ingen beredskap finns när det händer saker.*

Att ta in extern hjälp vid konflikter eller ordningsstörningar är något som en ansvarig i Vivalla belyser som viktigt, vilket illustreras med hjälp av följande uttalande:

“ *Vi från området, vi känner nästan alla. Och sen kommer det upp att 'nej det här kommer inte gå', då kommer vi säga att det blir föräldrakontakt. Eller som vi har att vi har kontakt med polisen, med trygghetsvandring i området så att... så vi ringer om det är någon som stör och vi inte får ha Örebroandan som vi vill. Då ringer vi efter hjälp.*

En kommunpolis belyser att en förutsättning för att kunna stötta och fördela resurser är att som ideell verksamhet uppmärksamma om problem eller svårigheter uppstår: *Det är viktigt som arrangör att man lyfter upp om det händer saker som man behöver hjälp med, så att det inte går överstyr. Då kan man få stötning av någon fältgrupp eller polis eller liknande.* Verksamheter kan således genom att ha struktur och ordningsregler, ha en beredskap vid behov och ta hjälp av aktörer i offentlig sektor kunna skapa en miljö där ungdomar kan vara trygga och både förebygga att ungdomar utvecklar normbrytande beteende men även att ungdomar inte blir utsatta för brott.

Fältgruppen är en del av den förebyggande verksamheten inom den kommunala socialtjänsten och är en aktör som är involverad i båda områdena. En fältassistent berättar att samarbetet med Tegelbruket och fritidsgårdar ofta handlar om att skapa relationer, vilket uttrycks i följande uttalande:

“ *I Tegelbruket, inne i Tegelbruket... de har ju personal så de täcker ju det där. De jobbar med det här, det är deras jobb. Är det så att de behöver... de hör av sig ibland och de har ju frågor och då kan vi konsultera eller göra upp med dem någonting eller träffa någon ungdom som de har oro för och så vidare men in i... Det är samma på gårdarna... vi går inte in mer på gårdarna än för att skapa relationer. Vi är inte där för att ha koll på ungar.*

Arbetet för fältgruppen i relation till arenorna där ungdomarna befinner sig handlar således om att skapa relationer men där fältassistenterna inte intervenerar med verksamheternas personals ansvar och uppgifter. En annan fältassistent berättar vidare om arbetet i Vivallas fritidsgård:

“ *Pratar med ungdomarna där, försöker att skapa relationer... också att vi ja, men kan få en hint av vad som händer i området. Om det har varit lugnt på gården, okej, är de kanske någon annanstans då eller... ja, 'var behöver vi vara?'. Och det är ju också en av samlingsplatserna. Även om ungdomarna går på olika skolor så ligger gården fortfarande i deras område, så att där träffar vi ju i princip bara ungdomar som bor i Vivalla.*

I Vivalla och Markbacken/Tegelbruket skiljer sig också av naturliga skäl kontakten med skolan. I Vivalla finns en naturlig geografisk anknytning till skolan på grund av att idrottshallarna och fritidsgården som Nattfotbollen äger rum i ligger alldeles bredvid låg- och mellanstadieskolan i Vivalla. Tidigare har högstadieskolan varit belägen i samma byggnader men som nu har avvecklats till följd av en satsning för att skapa större möjligheter för elever att nå målen i skolan. En fältassistent berättar att avsaknaden av en högstadieskola i Vivalla har lett till att Vivallaelever

inte kan härledas till samma geografiska skolområde som i andra stadsdelar med kommunala skolor, vilket illustreras med följande citat:

“ *Det som blir skillnad i Vivalla som sticker ut är ju framförallt är att det inte finns en högstadieskola i området eftersom att den har lagts ner. Så Vivallaungdomarna är ju utplacerade på ja, men... de får ju en skola som de placeras ut på men eftersom att det finns ett fritt skolval så... i praktiken så går ju Vivallaeleverna på skolor över hela stan. /.../ Egentligen så ser jag inte några jätt stora problem med att de är utspridda i och med att vi besöker nästan alla högstadieskolor även om det inte är jag och min kollega som har just Vivalla som träffar... alltså, många av Vivallaeleverna går ju på en skola på väster till exempel som våra kollegor har som kontaktskola. Det jag tänker är att det blir lite svårare att få liksom en helhet kring hur ungdomarna hänger ihop /.../ Vi måste ju lägga lite mer tid i området än vad våra kollegor kanske behöver på det sättet. Annars så blir det ganska naturligt att man ser i skolan att, ja, men de här är kompisar och de hänger ihop med dem. Vi får ju inte den bilden genom att vara på skolorna utan vi måste ju se vilka det är som umgås på fritiden.*

Avsaknaden av en högstadieskola innebär således att fältgruppen behöver delta och befinna sig på arenor under ungdomarnas fritid i större grad än andra områden där elever går i en näraliggande skola. Anknytningen till Tegelbruket har däremot inte en sådan central roll som skolan eller fritidsgården har haft för Vivalla eftersom att Tegelbruket har en spridd grupp av ungdomar från hela Örebro. I Vivalla har däremot en sådan spridning av ungdomarna varit eftersträvad för att främja skolresultat och integration.

I Vivalla finns vidare ett upprättat partnerskap utifrån politiska direktiv och omfattar kommunens skolförvaltning, arbetsmarknadsförvaltning, kultur- och fritidsförvaltning samt socialförvaltning. I nätverket ingår även polis och det kommunala bostadsbolaget. Partnerskapets främsta frågor berör barn

och ungdomar. En punkt som har diskuterats är den om vad ungdomar som är 16 år och äldre har att sysselsätta sig med under helger och kvällar. En fritidsgårdsföreståndare i Vivalla berättar:

“ *Det finns mycket som vi diskuterar, speciellt är det ungdomarna som är 16+. De har ingenstans att gå. Det är ofta gården är till 16 år, efter 16+ måste de hitta någon annanstans. Det finns ingenting. Så vi hänvisar till Tegelbruket.*

Det finns således en sammankoppling med Tegelbruket från Vivalla fritidsgårds sida, vilket gör att verksamheterna indirekt samarbetar över stadsdelsgränserna eftersom att de har fokus på olika målgrupper i såväl den ordinarie verksamheten som Nattfotbollen. Det här är ett tydligt exempel på hur verksamheterna – och därmed inte enbart föreningarna inom Nattfotbollen – som Nattfotbollen huserar i och är tätt kopplade till, också påverkar och påverkas av beslut inom kommunen. Nattfotbollens verksamhet påverkas även i sig och som i sin tur påverkar ungdomarna och de unga vuxna som besöker Nattfotbollen i de två områdena. I samband med sysselsättningen för ungdomar på helger och kvällar diskuteras även vilka mötesplatser som stadsdelen erbjuder. Ungdomar över 16 år som inte har en organiserad mötesplats samlas ofta i Vivalla centrum eller på skolgården, vilka båda är platser som är belägna bredvid fritidsgården. En verksamhetsansvarig för fritidsgården i Vivalla berättar: *Det är ofta de samlas i centrum eller här ute .... då kan de bli offer för kriminaliteten som finns här. Det ska man inte sticka under stolen med.* En viktig del i arbetet för att förebygga kriminalitet i området blir därför att skapa möjligheter till mötesplatser för ungdomar som är 16 år och äldre. Det förebyggande arbetet på fritidsgården baseras till stor del på att skapa motivation, möjligheter till framtiden men även att skydda ungdomar från kriminaliteten som förekommer, där Nattfotbollen anses ha en viktig funktion att fylla.

CIVILSAMHÄLLET

Nattfotbollen har – förutom kontakt med den offentliga sektorn – även nära samarbete med aktörer i civilsamhället. De frivilliga organisationerna har i första hand ett samarbete med kommunen. I Vivalla finns ett samarbete med nattvandringsgrupper under helgerna. Gruppen av nattvandrare består av

föräldrar till barn och ungdomar i området. I Vivalla berättar en fältassistent att nattvandrarerna är en av de aktörerna som samverkan sker med i området, vilket uttrycks på följande sätt:

“ Främst skulle jag säga att det är, ja, men skola, fritidsgård, alltså personalen där, polis och övriga socialtjänst vi samarbetar med. Men sen kan det ju också vara andra organisationer och ideella verksamheter. Typ nattvandrarerna har vi ju som vi samverkar med kring vissa storhelger och kvällar då vi vet att det händer mycket bland ungdomar ute.

I starten av Nattfotbollen i Vivalla kom klagomål från de närmast boende vid hallarna när aktiviteterna var slut för kvällen, runt kl. 00.00. För att få bukt med problemet började nattvandrarerna att ställa sig utanför hallarna för att prata med ungdomarna och uppmana dem att gå hem i syfte att undvika samlingar. En fördel med nattvandrarerna är att de känner de flesta ungdomarna och vet vilka föräldrarna är och var de bor. En ansvarig från Vivalla berättar:

“ Det är pappor och mammor som går och de flesta ungdomar vet att de kan komma. Och de här föräldrarna vet också vilken familj ungdomarna kommer från. När vi har hämtat dem... direkt de sa namn på ungdomen och på föräldrarna. De visste var ungdomen bor och vilka föräldrarna är. Så att... det har hjälpt mycket. Och de här föräldrarna vet också att Örebroandan är öppet både fredag och lördag så de brukar vara i närheten och kolla så att allt funkar. De hälsar och så. Först är de i centrum till kl 20. Så efter centrum är de nere vid hallarna och kollar så att allt fungerar här, till och med när Örebroandan slutar. Du vet att gå ut från hallarna kanske med 120 ungdomar, de går tillsammans... Vi har boende som bor nästan bredvid hallen. Och i början fick vi mycket klagomål att de vid 00-tiden hördes mycket. /.../ så vi har föräldrar som står, de här trygghetsvandringen, att de ser att alla barn går hem. De ska inte samlas och prata bakom hallen för vi har fått

klagomål. Så att... 'nu är Örebroandan slut, nu går ni hem och duschar'.

I Tegelbruket träffas olika aktörer varje vecka på fredagar för att se över lägesbilden, en kommunpolis berättar:

“ *Alla nattvandrargrupper från kommunen kan komma dit för att se vilka som är igång var. De kan till exempel få information angående skadegörelse och så vidare. Det är mycket för att få en koll och för att se alla som är med... få ihop ett sammanhang.*

Nattvandrarerna innehar således en roll av att både ha personliga relationer med ungdomarna men även genom att vara trygga vuxna som kan förebygga samlingar, vilket går i linje med innebörden av kapabla väktare som övervakar och kan skydda ungdomarna från att bli utsatta för brott efter Nattfotbollens slut (jfr Cohen & Felson, 1979). I Markbacken och Tegelbruket kan istället en annan typ av område urskiljas. Tegelbruket verkar inte i Markbacken som område utan i en rad områden på grund av det breda upptagningsområdet. Detta kan ställa andra utmaningar kring samverkan med myndigheter och offentliga aktörer. Tegelbruket har ett brett upptagningsområde, vilket gör att verksamheten därför inte kan ses som inbäddad i en särskild närkontext. Om samverkan ska ske måste det därmed handla om mer lösa relationer och mer tillfälliga sådana. Troligen måste mycket av detta gå via de samverkande föreningarna i Tegelbruket. Projektledaren berättar om relationen mellan Markbacken, Tegelbruket och föreningslivet: *I Markbacken finns ingen förening. Det är en förening som har satt sig i Tegelbruket men den föreningen är ju inte historiskt sett någon förening från väster. Det är ingen förening från Markbacken [sic].* I Vivalla är föreningslivet på pappret rikt med uppgifter om cirka 80-90 registrerade föreningar. Vissa av föreningarna är dock enmansföreningar och familjeföreningar och kan inte karaktäriseras som att vara föreningar som tillhandahåller aktiviteter eller liknande organisering. Många föreningar i Vivalla har också historiskt sett stött på hinder. En ansvarig i Vivalla beskriver hur idrottsföreningar i vissa fall inte har lyckats i stadsdelen: *De andra föreningarna, idrottsföreningarna, som har funnits... de startar och sedan försvinner de efter två år.* Föreningarna i Vivalla som deltar i Nattfotbollen startades istället upp som projekt med kommunalt stöd och har sedan utvecklats

och växt till mer självständiga och stabila föreningar. Möjligheter för människor att ingå i olika sociala nätverk och att delta i samhällslivet påverkas bland annat av vilka förutsättningar som finns för att bli delaktig i organisationer (jmf Putnam, 2000). Ur ett perspektiv av ungdomars delaktighet och möjlighet att engagera sig i föreningsliv krävs att ungdomar ges tillgång till arenor att få sysselsättning på fritiden.

FÖRÄLDRA(O)ENGAGEMANG

Nattfotbollsverksamheterna skiljer sig vad gäller kontakt med föräldrar. En levande fråga i Nattfotbollsverksamheten i Vivalla är den om bostadsområdet i relation till fritidsgården och barnens sysselsättningar på fritiden. I Vivalla finns många familjer som har ett stort antal barn med ett ofta stort åldersspann, vilket beskrivs påverka barn och ungdomars förutsättningar för sociala sammanhang. En ansvarig berättar:

“ *Det finns ungdomar som bara kommer hem om de ska sova eller när de ska äta. De vill inte hem för det är kaos hemma. Ingen lyssnar på varandra. Så när de kommer till oss vill de bara ta ut allt som de har .... De har det inte lätt. Och sen träffar man mamma och då börjar hon att gråta direkt, för hon har det inte heller lätt. Ibland är det pappor som gråter. Så... alla behöver hjälp ibland.*

Familjers och föräldrars roll i Nattfotbollen skiljer sig mellan områdena men även mellan föreningarna i varje område. I Vivalla kan ibland ungdomars småsyskon vara med under aktiviteter och leka vid sidan av för att föräldrarna önskar att ungdomen ser efter de mindre barnen, vilket alltid kommuniceras med ansvarig och ledare innan. I Vivalla finns det även under basketaktiviteterna en ständig kommunikation mellan föräldrar, ledare och ansvariga.

Nattfotbollens ansvariga och ledare får ibland telefonsamtal från föräldrar som undrar om deras barn är på Nattfotbollen. En ansvarig beskriver att:

“ *Det är många som kanske inte säger var de är, så föräldrarna tror att de kanske är här .... när ungdomarna inte svarar så kan*

vi få frågan .... Vi kan inte alla namn så ibland går vi runt och frågar .... Antingen hittar vi ungdomen eller så får vi säga att 'nej, ungdomen har inte varit här'.

Under fotbollsaktiviteterna finns det ingen kontakt mellan föräldrar, ledare och ansvarig. Ofta är ungdomarna myndiga och det är sällan någon förälder kommer och tittar på under aktiviteterna. Ansvariga i såväl Vivalla som Tegelbruket skulle däremot önska mer aktivitet från föräldrarna. I Tegelbruket finns ingen kontakt mellan ansvariga, ledare och föräldrar. Det är ett återkommande fenomen att föräldrar nöjer sig med vetskapen att ungdomarna går till Tegelbruket eftersom de då vet att ungdomarna tas om hand av andra vuxna. En fältassistent berättar:

“ *För barnen kan ju bara säga att 'ja, men de(?) är ju på Tegelbruket'. Det första man tänker är att det är kommun alltså. För folk är ju inte insatta i saker och då tycker man att det är okej... 'kommun sköter sig' liksom. Men det spelar ingen roll vem det är som driver det även om det är kommun så skulle jag vilja att föräldrar kommer och ser 'var är mitt barn till klockan 01.00 på natten?'. Det är ändå sent på natten.*

Fenomenet att föräldrar backar undan till följd av att barnen upplevs vara på en trygg plats är även något som Nattfotbollsverksamheten i Vivalla vittnar om. En ansvarig i Vivalla berättar:

“ *De litar på att barnen är med vuxna som tar hand om dem under aktiviteterna. De kanske inte känner de vuxna personligen men de vet att det är vuxna som ser efter sina barn och då litar de på att det går bra.*

En deltagande ungdom, kille 16 år, i Vivalla påpekar att föräldrarna ser Nattfotbollen som positiv utifrån att aktiviteten inte betyder lika mycket tid i hemmet, vilket framgår av följande uttalande:

“ *De tycker det är bra för att då, alltså, jag blir ju... jag blir inte hemma hela tiden då. Som till exempel idag och igår... så... var jag inte hemma lika mycket som förrförra året. Förrförra året*

var jag bara hemma och kanske tittade på någon film men just det här är året och förra året så kom jag hit och spelade och kanske hängde med vänner.

Det kan här urskiljas ett flertal faktorer som leder till bristen på föräldraengagemang. Föräldrar har däremot, som tidigare nämnt, varit med och påverkat tidpunkten för när Nattfotbollen i Vivalla ska ske för att bättre passa flickorna. Det finns däremot en utbredd föräldrakontakt inom Örebroandan i Vivalla under somrarna. En faktor är att föräldrarna ser andra vuxna i såväl Tegel bruket som Vivalla som tillitsfulla vuxna för att se efter och ta hand om ungdomarna, vilket gör föräldrar överflödiga. Det kan här urskiljas ett förtroendeingivande moment mellan föräldrarna och verksamheterna men där en distans också kan urskiljas mot bakgrund av att föräldrarna i regel inte har någon kontakt – varken social eller fysisk – med verksamheterna i fråga. Nattfotbollsverksamheterna riskerar således att bli isolerade från övrigt socialt liv av faktorer som motverkar en sammanvävning av ungdomarnas sociala nätverk i hemmet och sociala nätverk i fritidssysselsättningen (jfr Putnam, 2000).

SAMMANFATTNING

Nattfotbollen kommer på olika sätt i kontakt med professionella i offentlig sektor samt civilsamhället. I lokalområdena finns upprättade brottsförebyggande strategier genom bland annat arbetssättet EST, där representanter från polis, socialtjänst och andra aktörer samverkar genom träffar för att kartlägga otrygghet och fördela resurser för att förebygga brott. Nattvandningsgrupper är en sådan strategi, där Nattfotbollen i Vivalla har märkt av en stor skillnad vad gäller ungdomssamlingar efter avslutade aktiviteter. I Vivalla kan föräldraengagemang identifieras tydligare i basketaktiviteten, där unga mellan 13-16 år framförallt deltar. I Vivallas fotbollsaktivitet respektive Tegelbrukets verksamhet kan däremot kontakten med föräldrar beskrivas som obefintlig. En anledning kan vara att det i basketaktiviteten deltar förhållandevis yngre ungdomar i jämförelse med fotbollsaktiviteten och Tegelbrukets aktivitet. En större föräldrakontakt under ordinarie verksamhet efterfrågas däremot av ansvariga i båda verksamheterna.

DISKUSSION

Syftet med föreliggande studie har varit att undersöka två lokala Nattfotbollsområden i relation till brottsprevention sett ur ett perspektiv av ledare, deltagare, övriga lokala aktörers delaktighet och engagemang samt lokalområdenas fysiska och sociala kontext. Fyra frågeställningar utkristalliserades ur syftet, vilka var: 1) faktorer avseende kriminalitet och brottsprevention som kan urskiljas i Nattfotbollens aktiviteter och inre verksamhet, 2) faktorer i lokalområdena som kan påverka kriminalitet och brottsprevention i relation till Nattfotbollsverksamheten, 3) hur Nattfotbollen som brottsförebyggande insats påverkar såväl deltagande ungdomar som det övriga lokalsamhället, samt 4) hur verksamheten kan bedrivas för att i högre grad bidra till brottspreventiva effekter. *Den första frågeställningen* avseende faktorer gällande kriminalitet och brottsprevention i Nattfotbollens aktiviteter och verksamhet visar på såväl situationella som sociala faktorer. Vad gäller situationella faktorer kan Nattfotbollen urskiljas vara en aktivitet som erbjuder unga en förutsättning att delta i sammanhang på helgkvällar istället för att befinna sig på platser och i situationer som kan vara riskfyllda. I egenskap av att vara en drop in-verksamhet kan även Nattfotbollen identifieras som en tillgänglig miljö för ungdomar men där även risker i möjligheter att utsätta andra och att bli utsatt för brott föreligger. Vidare understryker resultaten på att ledarskap och ett fokus på relationsskapande mellan ungdomar samt mellan ungdomar och ledare är centralt för Nattfotbollsaktiviteter att verka brottsförebyggande. *Den andra frågeställningen* berör faktorer i lokalområdena som kan påverka kriminalitet och brottsprevention. Resultaten visar här att det finns en upparbetad samverkan mellan lokala aktörer, det vill säga fritidsgården i Vivalla och Tegelbrukets ordinarie verksamhet, i närområdena som Nattfotbollen verkar inom. Denna samverkan visar tecken på av positivt verkande nätverk, vilket skapar större förutsättningar för såväl ungdomar som lokala föreningar att ingå i resursstarka sociala nätverk som främjar gemenskap. I lokalområdena finns även direkt och indirekt samverkan mellan Nattfotbollen och socialtjänstens fältgrupp, polisen och civilsamhället. *Den tredje frågeställningen* handlar om

Nattfotbollens betydelse som brottsförebyggande insats och dess påverkan på deltagande ungdomar och det övriga lokalsamhället. Vivalla karaktäriseras av att vara en etablerad Nattfotbollsverksamhet med föreningar som har en nära koppling till lokalområdet och med ungdomar som främst kommer från Vivalla. Tegelbruket har istället varit involverad i Nattfotbollen en kortare period, har ett upptagningsområde som i praktiken omfattar hela Örebro och med föreningar som inte kan härledas till stadsdelen i fråga. Mot bakgrund av dessa aspekter skiljer sig Nattfotbollens påverkan på det övriga lokalsamhället starkt mellan områdena. Nattfotbollsverksamheten i Vivalla tycks ha en mer nära koppling till lokalområdet än Tegelbruket, vilket också innebär att föreningslivet och sociala nätverk – gällande såväl ungdomar som andra involverade – i Vivalla ges större förutsättningar att stärkas och sammanvävas jämfört med Tegelbruket. Samtidigt karaktäriseras Tegelbrukets Nattfotbollsverksamhet av deltagande ungdomar från flera olika stadsdelar, vilket istället kan främja social integration och ge förutsättningar för relationsskapande mellan olika sociala nätverk. Genom att skapa ett sammanhang med dedikerade ledare och förutsättningar för social integration kan Nattfotbollen både gynna enskilda individer och lokalsamhället, där förankringen i den lokala kontexten är av stor vikt. Nattfotbollen kan således verka brottsförebyggande för ungdomar i termer av möjligheter för ungdomar att komma i kontakt med föreningar och därigenom ett fortsatt deltagande i samhällslivet för en gynnsam utveckling där även det lokala föreningslivet och sociala nätverk kan stärkas. *Den fjärde frågeställningen* omfattar hur Nattfotbollsverksamheter kan bedrivas för att i högre grad bidra till brottspreventiva effekter. Mot bakgrund av studiens resultat kan ett antal utvecklingsmöjligheter identifieras, vilka kommer att presenteras i följande avsnitt.

NATTFOTBOLL SOM BROTTSPREVENTIV ÅTGÄRD

Nattfotbollsverksamheterna som är föremål för den här studien är av olika karaktär. I Vivalla finns ett etablerat samarbete mellan föreningar, fritidsgård, civilsamhället och professionella i offentlig sektor. Involverade föreningar är vidare tätt sammankopplade med Vivalla som område och där deltagande ungdomar i Nattfotbollen till stor del kommer från närområdet. Nattfotbollsverksamheten i Tegelbruket kan istället beskrivas som relativt

nyetablerad med föreningar som både kan kopplas till Tegelbrukets ordinarie verksamhet men även utanför. Deltagande ungdomar i Tegelbrukets Nattfotboll kommer från hela Örebro och majoriteten deltar även i Tegelbrukets ordinarie verksamhet. I båda Nattfotbollsområdena kan en syn på och funktion med Nattfotbollen som verktyg för ungdomar att komma i kontakt med och rekryteras till föreningsverksamhet urskiljas samtidigt som Nattfotbollen genom ledarskap, förebilder och social kontroll kan ses som ett sammanhang för ungdomar att ta del av positiva samhällsnormer och värderingar. Ett ytterligare synsätt och funktion som kan identifieras hos såväl deltagande ungdomar, ledare, ansvariga och professionella i offentlig sektor är att Nattfotbollen skapar en alternativ aktivitet och avhåller ungdomar från att utsätta sig för riskfyllda miljöer. Detta går helt i linje med tidigare forskning om modeller av organiserad spontanidrott (jmf Hartmann & Wheelock, 2002). Mot bakgrund av studiens resultat kan ett antal brottsförebyggande och relationsskapande faktorer således urskiljas i Nattfotbollsverksamheterna (se figur 3).

Figur 3. Centrala brottsförebyggande och relationsskapande faktorer i Nattfotbollen inspirerad av Brantingham och Fausts (1976) modell över preventionsinsatser och nivåer.

	SOCIALA FAKTORER	SITUATIONELLA FAKTORER
Primär (lokal- områdena)	Samarbete och kontakt mellan den civila och offentliga sektorn, kommunikation med föräldrar, utbrett föreningsliv.	Trygga platser och yttre miljöer till och från aktiviteter.
Sekundär (involverade aktörer i Nattfotboll och lokalkontext)	Sport som mobilitet	Professionella och ideella kontrollfunktioner i lokalområdena
Tertiär (aktiviteter)	Mindre grupper, resurser för många ledare, förutsättningar för relationsskapande mellan såväl ungdomar som ungdomar och ledare, avsaknad av tävlingsinslag	Låsta omklädningsrum, låsta dörrar till hallen, övervakning vid omklädningsrum/personliga tillhörigheter, övervakningskameror, upplysta hallar och korridorer, ledare som kontrollfunktioner under aktiviteter

Källa: Hartmann & Wheelock, 2002, s. 14). Författarens egen översättning.

Med utgångspunkt i studiens resultat visar modellen sociala respektive situationella brottsförebyggande faktorer inom lokalområdena på primär nivå, avseende involverade föreningar och aktörer i den lokala kontexten på sekundär nivå samt inom Nattfotbollsaktiviteter på tertiär nivå. Utifrån de organisatoriska förutsättningarna som Nattfotbollen erbjuder, framförallt drop in och en avsaknad av medlemskap, finns begränsade möjligheter för olika faktorer brottspreventiva inverkan samt möjligheterna att förstärka dessa. Modellens utvecklingsmöjligheter handlar framförallt om att förstärka vissa inslag i organisering och innehåll.

Ledare i organiserad spontanidrott har en central roll. På grund av drop in-strukturen blir det ännu viktigare att ledare och ansvariga inte är eller förblir främlingar för ungdomar ur ett brottspreventivt perspektiv. Det är väsentligt att hitta strategier för relationsskapande på ett sätt som passar den lokala praktiska verksamheten. Den situationella och tekniska brottspreventionen är i hög grad beroende på lokalerna och den fysiska miljön. Övervakningskameror och patrullerande poliser är kapabla väktare i perspektiv av situationell brottsprevention (jmf Cohen & Felson, 1979) men de bidrar inte till samma effekt ur ett perspektiv av långsiktig social brottsprevention. Antalet ledare som också håller koll och reda på fysiska tillhörigheter och som inte nödvändigtvis anstränger sig för relationsskapande eller för den sociala miljön utan snarare som utposterade väktare för personliga tillhörigheter kan därför få dubbla roller. De dubbla rollerna omfattas av att vara en förebild kontra att vara en väktare. Rollen som förebild uppfylls således inte fullt ut. Väktarrollen är ofrånkomlig men bör ges mindre utrymme i relation till den relationsskapande och förebildsbyggande sidan av ledarrollen. Förebildsrollen karaktäriseras av förtroende, närhet, tillit och humor medan väktarrollen i sin förlängning istället omfattar misstänksamhet, (social) kontroll, övervakning och repressiv auktoritet. Verksamheterna har således en utmaning i att fortsätta att utveckla ledarrollen på ett sådant sätt att den relationsskapande sidan ytterligare förstärks och möjliggör ett positivt socialt nätverksbyggande och upparbetande av varaktigt föreningsintresse hos ungdomarna. Resultaten pekar vidare på en strävan efter en kollektiv socialiseringsprocess med gemensamma referensramar mellan Nattfotbollsverksamheterna och respektive lokal aktör, det vill säga Vivalla fritidsgård samt Tegelbrukets ordinarie verksamhet. När det gäller en heterogen grupp som denna kan ett alternativ vara att dela upp ungdomarna i mindre grupper för att skapa möjligheter till relationsskapande och att därigenom stärka den sociala kontrollen genom att skapa starkare

band (jmf Hirschi, 2002/1969). Alternativt att i större grupper av ungdomar ha resurser och förutsättningar till ett större antal ledare. Relationerna behöver i sig utvecklas i en prosocial riktning för att kunna verka brottspreventiva, där ledare har ett ansvar för att se till att relationer inbegriper detta. Ansvariga för föreningar som väljer ut ledare till Nattfotbollsaktiviteter har således dessförinnan ett ansvar att välja ledare som kan verka som tydliga förebilder för ungdomarna och som har ett tydligt engagemang för rollens sociala sida. Viktigt att ledare och ansvariga är stabila och har en kontinuitet vad gäller tidsperioder för att skapa förutsättningar för relationsskapande även för ungdomar som inte har en relation till ledare eller ansvariga utanför Nattfotbollsaktiviteter. En ytterligare aspekt handlar om betydelsen av eldsjäl. Eldsjälar lyfts ofta fram när det gäller förändringsarbete i arbetslivet men kan i lika hög grad tillämpas som begrepp i detta sammanhang (jfr Svensson, Jakobsson & Åberg, 2001). Eldsjälar kan definieras som särskilt engagerade människor med drivkraft och ambition vilka besitter särskilt socialt kapital. I föreliggande studie kan eldsjälur urskiljas både i ansvariga från föreningar men även avseende den lokala projektledaren. Det kan däremot finnas utmaningar för eldsjälur i form av bland annat motsättningar gällande värderingar samt brist på socialt stöd (Brännberg, 1996).

I Nattfotbollsverksamheterna har två olika bilder av aktiviteterna och dess innehåll framkommit. Aktiviteterna speglar interaktioner mellan ungdomar och ledare och ett engagemang att skapa en trivsamt miljö där ungdomarna får utöva aktiviteter de tycker är roliga. I Tegelbrukets Nattfotbollsverksamhet vad gäller fotbollsaktiviteter visar resultaten däremot en miljö där fysiska och verbala konflikter är närmast normaliserade och där tävlingsinslag i många fall tycks vara i fokus snarare än att det sociala innehållet. Tidigare forskning betonar att organiserad spontanidrott bör ha en avsaknad av konkurrens och tävlingsmoment sett (Coalter, 2005; Fraser-Thomas, Côté & Deakin, 2005; Andrews & Andrews, 2003). En möjlig tolkning är att när ungdomar inte känner varandra blir istället sporten i fokus, vilket kan kopplas till att i Tegelbruket har vare sig ledarna eller deltagarna samma förankring i lokalkontexten som i Vivalla. Om aktiviteten är utformad på samma sätt som en formell sportaktivitet under matchliknande förhållanden med poängtavla, domare och ett fokus på tävling och konkurrens mellan lag riskerar strukturen att inte verka främjande utifrån att detta skapar minskat utrymme till sociala relationer mellan ungdomarna och mellan ungdomar och ledare. Om ungdomarna istället till exempel blir indelade i lag med färre spelare och får spela på mindre planer bredvid varandra samtidigt

kan liknelsen och känslan av "riktiga" matcher frångås. En annan viktig aspekt för att kunna få aktiviteterna att verka brottsförebyggande är att skapa aktiviteter för ungdomarna under hela tidsperioden för att hålla dem sysselsatta. Ett exempel kan vara att istället för att ha utrymmen för ungdomar att samlas på oavsett storlek på gruppen av deltagare, tillförsäkra att ungdomarna har möjlighet att aktivera sig under hela aktivitetstiden. Istället för att ha en plan kan till exempel småspel med två planer på långsidorna ge större möjlighet för ungdomar att aktivera sig, vilket också tar bort tävlingsinslag och likheter till en sportslig aktivitet enligt formella regler.

I Örebro är andelen flickor i verksamheterna större än i övriga Sverige, vilket gör fallet intressant utifrån ett perspektiv av deltagande ungdomar. Studiens resultat visar att det i Tegelbruket är en majoritet av pojkar som deltar på fotboll- och basketaktiviteten under helgkvällar, vilket även gäller för fotbollsaktiviteten i Vivalla. Att ungdomar som deltar i organiserad spontanidrott till stor del består av pojkar är även något som tidigare forskning betonar (Elvhage & Linde, 2012). I Vivalla kan däremot en jämnare fördelning mellan flickor och pojkar urskiljas vid basketaktiviteterna. Resultaten pekar på att det föreligger specifika förutsättningar som har möjliggjort att flickor deltar i Nattfotbollsaktiviteten i Vivalla. En förutsättning är att tiden har anpassats och tidigare lagts under helgkvällar för att flickor ska få tillåtelse från föräldrar att delta. Det är alltså väldigt vanligt att flickor har betydligt strängare förhållningsregler från hemmet än pojkar, särskilt bland familjer med utländsk bakgrund. Elvhage och Linde (2012) betonar att riktade aktiviteter till flickor ökar förutsättningar för ett ökat deltagande, vilket delvis går i linje med föreliggande studies resultat. I Vivalla kan aktiviteterna förstås vara riktade till flickor genom tidsanpassningen men där aktiviteten i sig inte enbart omfattar flickor utan även pojkar. Anpassningen av tider istället för att låta föräldrar anpassa sig utifrån aktiviteterna kan också problematiseras men att justera tiderna har likväl skapat en förutsättning för att fler flickor ges tillfälle att delta. En andra förutsättning för flickors deltagande visar sig i att en av idrottsföreningarna – en basketförening – startades enbart för att det efterfrågades av flickor. Förekomsten av eldsjälar har säkerligen betytt mycket i att skapa tjejbasketen i området. De flickor som är medlemmar i föreningen har sedan fortsatt att i stor utsträckning även delta i Nattfotbollsaktiviteter som både deltagare och ledare. Genom att tidigare lägga tiden för flickorna kan däremot syftet att låta ungdomar vara upptagna av idrottsaktiviteter under sena helgkvällar – vilket är ett genomgående argument för Nattfotbollens verksamhet

i intervjuerna – diskuteras. Detta antyder att normen och diskursen domineras av problem kring pojkar och att flickor egentligen inte har samma behov av att bli fråntagna möjligheterna att begå brott eftersom de inte de facto uppvisar samma beteende som pojkarna enligt all tillgänglig statistik. Det kan således identifieras två sammankopplade föreställningar hos såväl föräldrar som Nattfotbollsverksamheten i lokalområdena, vilka är att: 1) flickor begår inte brott samt, 2) flickor ska inte vara ute sent på kvällen. Föreställningarna är något som kan återfinnas på ett struktur- och gruppnivå och vilka här kan förstås påverka organiseringen av Nattfotbollsaktiviteter.

Den fysiska aspekten av Nattfotbollen tillskrivs en framträdande roll på två olika sätt. Det ena sättet är genom att ungdomarna får fysisk aktivitet. Det andra, och mer framträdande, sättet är att ungdomarna genom att befinna sig på aktiviteten *inte* är ute på stan och riskerar att utveckla ett normbrytande beteende. Det är viktigt att förstå Nattfotbollen som en komplex organism och inte enbart som en plats där ungdomar genom att vara på en plats undviker ett annat beteende. Det är därför väsentligt att som ansvarig och ledare på plats inte utgå från att aktiviteten är bra som sådan bara för att den erbjuds utan att det finns en förankring i sociala relationer och att möjligheter för att bygga broar över till exempelvis föreningsliv främjas. Starka sociala band mellan människor och samhället verkar brottsförebyggande (Hirschi, 2002/1969). Nattfotbollen erbjuder en sådan möjlighet genom föreningar, det vill säga att ungdomarna får lättillgängliga kontakter med föreningslivet och en väg in i civilsamhällsfären. Förutsättningen är däremot enbart att ungdomar vill, kan och ges möjlighet att delta. Nattfotbollen ger ingen individanpassad brottsförebyggande prevention utan kan snarare beskrivas som en brottsförebyggande åtgärd på gruppnivå. Det finns däremot inslag av brottsförebyggande insatser på individnivå men vilka beror på ledarnas och de ansvarigas uppmärksamhet, engagemang och utvecklande av personliga positiva relationer med ungdomarna i anslutning till aktiviteterna.

Med hjälp av brottsstatistik för Vivalla och Markbacken kan ett ytterligare perspektiv på såväl närområdena som Nattfotbollen skönjas. Det är däremot viktigt att inledningsvis poängtera att cirka två månader av 2019 inte är inkluderade i statistiken samt att det inte går att fastställa huruvida Nattfotbollsaktiviteter har påverkat statistiken. Variablerna har ett fokus på framförallt våldsbrott, drogproblematikrelaterade brott, tillgrepp, trafikbrott samt ekonomiska brott

och samtliga åldrar är medräknade. Fokus på variabler vad gäller anmälda brott är koder för brottskategorier, vilka framgår av tabell 1. Med utgångspunkt i brottsstatistik för Vivalla (se tabeller 1-3) samt för Markbacken (se tabeller 4-6) kan vissa mönster urskiljas longitudinellt sett. I Vivalla pekar statistiken på att andelen anmälda brott har minskat från 2016 till 2019-09-20, vilket skulle kunna indikera att Nattfotbollen har haft en påverkan på lokalområdet sett ur ett brottspreventivt perspektiv. Ett undantag är under söndagar mellan klockan 00.00-06.00 då andelen anmälda brott istället har stigit. I Markbacken kan statistiken över anmälda brott på liknande sätt uppvisa ett mönster som tyder på en mindre andel anmälda brott mellan 2016 och 2019-09-20. I Markbacken har däremot statistiken inte omfattats av lika många brottskoder som Vivalla under fredagar och lördagar, vilket pekar på att spannet av brottskategorier eventuellt inte är lika stort i Markbacken. I Vivalla kan ett liknande fenomen identifieras på söndagar 00.00-06.00.

Nattfotbollen fungerar som en länk i kedjan mellan ungdomar mot såväl civil som offentlig sektor. Nattfotbollsverksamheten i Örebro kommuns olika stadsdelar påverkas direkt eller indirekt av övergripande brottsförebyggande respektive gemenskapsbyggande insatser i Örebro. I Vivalla har till exempel nattvandring och centrumvårdar kopplats in. Dessa har ofta en relation till de flesta ungdomarna samtidigt som de fyller en funktion i att förebygga skapandet av otrygga miljöer när Nattfotbollen slutar. Nattfotbollen fyller en funktion i lokalområdena genom att vara en arena för ungdomar att vara på. Verksamheterna kan verka för att ungdomar skapar starkare sociala band till det omgivande samhället och dess aktörer, bland annat kontakten med fältassistenter och polis, och därmed verka brottsförebyggande och främja social integration. Samtidigt kan en distanserande faktor i kontakten mellan ungdomar och professionella i offentlig sektor skönjas i form av att professionella i vissa fall tycks betrakta verksamheter som Nattfotbollen som aktörer vilka fyller de professionellas roll, vilket i sin tur kan minska behovet av fältassistenter och områdespolisers närvaro för till exempel relationsbyggande.

Nattfotbollen erbjuder vidare en mötesplats för unga att aktivera sig fysiskt men också att skapa relationer med vuxna och möjlighet att skapa prosociala relationer med jämnåriga inom ramar av social kontroll. Eventuella risker kan dock uppkomma före och kanske speciellt efter aktiviteterna. Det är då viktigt att aktiviteterna är förankrade i det omgivande civilsamhället, att det finns vuxna

som kan "fånga upp" eventuella riskbeteenden. I en större skara ungdomar kan potentiella förövare och offer finnas simultant – och utan kapabla vuxna på plats ökar risken för att brott ska begås. Samlingar för ungdomar har förebyggts genom nattvandringsgrupper och inslag av polis samt fältassistenter. Detta kan däremot inte förhindra att ungdomar möts på andra ställen utan kan förflytta samlingarna till andra platser. Ett socialt brottsförebyggande genom relationer och sammanvävning av sociala nätverk kan här långsiktigt innebära social brottsprevention. Studiens resultat har visat att föräldrarnas engagemang är nästintill obefintligt, vilket också går i linje med tidigare forskning (se t.ex. Linde, 2013). En utmaning avseende föräldrakontakt berör ungdomar som är myndiga, där verksamheter inte har ett ansvar att kontakta föräldrar. En möjlighet kan vara att bjuda in föräldrar på träffar för att presentera och beskriva vad Nattfotbollen innebär och vad projektet syftar till. Viktigt är att uppmärksamma att aktiviteten är en arena för unga och arbeta för att aktiviteten inte skapar distans mellan unga och föräldrar utan snarare inbjuder till att föräldrar och barn kan utveckla goda relationer till varandra. Genom att till exempel ha ett officiellt telefonnummer i varje lokalområde till en ansvarig ledare kan föräldrar på ett enkelt sätt komma i kontakt med Nattfotbollen utan att behöva känna en specifik person sedan tidigare. Detta blir självklart svårt att anamma visavi unga som är myndiga utan riktar sig framförallt till unga som är minderåriga. Vivalla har en helt annan potential här till att utveckla och faktiskt också rätt använt överbrygga motsättningar mellan grupper och nätverk i lokalsamhället. Rätt använt kan verksamheten här tjäna som en brygga för att utveckla social sammanhållning på orten som helhet genom kontakter och relationer mellan grupper – inte minst föräldrar – som annars inte samtalar med varandra. Tegelbruket är däremot inte förankrat i det omgivande lokalsamhället utan kan liknas vid en så kallad *top down-modell*, vilket framförallt omfattar interventioner som i regel är utformade enligt vetenskapliga metoder och som appliceras på till exempel bostadsområden där ett behov av en intervention har identifierats (se t.ex. Elmeland, 1999). Dessa typer av aktiviteter upprättas därmed inte på efterfrågan av de interventionen avser och/eller ska involvera. Top down-interventioner har ofta en kort livslängd på grund av brist på deltagarengagemang eftersom att de människor aktiviteten är till för inte nödvändigtvis upplever att ett behov finns samt att en upplevelse av stigma och marginalisering kan uppstå till följd av interventionen (ibid.). Det finns därigenom färre möjligheter att tjäna som en brygga för social gemenskap i lokalområdet och mellan sociala nätverk, vilket är en viktig långsiktig och social brottsprevention i och med att det skapar en allmän sammanhållning och därmed

också en mer omfattande social kontroll av ungdomar och ungdomars rörelser i lokalsamhället. Om Nattfotbollen inte kan erbjuda struktur och en social kontroll utövad i samverkan mellan dess ledare och det omgivande lokalsamhället finns utrymme för riskfaktorer att växa fram istället för skyddsfaktorer.

LOKAL NATTFOTBOLL I ETT GLOBALT SAMHÄLLE

Organiserad spontanidrott är en av flera åtgärder mot ungdomskriminalitet i Sverige idag. Interventioner som baseras på ideell verksamhet är inte en modern idé utan har funnits och växt fram i form av välgörenhet under 1800-talet och första halvan på 1900-talet när lagstiftning för utsatta människor och samhällsgrupper fortfarande var i sin linda. Många av dagens ideella verksamheter befinner sig däremot i en annan kontext med andra drivkrafter. Den offentliga sektorn har påverkats av globala fenomen i och med sammanflätningen av framförallt ekonomi och handel, vilket även har influerats av nyliberalismens framfart under 1980- och 1990-talen. Den västerländska kriminalpolitiken kan till exempel skönjas ha gått från ett fokus på behandling till straff, vilket går i linje med nyliberala tankesätt. Synen på vad som är ett socialt problem är också viktigt att beakta när sociala entreprenörer, dit ofta organiserad spontanidrott tillhör, träder in i samhällets arena för interventioner. En central fråga handlar här om vad sociala integrationen inbegriper (jfr SOU 2005:41; SOU 2006:79). Integration kan lätt omformuleras till en politisk fråga, där syftet och förståelsen av en social integration också kan påverka utfallet och huruvida ungdomar påverkas positivt ur ett långsiktigt perspektiv av ett projekt som organiserad spontanidrott. Beroende på förståelsen av social integration påverkas således även utformningen och innehållet i verksamhet och aktivitet, där en syn på social integration som synonymt med att få fler i arbete skiljer sig från en syn av att skapa förutsättningar för en känsla av solidaritet och social sammanhållning mellan människor. Tidigare forskning visar till exempel att strukturell diskriminering är en aspekt som kan påverka unga med utländsk bakgrund eller att tillskriva geografiska områden som utanför den samhälleliga gemenskapen (se t.ex. SOU 2005:69). Det krävs därför att som ideell verksamhet i arbetet med unga lyfta blicken och väva in faktorer och strategier på såväl individ och grupp som strukturell nivå för att skapa förutsättningar för att främja social integration för hela gruppen av ungdomar som deltar. Genom en dimensionsöverskridande ansats kan lokal organiserad spontanidrott verka för

att skapa förutsättningar för detta. Föreliggande studies resultat och slutsatser går därför i linje med tidigare forskning som betonar vikten av att organiserad spontanidrott även behöver förhållas till strukturellt förtryck och diskriminering snarare än ungdomarnas individuella val av handlingar och beteende, vilket också speglar sig i den framväxande socialpolitiken (Ekholm, 2016). I nära relation till social integration och socialt kapital finns den *sociala tilliten* (se t.ex. Rothstein, 2018; Putnam, 2000). Den sociala tilliten omfattar förtroende för människor i omgivningen men även för olika sektorer i samhället. I Sverige är tilliten till andra människor hög i jämförelse med internationella mätningar (Holmberg & Rothstein, 2018). Tilliten är även hög till den svenska offentliga sektorn, där principer som opartiskhet, välfärdsprogrammets utformning, ekonomisk jämlikhet och avsaknad av korruption värderas högt (Andersen, 2017; Nannestad, Svendsen, Dinesen & Sønderkov, 2014). I relation till förtroende mellan människor och grupper tycks den sociala tilliten till offentlig sektor spegla av sig i hur människor uppfattar andra människor som förtroendeingivande (Rothstein & Eek, 2009). På så sätt kan människors sociala tillit till varandra också ge en bild av den sociala tilliten till det offentliga (ibid.). Annan forskning visar samtidigt att graden av tillit till andra människor skiljer sig inom landet (Trädgårdh, Wallman Lundåsen, Wollebaek & Svedberg, 2013). I den här studien visar resultaten att Nattfotboll kan skapa förutsättningar för ungdomar och andra involverade aktörer att skapa relationer mellan individer, mellan grupper och mellan olika aktörer, vilket är viktigt i ett samhälle som påverkas av globala företeelser och människor som inte positioneras tillhöra majoritetssamhället. Det arbete som socialarbetare och områdespoliser utför genom relationsskapande strategier och ansatser blir därför här en viktig del för att också skapa förutsättningar för människor att i längden få förtroende för varandra. Sociala nätverk där ett ömsesidigt förtroende och relationer skapas, kan på så sätt stärka det omgivande samhället ur såväl ett integrativt som brottsförebyggande perspektiv. Genom en sådan möjlighet för att förstärka och sammanväva olika sociala nätverk med ett fokus på samarbete och aktuella strategier i lokalområden gällande offentlig sektor kan också de involverade – och i synnerhet ungdomar – utöka sitt sociala kapital och få tillgång till resurser för en gynnsam utveckling.

STUDIENS SVAGHETER OCH STYRKOR

Föreliggande studie har karaktären av en etnografisk fallstudie med kvalitativa intervjuer och observationer som datainsamlingsmetoder. Det går inte att utan vidare generalisera och överföra resultat och slutsatser från fallstudier till andra kontexter (Stewart, 2014). I den här studien har två lokalområden varit i fokus för att exemplifiera två olika typer av verksamheter genom utförliga beskrivningar av såväl observationer som citat. Genom detta förhållningssätt har därmed en strategi för att skapa förutsättningar att applicera dess resultat och slutsatser på liknande former av verksamheter som de som studerats.

FÖRSLAG PÅ FRAMTIDA FORSKNING

Den här studien har undersökt Nattfotboll som brottsförebyggande åtgärd i relation till deltagande ungdomar, involverade föreningar, lokala aktörer och professionella i offentlig sektor i en mellanstor stad i Sverige. Det saknas idag en enhetlig uppfattning om interventioner som organiserad spontanidrott i relation till brottsprevention. Forskning om organiserad spontanidrott behöver studera vidare kring betydelsen av samverkan med aktörer i lokalsamhällena och den offentliga sektorn. Framtida studier behöver således fortsätta studera organiserad spontanidrott utifrån dimensioner av individ-, grupp- och strukturell nivå i relation till verksamheter förståelse av social integrationen.

REFERENSLISTA

Andersen, R. F. (2017). Trust in Scandinavia: Findings from moving borders between Denmark and Germany. *Scandinavian Political Studies*, 41(1), 22-48. doi: 10.1111/1467-9477.12107

Andersson, R., & Nilsson, R. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. Stockholm: Liber.

Andrews, J. P., & Andrews, G. J. (2003). Life in a secure unit: The rehabilitation of youngpeople through the use of sport. *Social Science and Medicine*, 56(3), 531-550. doi: 10.1016/S0277-9536(02)00053-9

Azad, A., Ginner Hau, H., & Karlsson, M. (2018). Adolescent female offenders' subjective experiences of how peers influence norm-breaking behavior. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 35(3), 257-270. doi: 10.1007/s10560-017-0526-0

Besemer, S., Axelsson, J., & Sarnecki, J. (2016). Intergenerational transmission of trajectories of offending over three generations. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 2(4), 417-441. doi: 10.1007/s40865-016-0037-2

Blomdahl, U., Elofsson, S., & Åkesson, M. (2012). *Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret*. Stockholm: Stockholm stad, Idrottsförvaltningen, Forskningsenheten.

Boman, J. H., & Mowen, T. J. (2018). The role of turning points in establishing baseline differences between people in developmental and life-course criminology. *Criminology*, 56(1), 191-224. doi: 10.1111/1745-9125.12167

Boverket. (2019). *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*. Karlskrona: Boverket.

Brantingham, P. J., & Faust, F. L. (1976). A conceptual model of crime prevention. *Crime and Delinquency*, 22(3), 284-296. doi: 10.1177/001112877602200302

Brettschneider, W. (2001). Effects of sport club activities on adolescent development in Germany. *European Journal of Sport Science*, 1(2), 1-11. doi: 10.1080/1746139010 0071201

Brottsförebyggande rådet. (2000). *Brott och otrygghet i Örebro*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2006). *Konsten att läsa statistik om brott och brottslingar*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Brottsförebyggande rådet. (2018). *Skolundersökningen om brott 2017: Om utsatthet och delaktighet i brott* (Rapport 2018:15). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2019). *Kriminalstatistik 2018: Misstänkta personer. Slutlig statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Bruner, M. W., Boardley, I. D., & Côté, J. (2014). Social identity and prosocial and antisocial behavior in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 15(1), 56-64. doi: 10.1016/j.psychsport.2013.09.003

Brännberg, T. (1996). Eldsjälar och projektmakare. I I. Sahlin (Red.), *Projektets paradoxer* (s.144-158). Lund: Studentlitteratur.

Burton, J. M., & Marshall, L. A. (2005). Protective factors for youth considered at risk of criminal behaviour: Does participation in extracurricular activities help? *Criminal Behaviour and Mental Health*, 15(1), 46-64. doi: 10.1002/cbm.36

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A., & Shannon, D. (2013). *Unga och brott i Sverige: Underlagsrapport till Barn och ungas hälsa, vård och omsorg*. Stockholm: Socialstyrelsen.

- Börjesson, M., & von Essen, J. (2007). *Det sociala ledarskapet*. Riksidrottsförbundet (FoU-rapport 2007:3). Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Cameron, M., & MacDougall, C. (2000). *Crime prevention through sport and physical activity* (Rapport nr. 165). Australia: Australian Institute of Criminology, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice.
- Caruso, R. (2011). Crime and sport participation: Evidence from Italian regions over the period 1997-2003. *Journal of Socio-Economics*, 40(5), 455-463. doi: 10.1016/j.socec.2010.09.003
- Cavill, N., Kahlmeier, S., & Racioppi, F. (2006). *Physical activity and health in Europe: Evidence for action*. Köpenhamn: World Health Organization.
- Chamberlain, J. M. (2013). Sports-based intervention and the problem of youth offending: A diverse enough tool for a diverse society? *Sport in Society*, 16(10), 1279-1292. doi: 10.1080/17430437.2013.821251
- Coalter, F. (2005). *The social benefits of sports: An overview of to inform the community planning process* (rapport nr. 98). Edinburgh: Sport Scotland.
- Coalter, F. (2007). *A wider social role for sport: Who's keeping the score?* London: Routledge.
- Coakley, J. (2011). Youth sports: What counts as "positive development?". *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 306-324. doi: 10.1177/0193723511417311
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608. doi: 10.2307/2094589
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (1987). Understanding crime displacement: An application of rational choice theory. *Criminology*, 25(4), 933-947.
- Crabbe, T. (2007). Reaching the "hard to reach": Engagement, relationship building and social control in sport based social inclusion work. *International*

Journal of Sport Management and Marketing, 2(1-2), 27-40. doi: 10.1504/IJSM.2007.011388

Dahlstedt, M., & Ekholm, D. (2018). Idrotten och frihetens krafter: Viljan att aktivera. I M. Dahlstedt (Red.), *Förortsdrömmar: Ungdomar, utanförskap och viljan till inkludering* (s. 107-126) (Linköping Studies in Social Work and Welfare, 2018:3). Linköping: Linköping universitet, Institutionen för samhälls- och väldfärdsstudier, Avdelningen för socialt arbete.

Dahlstedt, M., & Lozic, V. (2018). Lokalsamhället och gemenskapen: Viljan att samverka. I M. Dahlstedt (Red.), *Förortsdrömmar: Ungdomar, utanförskap och viljan till inkludering* (s. 71-88) (Linköping Studies in Social Work and Welfare, 2018:3). Linköping: Linköping universitet, Institutionen för samhälls- och väldfärdsstudier, Avdelningen för socialt arbete.

Darnell, S. C. (2010). Power, politics and "sport for development and peace": Investigating the utility of sport for international development. *Sociology of Sport Journal*, 27(1), 54-75. doi: 10.1123/ssj.27.1.54

Davies, C. A. (2002). *Reflective ethnography: A guide to researching selves and others*. London/New York: Routledge.

Diaz, A. (1993). Choosing integration: A theoretical and empirical study of the immigrant integration in Sweden (Doktorsavhandling, Uppsala universitet, Sociologiska institutionen).

Donnelly, P., Darnell, S., Wells, C., & Coakley, J. (2007). The use of sport to foster child and youth development and education. In B. Kidd., & P. Donnelly (Red.), *The benefits of sport in international development: Five literature reviews* (s. 7-47). Geneve: International Working Group for Sport, Development and Peace.

Dovborn, C., & Trondman, M. (2007). *Bollhegemoni och genusregim: En etnografisk fallstudie om spontanidrott i skolan*. Malmö: Idrottsforum.

Dutta, U. (2014). Critical ethnography. I J. Mills., & M. Birks (Red.), *Qualitative methodology: A practical guide* (s. 89-106). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Eck, J. E. (1994). *Drug markets and drug places: A case-control study of the spatial structure of illicit drug dealing* (Doktorsavhandling, University of Maryland, College Park).

Ekblom, P. (1996). Towards a discipline of crime prevention: A systematic approach to its nature, range, and concepts. I T. Bennet (Red.), *Preventing crime and disorder: Targeting strategies and responsibilities. Cambridge Cropwood Series* (s. 43-97). Cambridge: University of Cambridge Institute of Criminology.

Ekholm, D. (2013). Sport and crime prevention: Individuality and transferability in research. *Journal of Sport for Development*, 1(2), 1-13.

Ekholm, D. (2016). *Sport as a means of responding to social problems: Rationales of governing, welfare and social change* (Doktorsavhandling. Linköpings universitet, Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur, Avdelningen för socialt arbete).

Ekholm, D. (2018). Governing by means of sport for social change and social inclusion: Demarcating the domains of problematization and intervention. *Sport in Society*, 21(11), 1777-1794. doi: 10.1080/17430437.2017.1417986

Endresen, I. M., & Olweus, D. (2005). Participation in power sports and antisocial involvement in preadolescent and adolescent boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 46(5), 468-478. doi: 10.1111/j.1469-7610.2005.00414.x

Estrada, F. (2017). Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur. I F. Estrada., & J. Flyghed (Red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 27-62). Lund: Studentlitteratur.

Estrada, F., & Flyghed, J. (2017). Inledning. I F. Estrada., & J. Flyghed (Red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 13-24). Lund: Studentlitteratur

Fahlén, J. (2011). *Drop-in-idrott: En mötesplats för ungdomar. En utvärdering av satsningen på organiserad spontanidrott i Umeå* (Rapport 111207). Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen.

Farrington, D. P., & Welsh, B. C. (2007). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Faus, D. P., de Moraes, C. L., Reichenheim, M. E., Souza, L. M., & Taquette, S. R. (2019). Childhood abuse and community violence: Risk factors for youth violence. *Child Abuse and Neglect*, 98. doi: 10.1016/j.chiabu.2019.104182

Felson, M. (1994). *Crime and everyday life: Insights and implications for society*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.

Felson, M. (1995). Those who discourage crime. I J. E. Eck., & D. Weisburd (Red.), *Crime and Place: Crime Prevention Studies*. Monsey, NY: Criminal Justice Press.

Ferrer-Wreder, L., Stattin, H., Cass Lorente, C., Tubman, J. G., & Adamson, L. (2012). *Framgångsrika preventionsprogram för barn och unga: En forskningsöversikt*. Stockholm: Gothia.

Forkby, T. (in press). Organisational exceptions as vehicles for change: Collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden. *European Journal of Social Work*. doi: 10.1080/13691457.2018.1512474. Hämtad från <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13691457.2018.1512474?needAccess=true>

Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10(1), 19-40. doi: 10.1080/1740898042000334890

Garmezy, N. (1985). Stress-resistand children: The search for protective factors. I J. E. Stevenson (Red.), *Recent research in developmental psychopathology: Journal of Child Psychology and Psychiatry Book Supplement*, Nr. 4 (s. 213-233). Oxford: Pergamon.

Gilje, N., & Grimen, H. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.

Goodsport Foundation. (u.å.a). *Stiftelsen Goodsport Foundation – Integration*

genom idrott. Stockholm: Goodsport Foundation. Hämtad från <https://www.goodsport.se/>

Goodsport Foundation. (u.å.b). *Nattfotboll som social insats för unga: Lokal Projektplan*. Stockholm: Goodsport Foundation

Goodsport Foundation. (2018). *Årsrapport 2018*. Stockholm: Goodsport Foundation. Hämtad från https://docs.wixstatic.com/ugd/c6667f_4dbdb4fc404b4ff990_6c3277bf6be26a.pdf

Glaser, D. (1976). Compatability of free will and determinism in criminology: Comments on an alleged problem. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 67(4), 486-490.

Hartmann, D. (2003). Theorizing sport as social development: A view from the grassroots. *Quest*, 55(2), 118-140. doi: 10.1080/00336297.2003.10491795

Hartmann, D., & Depro, B. (2006). Rethinking sports-based community crime prevention: A preliminary analysis of the relationship between Midnight basketball and urban crime rates. *Journal of Sport and Social Issues*, 30(2), 180-196. doi: 10.1177/0193723506286863

Hartmann, D., & Wheelock, D. (2002). Sport as prevention? Minneapolis' experiment with late-night basketball. CURA [Center for Urban and Regional Affairs], 32(23), 13-17.

Hastad, D. N., Segrave, J. O., Pangrazi, R., & Petersen, G. (1984). Youth sport participation and deviant behaviour. *Sociology of Sport Journal*, 1(4), 366-373.

Haudenhuyse, R. P., Theeboom, M., & Coalter, F. (2012). The potential of sport-based social interventions for vulnerable youth. *Journal of Youth Studies*, 15(4), 437-454. doi: 10.1080/1376261.2012.663895

Hauge, R. (1971). *Kriminalitet som ungdomsfenomen*. Stockholm: Aldus/Bonnier.

Hirschi, T. (2002/1969). *Causes of delinquency*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

- Holmberg, S., & Rothstein, B. (2017). Trusting other people. *Journal of Public Affairs*, 17(1-2), 1-8. doi: 10.1002/pa.1645
- Holmberg, S., & Rothstein, B. (2018). Misstroendets lokalisering i höglitarlandet Sverige. I U. Andersson., A. Carlander., E. Lindgren., & M. Oskarson (Red.), *Sprickor i fasaden*. Göteborg: Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Hällsten, M., Szulkin, R., & Sarnecki, J. (2013). Crime as a price of inequality? The gap in registered crime between childhood immigrants, children of immigrants and children of native Swedes. *British Journal of Criminology*, 53(3), 456-481. doi: 10.1093/bjc/azt005
- Jennings, W. G., Gonzalez, J. R., Piquero, A. R., Bird, H., Canino, G., & Maldonado- Molina, M. (2016). The nature and relevance of risk and protective factors for violence among Hispanic children and adolescents: Results from the Boricua Youth Study. *Journal of Criminal Justice*, 45, 41-47. doi: 10.1016/j.jcrimjus.2016.02.009
- Johansson, K. (2014). Crime prevention cooperation in Sweden: A regional case study. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(2), 143-158. doi: 10.1080/14043858.2014.954830
- Johansson, K., & Söderberg, C. (Red.). (2010). *Brottsprevention och samhällsarbete: Samverkan genom uppdragsbildning*. Linköping: Linköpings universitet.
- Jolliffe, D., Farrington, D. P., Loeber, R., & Pardini, D. (2016). Protective factors for violence: Results from the Pittsburgh Youth Study. *Journal of Criminal Justice*, 45, 32-40. doi: 10.1016/j.jcrimjus.2016.02.007
- Jorgensen, D. N. (1989). The methodology of participant observation. I D. N. Jorgensen (Red.), *Applied social research methods: Participant observation* (s. 12-25). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Ju 2004:04. *Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Junger, M. (1990). *Delinquency and ethnicity: An investigation on social factors relating to delinquency among Moroccan, Turkish, and Dutch boys*. Deventer/ Boston: Kluwer Law and Axation.

Junger-Tas, J. (2001). Ethnic minorities, social integration and crime. *European Journal on Criminal Policy and research*, 9(1), 5-29. doi: 10.1023/A:1011210026339

Kamali, M. (2004). *Distorted integration: Clientization of immigrants in Sweden*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research, Uppsala universitet.

Katz, C. M., & Fox, A. M. (2010). Risk and protective factors associated with gang-involved youth in Trinidad and Tobago. *Pan American Journal of Public Health*, 27(3), 187-202.

Kelly, L. (2012). Sports-based interventions and the local governance of youth crime and antisocial behavior. *Journal of Sport and Social Issues*, 37(3), 261-283. doi: 10.1177/0193723512467193

Kjellstrand, J., Yu, G., Eddy, J. M., & Martinez, C. R., Jr. (2018). Children of incarcerated parents: Developmental trajectories of externalizing behavior across adolescence. *Criminal Justice and Behavior*, 45(11), 1742-1761. doi: 10.1177/0093854818785400

Kumlien, M. (1994). *Uppfostran och straff: Studier kring 1902 års lagstiftning om reaktioner mot ungdomsbrott* (Doktorsavhandling, Uppsala universitet, Juridiska institutionen).

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Källström, Å., & Andersson Bruck, K. (2017). *Etiska reflektioner i forskning med barn*. Malmö: Gleerups.

Lab, S. P. (2016). *Crime prevention: Approaches, practices, and evaluations*. London: Routledge.

- Lalander, P. (2016). *Människor behöver människor: Att lyssna till de misstänkliggjorda*. Stockholm: Liber.
- Lalander, P., & Johansson, T. (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Larson, R. (2006). Positive youth development, willful adolescents, and mentoring. *Journal of Community Psychology*, 34(6), 677-689. doi: 10.1002/jcop.20123
- Li, S. D., & Xia, Y. (2018). Understanding the link between discrimination and juvenile delinquency among Chinese migrant children. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 34(2), 128-147. doi: 10.1177/1043986218761959
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Linde, S. (2013). Konkurrerande logiker: En möjlighet för institutionella entreprenörer? I S. Linde., & K. Svensson (Red.), *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: Människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv* (s. 109-126). Stockholm: Liber.
- Elvhage, G., & Linde, S. (2012). *Ungdomar och Drive in-idrott: En utvärdering av organiserad spontanidrott 2009-2011* (Utvärderingsrapporter Idrottslyftet). Stockholm: Riksidrottsförbundet/Högskolan Dalarna/Lunds universitet.
- Mendel, R. (2000). *Less hype, more help: Reducing juvenile crime, what works – and what doesn't?*. Washington, DC: American Youth Policy Forum.
- Morgan, H. (2018). Enhancing social mobility within marginalized youth: The accumulation of positive psychological capital through engagement with community sports clubs. *Sport in Society*, 21(11), 1669-1685. doi: 10.1080/17430437.2017.1409725
- Mullis, R. L., Mullis, A. K., Cornille, T. A., Kershaw, M. A., Beckerman, A., & Perkins, D. (2005). Young chronic offenders: A case study of contextual and intervention characteristics. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 3(2), 133-150. doi: 10.1177/1541204004273315

Muncie, J. (2004). *Youth and crime. A critical introduction*. London: Sage.

Naffine, N. (1987). *Female crime: The construction of women in criminology*. Sydney: Allen & Unwin.

Nannestad, P., Svendsen, G. T., Dinesen, P. T., & Sønderskov, K. M. (2014). Do institutions or culture determine the level of social trust? The natural experiment of migration from non-western to Western countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(4), 544-565. doi: 10.1080/136918X.2013.830499

Nathan, S., Kemp, L., Bunde-Birouste, A., MacKenzie, J., Evers, C., & Shwe, A., T. (2013). "We wouldn't of made friends if we didn't come to Football United": The impacts of a football program on young people's peer, prosocial and cross-cultural relationships. *BMC Public Health*, 13, 1-16 doi: 10.1186/1471-2458-13-399

Nationella operativa avdelningen. (2017). *Utsatta områden: Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen.

Nationella operativa avdelningen. (2019). *Kriminell påverkan i lokalsamhället: En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen.

Nichols, G. (1997). A consideration of why active participation in sport and leisure might reduce criminal behavior. *Sport, Education and Society*, 2(2), 181-190. doi: 10.1080/1357332970020203

Nilsson, A., & Estrada, F. (2009). *Kriminalitet och livschanser: Uppväxtvillkor, brottslighet och levnadsförhållanden som vuxen* (Arbetsrapport 2009:20). Stockholm: Institutet för Framtidsstudier.

Regeringsbeslut N2018/04599/SPN. *Uppdrag att ta fram en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocesser*. Stockholm: Näringsdepartementet.

O'Brien, K., Daffern, M., Chu, C. M., & Thomas, S. D. M. (2013). Youth gang affiliation, violence, and criminal activities: A review of motivational, risk, and protective factors. *Aggression and Violent Behavior, 18*(4), 417-425. doi: 10.1016/j.avb.2013.05.001

Oliphant, S. N., Mouch, C. A., Rowhani-Rahbar, A., Hargarten, S., Jay, J., Hemenway, D., & Zimmerman, M. (2019). A scoping review of patterns, motives, and risk and protective factors for adolescent firearm carriage. *Journal of Behavioral Medicine, 42*(2), 763-810. doi: 10.1007/s10865-019-00048-x

Olsen, M. (1965). *The logic of collective action: Public goods and the theory of groups*. Cambridge, Mass.: Harvard U.P.

Pettersson, T. (2005). Kriminologiskt perspektiv: Diskrimineras personer med utländsk bakgrund av rättsväsendet? I C. Diesen., C. Lernestedt., T. Linndholm., & T. Pettersson (Red.), *Likhet inför lagen*. Köping: Natur och kultur.

Pettersson, C., Larsson, M., Geidne, S., & Petersén, A. (2017). TB United: Ett projekt om ensamkommande ungdomars behov av fritidsaktiviteter samt attityder till och erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Örebro: Örebro universitet.

Polisen. (u.å.). *Hitta polisstation*. Stockholm: Polisen. Hämtad från <https://polisen.se/kontakt/polisstationer/?lpfm.loc=%C3%96rebro>

Polismyndigheten. (2019). *Anmälda brott*. Örebro: Polismyndigheten, polisregion Bergslagen. Från Status Brottsläge.

Pratt, M. W., Arnold, M. L., Pratt, A. T., & Diessner, R. (1999). Predicting adolescent moral reasoning from family climate: A longitudinal study. *Journal of Early Adolescence, 19*(2), 148-175.

Prop. 2010/11:47. *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*. Hämtad från <https://www.regeringen.se/49bbd7/contentassets/3442e4d47d304736a37b258874562857/en-samlad-strategi-for-alkohol--narkotika--dopnings--och-tobakspolitiken-prop.-20101147>

Prop. 2017/18:186. *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Hämtad från https://www.regeringen.se/4952fa/contentassets/ccaccfb483374099bdb045f96f7ca0bb/inkorporering-av-fns-konvention-om-barnets-rattigheter-2017_18_186.pdf

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Putnam, R. D. (1992). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Pyrooz, D. C., Sweeten, G., & Piquero, A. R. (2012). Continuity and change in gang membership and gang embeddedness. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50(2), 239-271. doi: 10.1177/0022427811434830

Ramwell, A., Schostak, J., Pearce, C., & Brown, A. (2008). *Barclays Spaces for Sports: Developing people and places through sport*. Manchester: Manchester Metropolitan University.

Riksrevisionen. (2010). *Polisens brottsförebyggande arbete: Har ambitionerna uppnåtts?* (RiR 2010:23). Stockholm: Riksrevisionen.

Rothstein, B. (2018). Myndigheter att lita på: Den svenska demokratins grundbult. I K. Barrling., & S. Holmberg (Red.), *Demokratins framtid* (s. 211-236). Stockholm: Sveriges riksdag.

Rothstein, B., & Eek, D. (2009). Political corruption and social trust: An experimental approach. *Rationality and Society*, 21(1), 81-112. doi: 10.1177/1043463108099349

Sahlin, I. (2000). *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv förlag.

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1964:167. *Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Silk, M. L., & Andrews, D. L. (2012). Sport and the neoliberal conjuncture: Complicating the consensus. I D. L. Andrews & M. L. Silk (Red.), *Sport and neoliberalism: Politics, consumption, and culture* (s. 1-22). Philadelphia: Temple University Press.

Smith, A., & Waddington, I. (2004). Using 'sport in the community schemes' to tackle crime and drug use among young people: Some policy issues and problems. *European Physical Education Review*, 10(3), 279-298. doi: 10.1177/1356336X04047127

Smith, E P., Faulk, M., & Sizer, M. A. (2016). Exploring the meso-system: The roles of community, family and peers in adolescent delinquency and positive youth development. *Youth and Society*, 48(2), 318-343. doi: 10.1177/0044118X13491581

Soothill, K., Ackerley, E., & Francis, B. (2003). The persistent offenders debate: A focus on temporal changes. *Criminal Justice*, 3(4), 389-412.

SOU 1993:35. *Reaktion mot ungdomsbrott*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 1999:61. *Brottsförebyggande arbete i landets kommuner*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2005:41. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SOU 2005:69. *Sverige inifrån: Röster om diskriminering*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SOU 2006:30. *Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

SOU 2006:73. *Den segregrande integrationen*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SOU 2006:79. *Integrationens svarta bok: Agenda för jämlikhet och social sammanhållning*. Stockholm: Kulturdepartementet.

Spencer, D. L., & Yiwei, X. (2018). Understanding the link between discrimination and juvenile delinquency among Chinese migrant children. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 34(2), 128-147. doi: 10.1177/1043986218761959S

Statistiska centralbyrån. (2019a). *Befolkningsstatistik*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>

Statistiska centralbyrån. (2019b). SCB:s medborgarundersökning 2019: Örebro kommun. <https://www.scb.se/contentassets/1f13b63dcece415b9c1c5b6a86781b34/2019/medborgarunders.-orebro-rapport-2019.pdf>

Steketee, M., Aussems, C., & Marshall, I. H. (in press). Exploring the impact of child maltreatment and interparental violence on violent delinquency in an international sample. *Journal of Interpersonal Violence*. Hämtad från <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0886260518823291>

Stewart, A. (2014). Case study. I J. Mills., & M. Birks (Red.), *Qualitative methodology: A practical guide* (s. 145-160). Thousand Oaks: SAGE Publications.

Svensson, Y., Burk, W. J., Stattin, H., & Kerr, M. (2012). Peer selection and influence of delinquent behavior of immigrant and nonimmigrant youths: Does context matter? *International Journal of Behavioral Development*, 36(3), 178-185. doi: 10.1177/0165025411434652

Svensson, L., Jakobsson, E., & Åberg, C. (2001). *Utvecklingskraften i nätverk. Om lärande mellan företag*. Stockholm: Santérus.

Sveriges radio. (2019). *Ett år med kamerabevakning: "Skadegörelsen har minskat"*. Örebro: Sveriges radio. Hämtad från <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=159&artikel=7262184>

Sveriges television Nyheter. (2013). *Här bor Sveriges unga brottslingar*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/har-bor-sveriges-unga-brottslingar>

Sveriges television Nyheter Örebro. (2013). *Bostadsområden med många unga brottslingar*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/bostadsomraden-med-unga-brottslingar>

Sveriges television Nyheter Örebro. (2017). *Fler ungdomar är tunga missbrukare*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/flu-ungdomar-ar-tunga-missbrukare>

Tham, H. (2007). Tidiga ingripanden som kriminalpolitisk strategi. I F. Estrada., & J. Flyghed (Red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 309-343). Lund: Studentlitteratur.

Trädgårdh, L., Wallman Lundåsen, S., Wolleæk, D., & Svedberg, L. (2013). *Den svala svenska tilliten: Förutsättningar och utmaningar*. Stockholm: SNS Förlag.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vinnerljung, B., & Sallnäs, M. (2008). Into adulthood: A follow-up study of 718 young people who were placed in out-of-home care during their teens. *Child and Family Social Work*, 13(2), 144-155. doi: 10.1111/j. 1365-2206-2007.00527

Walters, G. D. (2018). Structured community activities and moral engagement as deterrents to youth violence: A mediation analysis. *American Journal of Criminal Justice*, 43(2), 294-312. doi: 10.1007/s12103-017-9400-z

Wacquant, L. (2004a). *Body & soul: Notebooks of an apprentice boxer*. Oxford: Oxford University Press.

Wacquant, L. (2004b). Decivilizing and demonizing: Remaking the Black American ghetto. I S. Loyal., & S. Quilley (Red.), *The Sociology of Norbert Elias*. Cambridge: Cambridge University Press.

Weerman, F. M., Bernasco, W., Bruinsma, G. J. N., Pauwels, L. J. R. (2015). When is spending time with peers related to delinquency? The importance of where, what, and with whom. *Crime and Delinquency*, 61(10), 1386-1413. doi: 10.1177/0011128713478129

Wikström, P-O. (2007). Doing without knowing: Common pitfalls in crime prevention. *Crime Prevention Studies*, 21, 59-80.

Wikström, P-O., & Loeber, R. (2000). Do disadvantaged neighborhoods cause well-adjusted children to become adolescent delinquents? A study of male juvenile serious offending, individual risk and protective factors, and neighborhood context. *Criminology*, 38(4), 1109-1142. doi: 10.1111/j.1745-9125.2000.tb01416.x

Witt, P. A., & Crompton, J. L. (Red.). (1996). *Recreation programs that work for at-risk youth: The challenge of shaping the future*. Pennsylvania, PA: Venture Publishing.

Ödman, P-J. (2017). *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Örebroandan. (u.å.). *Glädje, värdighet, respekt – alltid, oavsett*. Örebro: Örebroandan. Hämtad från <http://www.orebroandan.se/>

Örebro kommun. (2015). *Handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism*. Örebro: Örebro kommun. Hämtad från <https://www.orebro.se/fordjupning/fordjupning/sa-arbetar-vi-med/brottsforebyggande-arbete.html>

Örebro kommun. (2018). *Betygsstatistik 2018: Slutbetyg årskurs 9 Örebro kommun*. Örebro: Örebro kommun. Hämtad från <https://www.orebro.se/fordjupning/fordjupning/fakta-statistik-priser--utmarkelser/statistik/orebro-kommuns-statistikdatabas.html>

Örebro kommun. (2019). *Vivalla*. Hämtad från <https://www.orebro.se/fordjupning/fordjupning/fakta-statistik-priser--utmarkelser/statistik/orebro-kommuns-statistikdatabas.html>

Örebro universitet. (2016). *Effektiv samordning för trygghet: Handbok*. Örebro: Örebro universitet. Hämtad från <http://tryggaorebro.se/wp-content/uploads/2016/12/EST-handbok-v-1-0.pdf>

BILAGE- FÖRTECKNING

	TITEL
Bilaga 1	Intervjuguide, semistrukturerad intervju med projektledare
Bilaga 2	Intervjuguide, semistrukturerade intervjuer med ansvariga i föreningar
Bilaga 3	Intervjuguide, observationsintervju med ungdomar
Bilaga 4	Intervjuguide, semistrukturerade intervjuer med professionella från offentlig sektor
Bilaga 5	Intervjuguide, observationsintervju med ledare
Bilaga 6	Observationsguide
Bilaga 7	Informations- och samtyckesblankett